

LATIN PROSE LESSONS.

BY

ALFRED J. CHURCH, M.A.

ONE OF THE UNDER MASTERS IN THE MERCHANT TAYLORS' SCHOOL
LONDON.

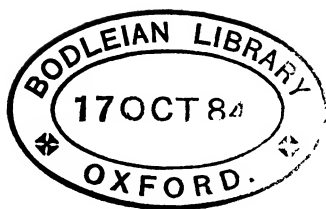
LONDON :

BELL AND DALDY, 186, FLEET STREET.

1862.

500. a. 185.
205 a. 4. 5

Digitized by Google

LONDON:

PRINTED BY R. CLAY, SON, AND TAYLOR,
BREAD STREET HILL.

P R E F A C E.

THE object of this little Book is to supply a progressive series of Exercises in construing, introductory to the study of Cæsar. By occasional alterations and omissions, many authors have been made available for this purpose. It is hoped that the Lessons combine simplicity of construction with good Latinity, and that they for the most part possess an interest and attractiveness to which the tedious epitomes and compilations commonly in use scarcely profess to lay claim.

In the latter portion of the Book will be found a few Scripture Stories, which may be useful as "Divinity" Lessons; and some longer narratives (for the most part adapted from Livy) of important or interesting events in Roman History.

It may be necessary to observe that Lessons i.—xvii. are not so much intended to be introductory to those that follow, as to furnish the teacher with sets of examples by which the principal rules of Syntax may be illustrated.

LATIN PROSE LESSONS.

PART I.

[*The Arabic Numerals refer to King Edward VI's Grammar: the Roman to Yonge's Eton Grammar.*]

i. *Verbs Substantive.* [6.] (liv.)

HOMERUS, ut primus, ita optimus fuit poetarum.

C. Licinius Stolo, primus inter homines plebeios, factus est Consul et Magister equitum.

Ii tantum, qui scientiam sine spe præmiorum colant, rite appellantur philosophi.

Cato esse quam videri bonus malebat.

Universus hic mundus una civitas rectè existimatur.

ii. *The Infinitive.* [14.] (viii.)

Sentimus animum immortalem esse.

Urbs territa audivit, exercitum apud Cannas fustum esse, quadraginta quinque millia peditum, duo millia septingentos equites cæsos esse, Consulem ipsum, L. Æmiliū, in proelio cecidisse.

Videmus, labi annos, propinquare mortem, omnia, quæ sunt in terris, perire.

Mavult bonus decipi quam decipere.

Video te velle in cælum migrare.

Catilina urbem vastare, magistratus occidere, rempublicam evertere conatus est.

Demosthenem Græcorum, Ciceronem Romanorum eloquentissimum fuisse, constat.

Fatemur alios morituros esse, speramus nosmetipsos fore immortales.

iii. *The Relative.* [30. 44.] (xv. xx.)

Manlius, vir fortissimus, qui Capitolium servaverat, ex eo ipso loco dejectus est.

Ego in exilium abeo, qui patriam toties servavi.

Ego te incuso, qui urbem hanc pulcherrimam evertere conatus es.

Te laudamus, virgo constantissima, quæ mortem ipsam non exhorruisti.

Vitam istam non optamus, quam timor exagitat, quam cupiditates turbant.

Urbem Romanam, quam Porsenna obsidebat, M. Scævola servavit.

C. Claudius Nero ad flumen Metaurum exercitum fugavit, quem Hasdrubal ad auxilium Hannibalis ducebat.

Te diligunt cives, quorum vitas et fortunas toties servasti.

iv. *Apposition.* [50.] (xxi.)

C. Cilnius Mæcenæ, eques Romanus, Augusti Cæsaris amicus, Virgilium et Horatium, poetas suavissimos, dilexit.

Prusias, rex Bithyniæ, Hannibalem, profugum et hospitem, turpiter prodidit.

Galbam, Hispaniæ Proconsulem, insignem virum, milites sui Imperatorem salutaverunt.

Mummius, dux Romanorum, Corinthum, urbem pulcherrimam et ditissimam, totius Græciæ caput, expugnavit et vastavit.

Constat, Cæsarem, eversorem libertatis, meritò interfectum esse, Brutum autem, libertatis assertorem, non rectè interfecisse.

v.

[52.] (xxii.)

The latter of two Substantives put in the Genitive.

Sulla, bellorum multorum victor, desiderium quietis tandem sensit.

Labor, et cibi temperantia, sunt optima morborum remedia.

Consentiunt omnes, patriæ amorem, et mortis contemptum, præcipuas esse militum virtutes.

Torquet nos nimia rerum mortalium cura, et insana divitiarum cupido.

vi.

[60. 63.] (xxvii. xxix.)

Adjectives requiring a Genitive case.

Themistocles peritissimos belli navalis Athenienses fecit.

Socratem Atheniensem, virum totius philosophiæ gnarum, sui cives damnaverunt.

Terentium Varronem, virum rei militaris omnino rudem, Romani ducem delegerunt.

Constat veteres Romanos gloriæ studiosos, patriæ amatissimos, laborum patientissimos fuisse.

Galba, Imperator Romanus, pecuniæ alienæ non appetens fuit, suæ parcus, publicæ avarus.

Beneficiorum memorem, immemorem injuriarum, omnes diligunt.

vii.

[73.] (lv.)

The Construction of "Sum" with a Genitive.

Viri sapientis est, mala futura providere, præsentia contemnere.

Boni ducis est, consilia belli cautè perpendere, audaciter exsequi.

Cæsar statuit, non esse dignitatis populi Romani navibus Rhenum transire.

Bello Gallico omnia, præter Capitolium, hostium erant.

viii. *Adjectives requiring a Dative.* [85.] (xxxv.)

Quod verum, simplex, sincerumque sit, id est naturæ hominum aptissimum.

Britannia portus classibus vel maximis commodos habet.

Fiunt omnia castris quam urbi similiora.

Animum paterno dissimilem ostendit.

Philosophiam nostræ longè diversam explicuit.

Mantua, urbs Cremonæ vicina, agrorum spoliationem simul passa est.

Agros, suis conterminos, ingenti pecuniâ emit.

Gentem, populo Romano amicam, defendere statuimus.

Tiberius Gracchus legem, plebi gratam, patribus infensam, tulit.

Gallos, quorum corpora morbo erant obnoxia, fames et pestilentia consumpsit.

Natura animalia ventri obedientia finxit.

Campum operi facilem exercitus insedit.

ix. [91. 92. 100. 104. 105. 108. 110.] (lxii. lxvii. lxix.)

Verbs governing a Dative.

Consul, cum salutis suæ timeret, ad exercitum confugit.

Christiani est ea expetere, quæ prosint omnibus, nemini noceant.

Consulite vobis, prospicite patriæ.

Ea, quæ in consulatu suo Cicero gesserat, populo Romano placuerunt.

Sapientis est iræ et cupiditati imperare.

Legibus patriæ, et majorum præceptis, sapiens parebit.

Periti ducis imperio milites libenter parent.

Regi, injusta jubenti, fortiter restitit.

Studiis vacamus, et literarum amori indulgemus.

Iis solùm, qui hostibus parcant, et injuriosis ignoscant,
Deus favet.

Philosophi est, animi sui morbis mederi.

Scelus committentibus irascimur ; veniam precantibus,
ignoscimus.

Plebs imperita iis ipsis, qui in libertatem conjurabant,
adulari solebat.

Nobis nuntiatum est, prioribus reipublicæ malis, bello,
inopiæ, pestilentia, gravius accessisse periculum, civium
discordiam.

Tibi arridet Fortuna, adsunt divitiæ ; animo tamen tuo
cura inest, et mors quotidie vitæ tuæ imminet.

Mihi, cum reipublicæ præessem, adversati sunt homines
nequissimi.

Plato philosophiæ diligentissime incubuit, et in omni
literarum genere aliis antecellere cupivit.

Philosophi omnes huic sententiæ consentiunt.

Ducibus deerat prudentia, militibus fortitudo.

Tercenti tantum equites omni illi exercitui super-
fuerunt.

Consul, qui prælio non interfuerat, legati laudibus ob-
trectavit.

x. [94. 97. 99. 103. 104. 108.] (lxiii. lxiv. lxvii. lxviii. lxix.)
*Verbs governing a Dative of the Person, and an Accusative
of the Thing.*

Tibi neminem aut anteposuissem unquam, aut etiam
comparâssem.

Dona, quæ alienis largitur, suis invidet.

Lycurgus locupletium agros plebi colendos dedit.

Tullus fana Pallori ac Pavori vovit.

Multa mihi promisisti, nihil solvisti.

Dux stipendium militibus numeravit.

Nauta se mari et vento committit.

Fateris te ea mihi non redditurum esse, quæ fidei tuæ credidi.

Manlius ipsam victoriam filio suo ignoscere noluit, quum prælium injussu commisisset.

Velim tibi hoc persuadeas, me tuis consiliis non defuturum esse.

Deus nobis peccata condonet, pericula defendat.

Istum caveamus, qui non modo corpori, verum etiam animo, exitium minatur.

Nuntium mihi pessimum attulisti, novum dolorem malis prioribus adjecisti.

Illa marito jam morituro adhærebat, et colla brachiis circumjaciebat.

Mezentius vivum cadaveri conjungebat.

Tela hostibus ingerere, mœnibus faces injicere, incipiunt.

Equitatu interponit pedites; seipsum cum manu delectâ fortissimis hostium opponit.

Necessitudines meas tibi postposui.

Gloriam divitiis, virtutem gloriæ, antepono.

Num ausus es iis maledicere, qui patriæ suæ satisfecerunt?

xi.

[130.] (xliii.)

The Ablative expressing the Form, Quality, &c. of a Thing.

Gravis vinculis, longâ valetudine infirmus, tandem e carcere excessit.

Pectus decorum vulneribus, quæ pro patriâ acceperat, ostendit.

Is præcipuè fagiendus est, qui ore pulcher sit, corde turpis.

Locus, suâ naturâ tutus, jam inexpugnabilis factus est.

Piso fuit genere clarus, divitiis potens, virtute insignis.

Delecti, quibus corpus annis infirmum, ingenium sapientiâ validum erat.

Rhodanus, flumine prævalidus, puerum natantem hausit.

xii.

[136. 137.] (xli.)

The Construction of Comparatives.

Præmium, gemmis et auro pretiosius, expetimus.

Tydeus filium seipso fortiozem genuit.

Supplicium, ipsâ morte crudelius, perpressus est.

Discordia, bello externo periculosior, inter avos exorta est.

Hannibal erat belli peritior quam Scipio.

Quid magis est durum saxo? quid mollius undâ?

Nobis nihil est timendum magis quam ille consul.

Nihil in rerum naturâ mutabilius quam ventus.

Nihil honestius quam pro patriâ mori.

Nihil reipublicæ magis nocuit quam civilia bella.

xiii.

[151.] (lxxvii.)

The Ablative expressing the Instrument, Cause, &c. of an Action.

Augustus res Italas armis tutatur, moribus ornat.

Juvenes armis, senes consilio, omnes temperantiâ et pietate, reipublicæ prosunt.

Alexander nodum inexplicabilem, quem manibus solvere non potuerat, tandem ense discidit.

Constat rempublicam neque vi hostium, neque irâ Deorum, sed suorum civium luxuriâ, cupiditate, discordiâ cecidisse.

Totus iste exercitus, quem civitas in bellum summâ diligentîâ miserat, frigore, fame, ferro interiit.

Bonum illum et constantem virum rex neque donis corrupit, neque minis exterruit.

Exercitum Hannibalis, quem Roma armis non superaverat, Capua voluptatibus fregit.

C. Julius Cæsar ea, quæ summâ prudentiâ consuluisset, virtute egregiâ perfecit.

Concordiâ res parvæ crescunt, discordiâ maximæ dilabuntur.

Rem acu tetigisti.

xiv. *The Ablative of the Agent.* [152.] (lxxviii.)

Bellum Judaicum, a Vespasiano cœptum, a Tito feliciter gestum est; hujus enim virtute et consilio urbs Hierosolyma capta est.

A lupo dente, a tauro cornu petimur.

Hannibal, a rege Prusiâ proditus, veneno, quod secum in annulo portabat, seipsum interfecit.

Cupiditates inanes, et nimia rerum terrestrium sollicitudo, et ipse mortis timor, a religione pelluntur.

xv. *The Ablative Absolute.* [164.] (lxxxiv.)

M. Antonius, classe ad Actium fugatâ, spe omni amissâ, in Ægyptum confugit.

Socrates Atheniensis, civis optimus, philosophus sapientissimus, accusantibus turpissimis viris, capitis damnatus est.

L. Sulla, urgente morbo, se dictaturâ abdicavit.

Civitas Romana, excisis æmulis regibus, et toto jam subacto orbe, suorum civium discordiâ pæne deleta est.

Cicero, conjuratione Catalinæ patefactâ et mox oppressâ, pater patriæ appellatus est.

xvi. *Time.* [168. 169.] (cix. cx.)

Magnæ res illo tempore gestæ sunt.

Obsidionem, quam primâ æstate susceperat, mediâ tandem hieme confecit.

Hannibal Carthaginiensis bellum cum Romanis annos sedecim vario eventu gessit.

Morbum gravissimum, in quem primâ juventute conciderat, vitam totam pertulit.

xvii. *Place.* [172—182.] (cxii. cxv.)

Consul summâ celeritate in Hispaniam contendit: quum autem hostes jam devictos invenisset, paucos dies Sagunti moratus, Romam rediit.

Juvenes Romani Athenas studiorum causâ petebant.

Legati Carthaginem in Africam trajecerunt.

Virgilius poeta Mantuæ natus est, in Calabriâ mortuus, in urbe Neapoli sepultus.

Agamemnon, dux Græcorum, cum domum suam a Trojâ feliciter navigâsset, Mycænis ab uxore Clytemnestrâ interfectus est.

Imperator ipse nuntium pugnæ Romæ opperiebatur.

Catalina, eloquentiâ Ciceronis oppressus, Româ clam abiit.

PART II.

I.

ANAXAGORAS philosophus, morte filii nuntiata, respondit,
"Sciebam me genuisse mortalem."

II.

Democritus, luminibus amissis, dicebat 'se alba scilicet
et atra discernere non posse, at verò bona, mala, æqua,
iniqua, honesta, turpia, posse.'

III.

Samnites, quum Curio ad focum sedenti magnum auri
pondus attulissent, ab eo repudiati sunt. "Mihî," inquit,
"præclarum videtur, non aurum habere, sed iis, qui habeant,
imperare."

IV.

Viriathus, quum bellum contra Romanos annos xiv.
gessisset, a suis interfectus est. Interfectoribus ejus,
præmium petentibus, Cæpio Consul respondit, 'Nunquam
placuisse Romanis, ducem a militibus interfici.'

V.

Q. Fabius summo consilio et virtute Tarentum recepit.
Quum C. Salinator, qui, amisso oppido, in arcem fugerat,
gloriaretur, atque ita diceret: "Meâ operâ, Q. Fabi,
Tarentum recepisti." "Certè," inquit Fabius subridens,
"nam nisi tu amisisses, ego non recepissem."

VI.

Spurius Carvilius ex vulnere ob rempublicam accepto graviter claudicabat, et hanc ob causam in publicum prodire verecundabatur. Huic inquit mater: "Ne prodire verecunderis, mî fili; nam quotiescunque gradum facies, toties tuarum virtutum recordaberis."

VII.

Quum urbs Roma a Gallis capta et incensa esset, populus Veios migrare, quam tecta reædificare, maluit. Fortè exercitus per Forum ducebatur; centurio repente exclamavit, "Signifer, statue signum; hîc optimè manebimus." Verbum hoc fortuitum, quod divinitus missum esse videbatur, populi voluntatem mutavit.

VIII.

Alcibiadem Atheniensem, virum imperii cupidissimum, cives sui honoribus multis excoluerunt, mox autem pellere voluerunt. Aristophanes, poeta comicus, de hâc re dixisse fertur, "Non oportet leonem in urbe ali; sin verò enutritus sit, moribus ejus obtemperandum est."

IX.

Themistocles Atheniensis, cum ei Simonides, aut quis alius, memoriæ artem polliceretur, "Mallem," inquit, "oblivionis artem habere, nam memini etiam quæ nolo; oblivisci non possum quæ volo."

X.

Idem Themistocles, quum ei homo quidam Seriphius objecisset, 'non propter merita sua, sed propter patriam ipclytum esse;' "At neque tu," inquit, "inclytus esses, si Atheniensis; neque ego, si Seriphius."

XI.

Nos patria delectat, cujus rei tanta est vis et tanta natura, ut Ithacam illam in saxis asperrimis, tanquam nidulum, affixam, vir sapientissimus, Ulysses, immortalitati anteponeret.

XII.

Homines animo et oratione bestiis antecellunt, sed sensibus plerumque vincuntur; ut olfactu a canibus, tactu a talpis, visa a plerisque avibus, gustatu ab armentis, quæ herbas noxias et innoxias facilè discernunt.

XIII.

Quid præcipuum est in rebus humanis? Vitia domuisse. Hæc nulla est major victoria. Multi sunt qui urbes, qui populos in potestate habuerunt, paucissimi qui se.

XIV.

Intelligimus lucem, quâ fruimur, spiritum, quem ducimus, et omnia vitæ commoda, nobis a Deo dari. Quis est tam vecors, ut non sentiat, Deum esse, si modo cælum suspexerit?

XV.

Quòd si morbis corporis gravioribus jucunditas vitæ impeditur, quanto magis animi morbis impediri necesse est. Animi autem morbi sunt cupiditates immensæ et inanes divitiarum, gloriæ, dominationis. His accedunt ægritudines, molestiæ, mœrores, qui animos exedunt; accedit etiam mors, quæ, quasi saxum Tantalo, hominibus semper impendit.

XVI.

Pro Cn. Pompeio, graviter ægrotante, Campani publica vota fecerunt. At si tum esset extinctus, a miseris rebus discessisset. Non enim cum socero bellum gessisset ; non imparatus arma sumpsisset ; non domum reliquisset ; non ex Italiâ fugisset ; non, exercitu amisso, in servorum manus incidisset ; non, capite truncus, vulneribus fœdis-
simè laniatus, in littore Ægyptiaco jacuisset.

XVII.

Apud Hypanim fluvium, qui ab Europæ parte in pontum influit, bestiolæ quædam, ut ait Aristoteles, nascuntur, quæ unum diem vivunt. Ex his igitur, quæ octavâ horâ mortua est, provectâ ætate mortua est ; quæ verò occidente sole, decrepita. Confer nostram longissimam ætatem cum æternitate. Nos quoque non minus breves esse, quam illæ bestiolæ, reperimur.

XVIII.

Rutilius Rufus, quum amici cujusdam rogationi injustissimæ resisteret, isque indignabundus dixisset, “ Quid ergo mihi prodest amicitia tua, si, quod rogo, non facis ? ” “ Quid mihi tua, ” respondit, “ si propter te aliquid inhonestè factururus sum ? ”

XIX.

Alexander Magnus tumulum Achillis in Sigœo invisit. Ibi, quum inferias herois victimis cœsis placavisset, exclamâsse fertur, “ O fortunate juvenis, qui Homerum, laudis tuæ præconem, inveneris ! ” Neque talem ipse invenit, quem ab Apelle pictum, a Lysippo fictum, summis artificibus, Chœrilus, poeta pessimus, versibus celebravit.

XX.

Alexander amico bene merito urbem totam donabat. Quum ille, munificentia tantâ attonitus, munus recusaret, diceretque, 'se privatum esse, neque fortunæ suæ tam ingens donum convenire;' "Non quæro," inquit rex, "quid te accipere deceat, sed quid me dare." Rex idem piratam comprehensum interrogavit, 'quo jure maria infestaret?' Respondit ille, "Eodem, quo tu orbem terrarum. Sed quia id ego navigio parvo facio, latro vocor; tu, quia classes habes et exercitus, Imperator." Alexander hominem inviolatum dimisit.

XXI.

Cæsar Augustus, dum Alexandriæ morabatur, conditorium et corpus Alexandri e penetrali proferri jussit. Hæc, coronâ aureâ impositâ, et floribus aspersis, veneratus est. Interrogantibus quibusdam, 'num et Ptolemæum inspicere vellet,' respondit, 'regem se voluisse videre, non mortuos.'

XXII.

Socrates Atheniensis in omnibus ferè sermonibus nihil ipse affirmabat, tantùm alios refellebat. Hoc enim cæteria præstabat: illi scire se, quæ nescirent, putabant: ipse hoc unum sciebat, se nihil scire. Quamobrem ab Apolline mortalium sapientissimus judicatus est.

XXIII.

Xanthippe, Socratis uxor, morosa admodum fuisse fertur, et jurgiosa. Interrogavit Socratem Alcibiades 'quænam ratio esset, cur mulierem tam molestam domo non exigeret.' "Quoniam," inquit Socrates, "illam domi perpetiendis disco cæterorum quoque foris petulantiam et injurias faciliùs ferre."

XXIV.

Posidonius philosophus, graviter ægrotans, coram Pompeio de bono et malo disputabat. Affirmabat nihil esse bonum, nisi quod honestum; nihil malum, nisi quod turpe. At quum morbi dolore interdum acrius oruciaretur, philosophus exclamâsse fertur, "Nil agis, dolor; quamvis molestus sis, nunquam confitebor te esse malum."

XXV.

Aiebat Thales, philosophus Milesius, 'rem esse omnium difficillimam seipsum nōsse; facillimam autem alterum admonere.' Interrogatus 'quid maximè esset commune hominibus,' "Spes," respondit; "spem enim etiam illi habent, quibus nihil aliud restat."

XXVI.

Epictetus quærentibus 'quis esset dives,' respondit, "Is cui satis est, quod habet." At nemini potius quam Epicteto de hâc re credendum est, qui, conditione servili contentus, philosophiæ diligentissimè incubuit, et libros scripsit, quibus placita Stoicorum pulcherrimè expressit.

XXVII.

Epaminondas Thebanus, quum Lacedæmonios apud Mantineam vicisset, ipse autem gravi vulnere periret, quæsivit 'salvusne esset olypeus.' Quum 'salvum esse' flentes sui respondissent, rogavit, 'essentne fusi hostes.' Quum id quoque, ut cupiebat, audivisset, hastam, quâ transfixus erat, evelli jussit; ita, multo sanguine profuso, in lætitiâ et victoriâ pulcherrimè est mortuus.

XXVIII.

Cum Pyrrhus, rex Epiri, bellum populo Romano inferret, perfuga ab eo in castra Fabricii, ducis Romani, venit,

pollicitusque est 'se pro mercede certâ clam in castra Pyrrhi rediturum, et eum veneno necaturum.' Hunc Fabricius ad Pyrrhum misit: idque factum a Senatu laudatum est.

XXIX.

Scipio Africanus tres speculatores, ab Hannibale in sua castra missos, per exercitum circumduci jussit. Salvi igitur ad suos redierunt, et omnia, quæ viderant, narraverunt. At Hannibal tantâ Romanorum fiduciâ vehementer commotus est, nec multo post, pugnâ ad Zamam commissâ, a Scipione est victus.

XXX.

Diogenes philosophus in dolio habitâsse fertur. Divitias omnes projecit, effecitque ut nihil ei eripi posset. Servus ei erat unicus, cui nomen Manes. Hunc, quum aufugisset, recuperare noluit. "Turpe est," inquit, "Manem sine Diogene posse vivere, Diogenem sine Mane non posse." Idem, quum puerum cavâ manu bibentem vidisset, protinus calicem, quem in perâ portabat, fregit, his verbis se simul objurgans, "Quamdiu stultus ego sarcinas supervacuas habui."

XXXI.

Diogenem in dolio habitantem Alexander visit, jussitque dicere 'si quid opus ei esset.' Tum Diogenes, "Nunc quidem paullulum a sole abeas." Nam rex philosopho apricanti offecerat. His auditis, Alexander dixisse fertur, "Nisi Alexander essem, Diogenes esse velim." Neque tamen Diogenes omnia tam bene dixit. Ad cœnam enim a Platone philosopho vocatus, purpureum stragulum pedibus conculcavit, simul dicens, "Ecce Platonis ostentationem conculco." Tum Plato, "sed cum majore," inquit, "tui ipsius ostentatione."

XXXII.

Idem Diogenes projici se jussit inhumatum. Tum in-
quiunt amici, "Quid? volucribusne et feris?" "Minimè
verò," inquit philosophus, "sed bacillum prope me, quo
feras abigam, ponitote." Tum illi, "Qui poteris abigere,
qui nihil senties?" Respondit Diogenes, "Quid igitur
mihi, nihil sentienti, nocebit ferarum laniatus?" Præ-
clariùs autem locutus est Anaxagoras, quum Lampsaci
moreretur. Quærebant amici an vellet, si quid ei acci-
disset, in patriam auferri. "Nihil necesse est," inquit
philosophus, "undique tantumdem est viæ ad inferos."

XXXIII.

Demonax hominem magnificâ veste gloriantem aspexit.
Vestem manu prehendit et dixit, "Cur gloriaris? hanc
ante te ovis gestabat, atqui ovis erat." Anacharsis Scythæ,
quum in concione Atheniensium oratores audivisset, ple-
bem autem judicantem vidisset, dixisse fertur, "Miror, quòd
apud Græcos sapientes verba faciunt, stulti autem judi-
cant." Dicebat Philippus, rex Macedoniæ, 'nullam arcem
inexpugnabilem esse, in quam immitti posset jumentum
auro onustum.'

XXXIV.

Quum Crassus orator pro quodam causam ageret, aderat
contra L. Ælius Lamia, vir deformis et stultus. Hic quum
interpellaret odiosè, "Audiamus pulchellum puerum,"
inquit Crassus. Arriserunt omnes. "Non potui," inquit
Lamia, "formam mihi ipse fingere; ingenium potui."
Tum hic, "Audiamus disertum." Auditores multo vehe-
mentiùs arriserunt.

XXXV.

Homo locuples, cui nomen Velleius Blœsus, vehementer ægrotabat, et cupiebat testamentum mutare. Regulus quidam, qui Blœsum captabat, et aliquid ex novis tabulis sperabat, medicos hortatur, rogat, ‘quoquo modo vitam hominis producerent.’ Postquam signatum est testamentum, personam mutat. “Quousque,” inquit, “miserum cruciatis? Cur invidetis bonam mortem, cui vitam dare non potestis?” Moritur Blœsus, et, tanquam omnia audivisset, Regulo ne tantulum quidem legat.

XXXVI.

Latrones duo, in deversorio commorantes, pecuniam magnam apud hospitam deposuerunt; ‘eam non priùs reddendam esse, quam ambo simul poscerent,’ dixerunt. Brevi post tempore venit alter, et vestem pullam ostentans, simulat socium mortuum esse, pecuniam poscit, et recipit. Hôc digresso, venit alter, depositum petit, fœminam in iudicium trahit. At illam, de rebus suis jam desperantem, patroni consilium periculo exemit. Hic enim in hunc modum locutus est: “Fœmina parata est depositum reddere, sed id facere non potest, nisi socium adduxeris; namque, ut dixi ipse, nonnisi duobus pecunia reddenda est.”

XXXVII.

Viatores duo, dum iter faciebant, in ursum ingentem fortè inciderunt. Alter in arborem proximam quam citissimè ascendit; alter, humi prostratus, mortuum se esse simulavit. Advenit ursus, caput jacenti admovet, pedibus corpus contrectat, denique intactum relinquit. Digressâ ferâ, descendit, qui in arborem confugerat, et amico suo, “Quid,” inquit, “loquebatur ursus, quum in aure tuâ

susurraret?" Huic alter, "Ille me admonebat, ne iis rursus crederem, qui amicos suos periclitantes deserant."

XXXVIII.

Pyrrhus, rex Epiri, in itinere in canem incidit, qui interfecti hominis corpus custodiebat. Is sine cibo jam tres dies cadaveri assederat, neque unquam discesserat. Rex mortuum humari jussit, canem verò abduci et diligenter curari. Paucos post dies milites singuli coram rege transibant. Aderat canis, qui, simul ac domini sui percussores vidit, furens procurrit, eosque allatravit. Hi comprehensi et interrogati sunt, et, accidentibus aliis sceleris argumentis, homicidium fassi sunt, et pœnas dederunt.

XXXIX.

Rem incredibilem de delphini erga puerum amore narrat scriptor quidam Romanus. Puer, qui pauperis filius fuit, piscem panis fragmentis pascere solebat. Quotidie delphinus, a puero inclamatus, ad summam aquam natabat, et puerum a Baiano littore Puteolos in scholam vehebat. At quum puer, ipsius delphini pinnâ fortè vulneratus, mortuus esset, piscis ad locum consuetum aliquoties ventitans, et amicum desiderans, ipse dolore obiit.

XL.

Populus Romanus, bellum cum rege Perse gesturus, L. Paullum, Consulem iterum, ducem delegit. Ut eâ ipsâ die domum ad vesperam rediit, occurrit filiola sua Tertia, quæ tum admodum parva erat. Animadvertit Paullus eam tristiculam esse. "Quid est," inquit, "mea filia? quid tristis es?" "Mi pater," inquit illa, "Persa periit." Tum ille, arctiùs puellam complexus, "Accipio," inquit, "mea filia, omen." Erat autem mortuus catellus eo nomine.

XLI.

Anus incognita ad Tarquinium Superbum, regum Romanorum ultimum, adiit. Hæc novem libros ferebat, quos divina esse oracula affirmabat. Rex pretium percunctatus est ; mulier nimium atque immensum poposcit. Rex, quasi anus ætate desiperet, derisit. At anus, statim digressa, ex novem libris tres combussit, reliquos sex eodem pretio vendere voluit. Id multo magis ridiculum regi visum est. Mulier statim tres alios combussit ; idem, quod prius, rogavit. Tum rex, rem esse divinam intelligens, reliquos tres emit. Hi postea Romæ curâ summâ conservati sunt.

XLII.

Mortuos condire et domi servare Ægyptii solebant. Persæ etiam corpora defunctorum cerâ circumlinebant, quo diutius conservarentur. Magorum in Mediâ mos erat non humare corpora suorum, nisi ante a feris laniata essent. Hyrcani canes sumptu publico alebant, a quibus mortui lacerarentur. Hanc optimam sepulturam censebant. Rem pœne incredibilem de quâdam Indorum gente narrat Herodotus. Hi enim patres mortuos comedeant ; pii esse filii arbitrabantur munere hîc fungi, impium verò esse facinus et detestabile putabant, mortuos aut sepelire aut cremare.

XLIII.

Hannibal, a P. Cornelio Scipione apud Zamam devictus, colloquium cum victore habuisse fertur. Interroganti Scipioni, 'quemnam ille pro optimo duce haberet,' respondit Hannibal, 'primum omnium fuisse Alexandrum Magnum ; huic secundum Pyrrhum, Epiri regem ; seipsum

tertios honores meruisse.' Scipioni homo nuper victus paullo superbiùs loqui videbatur. Tum Hannibal, "At si te, Romane, hodie vicissem, meipsum non modo Pyrrho, verùm etiam ipsi Alexandro anteposuissem."

XLIV.

Dionysius Major crudelis fuit in homines, impius in Deos. Hic quum in fanum Jovis venisset, Deo detraxit aureum amiculum, quo a tyranno Gelone exornatus fuerat ; simul dixit, 'aureum amiculum æstate nimis grave esse, hieme nimis frigidum.' Tum simulacro lanium pallium iniecit. "Hoc," inquit, "ad omne tempus aptum est." Idem Dionysius jussit auream barbam demi Æsculapio. "Filius," inquit, "barbam habere non debet, cum imberbis sit in omnibus templis pater ejus Apollo."

XLV.

Ad poetam Ennium venit Nasica. Huic ab ostio Ennium quærenti ancilla dixit, 'domi non esse.' Sensit Nasica, illam domini jussu dixisse, et illum intus esse. Paucis post diebus, quum ad Nasicam venisset Ennius, et eum a januâ quæreret, exclamavit Nasica, 'se domi non esse.' Tum Ennius, "Quid? ego non cognosco," inquit, "vocem tuam?" Huic Nasica, "Homo es impudens ; ego quum te quærerem, ancillæ tuæ credidi, te domi non esse ; tu mihi non credis ipsi."

XLVI.

Marcus Piso servis suis præceperat, ut tantum ad interrogata responderent, nec quidquam præterea dicerent. Uni ex his fortè mandaverat, ut Clodium, qui tunc magistratum gerebat, ad cœnam invitaret. Aderant horâ cœnæ cæteri convivæ omnes, solus Clodius expectabatur. Piso

servum, qui solebat convivas vocare, aliquoties emisit, ut videret, num veniret. Quum denique jam desperaretur ejus adventus, Piso servo : "Dic," inquit, "num fortè non invitâsti Clodium?" "Invitavi," respondit ille. "Cur ergo non venit?" "Quia venturum se negavit." Tum Piso : "Cur id non statim dixisti?" Contra servus : "Quia non sum a te interrogatus."

XLVII.

Ad locum eundem lupus et agnus, siti compulsi, venerant. Superior stabat lupus ; longè inferior agnus. Cœpit ille, fame improbâ incitatus, jurgii causam quærere. "Cur," inquit, "aquam, quam bibo, turbulentam fecisti?" Agnus contra timens, "Quî possum, quæso, facere, quod quereris, O lupe? Liquor a te ad me decurrit." Tum lupus, "Ante hos sex menses mihi malè dixisti." Respondit agnus, "Equidem natus non eram." Tum lupus, "Si non tu, at pater tuus mihi maledixit." Hôc dicto, agnum corripit et lacerat.

XLVIII.

Vulpes esuriens panem et carnem a pastoribus in arbore cavâ relicta videt. Arborem ingreditur, cibum comedit. Ventre autem tumefacto, egredi non potuit : gemere et sortem suam lugere inceptit. Vulpes alia, quæ forte præteribat, quum gemitus ejus audivisset, accessit, et doloris causam quæsivit. Quid accidisset, ubi audivit, "Illic," inquit, "tibi manere necesse est, donec talis fueris, qualis ingressa es."

XLIX.

Civitatem Atheniensem, discordiâ civili diu vexatam, Pisistratus tyrannus in ditionem suam redegit. Quum id Athenienses graviter ferrent, Æsopus fabulam hanc re-

tulit. Ranæ olim clamore magno regem, qui mores dissolutos vi compesceret, a Jove petierunt. Pater Deorum risit, et illis tigillum parvum dedit, quod, in aquam sonitu magno delapsum, gentem totam exterruit. Quum autem id, in limo mersum, diu latuisset, rana quædam e stagnis caput profert, et, explorato rege, cæteras evocat. Illæ, ligno insidentes, clamant, regem, qui datus fuerat, inutilem esse; alium poscunt. Tunc Jupiter illis hydrum misit, qui singulas corripuit et interfecit. Ranis querentibus Deus, "Noluistis," inquit, "vestrum bonum ferre, malum perferte."

L.

Lupus, cujus in faucibus os hærebat, dolore victus, singulos pretio allicere cœpit, ut extraherent. Tandem grus jurejurando persuasa est, ut collum longum gulæ isti rapaci crederet: sic, non sine magno periculo suo, lupo subvenit. At quum avis præmium pactum postularet, "Ingratus es," inquit lupus, "quæ ex ore nostro caput incolume abstuleris, et mercedem postulas." Res semper inutilis est, improbis succurrere.

LI.

Pœnas dabunt, qui laude nimium delectentur. Corvus, celsâ in arbore residens, caseum, quem e fenestrâ rapuerat, comedere voluit. Hunc lupus vidit, et sic loqui cœpit: "Quantus est, O corve, pennarum tuarum nitor! Quàm decoro corpore et vultu es! Si modò vocem haberes, nulla tibi ales prior esset." Stultus ille, dum vocem vult ostendere, caseum ore emisit, quem celeriter vulpes dolosa arripuit.

LII.

Æsopum petulans quidam lapide jacto læsit. Tum is, "Bene fecisti," inquit; simul assem dedit, et, "Plus ipse

non habeo, sed unde accipere possis, tibi monstrabo. Ecce venit homo dives et potens; in hunc lapidem conjice; dignum præmium accipies." Persuasus ille, quod monitus fuerat, fecit; sed spes audaciam fefellit, nam comprehensus, et cruci affixus, poenas dedit.

LIII.

Atticus quidam, quum in puerorum turbâ Æsopum ludentem vidisset, restitit et quasi delirum risit. Quod simul sensit senex, arcum retensum in mediâ viâ ponit. "Heus!" inquit, "O sapiens, expedi, quid fecerim." Concurrit populus. Ille se diu torquet, causam rei non intelligit; demum succumbit. Tum victor Æsopus, "Arcum si semper tensum habueris, citò rumpes; at si laxâris, quum voles, erit utilis." Sic ludus animo aliquando dari debet, ut tibi melior ad cogitandum redeat.

LIV.

Aquila in summâ quercu nidum fecerat; in mediâ felis pepererat; in imâ sus silvestris foetum posuerat. Felis improba hoc contubernium fraude evertit. Ad nidum aquilæ scandit. "Pernicies," ait, "mihi et tibi paratur. Vides aprum quotidie humum evertere; hic quercum vult evertere, ut prolem nostram in plano facilè opprimat." Tunc ad suis cubile derepit. "Magno sunt in periculo," inquit, "nati tui. Simul cum grege tuo pastum exieris, aquila porcellos tuos rapiet." Aquila, ruinam metuens, ramis desidet; aper, raptum evitans, foras non prodit. Ambo cum suis inediâ consumpti sunt; felis cum prole suâ mortuos devoravit. Sic domus plurimæ improborum fraude evertuntur.

LV.

Lupus, macie confectus, cani occurrit, quem quum pinguiorem esse vidisset, in hunc modum allocutus est. LUPUS. Dic, quæso, unde sic nites? CANIS. Tibi erit fortuna similis, si domino par officium præstare potes. L. Quod? C. Ut sis custos liminis, ut domum a furibus noctu tuearis. L. Paratus sum; nunc patior nives imbresque, et vitam in silvis asperam traho. C. Veni ergo mecum. L. Collum detritum video. Unde hoc? C. Nihil est. L. At dic, quæso. C. Alligant me interdium, ut die quiescam, noctu vigilem. Crepusculo solutus, quod libet, vagor. At panis mihi ultro offertur; dat ossa dominus de mensâ suâ; sic sine labore meo venter repletur. L. Dic age; si quod abire est animus, licetne? C. Planè non licet. L. Fruere quæ laudas, canis. Regnare nolo, liber ut non sim.

LVI.

Quum vulpes in puteum inscia decidisset, et altâ margine clauderetur, hircus sitiens in eundem locum devenit; simul rogavit, 'an esset dulcis liquor, et copiosus.' Illa, fraudem moliens, "Descende," inquit, "amice; tanta est aquæ bonitas, ut voluptas mea satiari non possit." Hôc audito, hircus se immisit. Tum vulpes, celsis illius cornibus nixa, puteo evasit; hircum in vado hærentem reliquit. Sic callidi, si in periculum venerint, alterius malo sibi effugium reperire quærunt.

LVII.

Simonides, poeta egregius, quum urbes Asiæ nobiles circumîisset et mercedem magnam pro carminibus accepisset, locuples factus, in patriam redire voluit. Erat autem natus, ut aiunt, in insulâ Ceâ. Navem ascendit,

quam in medio mari tempestas horrida fregit. Nautæ res pretiosas colligunt. Tum quidam curiosior, "Simonide," inquit, "tu ex opibus tuis nil sumis?" At ille, "mecum mea sunt cuncta." Pauci enatant, plures, onere degravati, pereunt. In littore prædones adsunt, rapiunt, quod quisque extulisset, nudos relinquunt. Forte Clazomenæ, urbs antiqua, prope fuit; hanc naufragi petierunt. Hic quidam literarum studio deditus, qui Simonidis versus sæpe legerat, poetam cupidissimè recepit, veste, nummis, familiâ exornavit. Cæteri tabulam portant, victum rogantes. Quos, casu obvios, quum Simonides vidisset, "Dixi," inquit, "mea mecum esse cuncta; quod vos rapuistis, periit."

LVIII.

Idem Simonides mercede certâ cujusdam pugilis victoris laudes canere pactus est. Quum autem propter exiguam materiam vis ingenii languesceret, poetæ licentiâ usus, Castoris et Pollucis laudes operi inseruit. Victor opus laudavit, sed poetæ tertiam tantum mercedis partem dedit. Reliquum poscenti, "Isti," inquit, "reddent, quos laudâsti. Verum ne sentiam, te a me iratum discessisse, ad cœnam voco: hodie cognatos invitare volo." Poeta, quamvis fraudatus, et injuriâ dolens, promisit. Rediit hora dicta; splendebat convivium; domus læta resonabat: quum duo repentè juvenes, pulvere sparsi, humano pulchriores, servulo cuidam mandant, ut Simonidem provocet, dicat, 'illius interesse, ne moram faciat.' Homo perturbatus Simonidem excitat; ille vix pedem unum triclinio promoverat, quum cameræ ruina cæteros oppressit; nec ulli juvenes ad januam reperti sunt. Sic Numina poetæ vitam pro mercede dederunt.

LIX.

Duo milites in latronem forte inciderunt, quorum unus profugit, restitit alter, et se fortiter defendit. Latrone occiso, comes timidus accurrit, et gladium stringit ; dein, pœnulâ rejectâ, "Ubi est," inquit, "iste nequam ? mox sentiet, quales viros aggressus sit." Tum ille qui pugnaverat, "Vellem," inquit, "me sic nuper adjuvisses ; constantior sanè fuisset : nunc ferrum conde, et tace : falle, si possis, ignorantes ; ego scis, quàm fugax sis, quàm virtuti tuæ non sit credendum."

LX.

Oves, canum præsidiæ tutæ, lupos prælio devicerunt ; victi legatos miserunt, qui pacem peterent. His conditionibus pax facta est, ut oves dederent canes, et catulos a lupis obsides reciperent. Paulo post, quum catuli ululare cœpissent, lupi, natos suos necari causantes, in oves, jam defensoribus nudatas, impetum fecerunt et facilè dilaniaverunt. Is, qui præsidium suum aliis prodat, mox ipse desiderabit.

LXI.

Perdix altâ in arbore sedebat. Advenit vulpes et sic loqui cœpit : "O quanta est, perdix, vultus tui species ! Rostrum tuum plus corallo rubet : crura sunt splendidiore purpurâ. At si dormires, quanto pulchrior esses !" Illam oculos stultè claudentem vulpes illico rapuit. Tum perdix multo cum fletu verba hæc supplex edit, "O vulpes, per artes tuas te obsecro, ut priùs quam comedas, nomen meum proferas." Vulpes, ubi loqui voluit, os aperuit ; aperto ore, perdix necem evasit. Tum vulpes, se objurgans, "Quid mihi loqui opus erat ?" Contra perdix, "Et quid mihi dormire necesse erat, cui somnus non venerat ?"

LXII.

Homo dives et nobilis, ludos factururus, cunctos præmio proposito invitavit, ut quam quisque posset, novitatem ostenderet. Hos inter venit scurra, sale urbano notus, dixitque, se spectaculi genus habere, quod in theatrum nunquam prolatum esset. Vulgato rumore, quum in theatrum tota civitas confluxisset, solus ille in scenâ, sine apparatu, nullis adjutoribus, constare visus est. Tum in sinum caput repenti demisit, et porcelli vocem sic imitatus est, ut turba ipsum animal pallio subesse crederet, et excuti juberet. Quo facto, quum nihil repertum esset, hominem plausu maximo omnes proseguuntur. Rem vidit rusticus, se idem postridie melius facturum esse professus est. Uterque in scenam prodit; scurra, ut prius, populi plausus movet. Tum rusticus, verum porcellum vestimentis obtegens, aurem pervellit. Istâ autem editâ voce, clamat populus, "scurram multo melius imitatum esse," rusticum foras trudi jubet. At ille porcellum e sinu profert, et "Hic," inquit, "declarat, quales iudices sitis."

LXIII.

Themistocles, bello Persico finito, in concione Atheniensium dixit, se habere consilium reipublicæ salutare, sed id sciri opus non esse: postulavit, ut aliquem populus daret, quicum rem communicaret. Datus est Aristides. Huic dicit Themistocles, 'classem Lacedæmoniorum clam incendi posse; hæc incensâ Atheniensium fore maris imperium.' Quod Aristides quum audisset, in concionem venit, dixitque, 'perutile esse consilium, quod Themistocles afferret, sed minimè honestum.' At Athenienses, quod honestum non esset, ne utile quidem putaverunt, totamque eam rem, quam ne audierant quidem, repudiaverunt.

LXIV.

Idem Themistocles, quum Xerxes, rex Persarum, Græciam copiis ingentibus invasisset, patriam consilio egregio servavit. Civibus enim suis invitis persuasit, ut, relictâ urbe, se et sua navibus committerent. Nec minus sibi ipsi, quam patriæ, consuluit. Quum enim Græci Persas ad Salamina prælio navali devicissent, Xerxem admonuit, ut quam citissimè in Asiam confugeret. Quo factum est, ut rex se a Themistocle non victum sed servatum esse crederet. Hunc paullo post, patriâ ob prodicionem pulsum, Artaxerxes, Xerxis filius, tantâ benignitate excepit, ut trium urbium vectigalia pro victu tribuerit. At ille, rege novam contra Græcos expeditionem parante, veneno se interemisse fertur. Mori enim, quàm patriæ nocere, maluit.

LXV.

Zeno, Stoicorum philosophorum princeps, fato omnia regi credidit. Servum in furto fortè deprehenderat: eum cædi jussit. Tum servus, "In fatis," inquit, "fuit, ut furarer." Contra Zeno, "In fatis etiam ut cædereris." Aristippum philosophum rogavit quidam, ut filium suum erudiret. Quum ille pro mercede quingentas drachmas petivisset, pater, pretio deterritus, quod avaro et rudi homini nimium videbatur, "Tanti," inquit, "mancipium emere possum." "Eme," inquit philosophus, "tum duo habebis." Ad Socratem Atheniensis quidam filium misit, rogavitque, ut indolem illius inspiceret. Dixit pædagogus, "Pater ad te, O Socrates, filium misit, ut eum videres." Tum Socrates, "Loquere igitur, adolescens, ut te videam."

LXVI.

Plutarcho servus erat, homo nequam et contumax, sed philosophiæ non ignarus. Hunc ob nescio quod delictum dominus loro cædi jussit. Cœperat verberari; ingemuit; exclamavit, 'se nihil mali commisisse.' Deinde vociferari incipit, "hoc Plutarchum non decet; philosophum irasci turpe est. Sæpe de malo iracundiæ disseruisti; librum etiam de hâc re pulcherrimum scripsisti. His omnibus nequaquam convenit, quod nunc facis." Ad hæc Plutarchus lentè et leviter, "Num ego tibi irasci videor? Ex vultu meo, an ex voce, an ex colore, an etiam ex verbis intellegis, me irâ correptum esse?" Et simul ad eum, qui cædebat, conversus, "Interim," inquit, "dum ego et hic disputamus, hoc tu age."

LXVII.

Memorant auctores multa a Lacedæmoniis acutè dicta. Olim, quum Thermopylas ingens Persarum exercitus oppugnaret, Lacedæmoniis nuntiatum est, tantam esse hostium multitudinem, ut ipse sol sagittis obscuraretur. "Bene est," respondit quidam, "sub umbrâ pugnabimus." Samiorum legati, auxilium a Lacedæmoniis petentes, oratione longâ usi sunt. Responderunt illi, "Vos pulcherrimè locuti estis, sed priora obliti sumus, posteriora non intelliximus." Legati postero die iterum adeunt hâc tantùm voce, "Nihil habemus," simul vacuum peram ostentant. Ad hoc Lacedæmonii, "Jam intelligimus, sed perâ quid opus erat?"

LXVIII.

Lacedæmoniis mos erat pueros quotannis ad aram Dianæ virgis cædere. Neque id invitis pueris erat, qui nihil æquè cupiebant, quam fortis et constantis animi

laudem meruisse. Dolorem igitur, quamvis acerbissimum, summâ patientiâ tolerabant. Nam non modo exclamavere, sed ne ingemuere quidem. Egregium constantiæ documentum puer quidam Lacedæmonius exhibuisse fertur, qui, quum vulpem furatus esset, in ipso facto deprehensus est. Lacedæmonii autem furari non turpe esse judicabant, turpissimum verò furantem deprehendi. Puer igitur vulpem pallio obtexit, nec quanquam dentibus bestiæ ipsa viscera lædebantur, aut vocem rupit, aut ullum in vultu signum doloris prodidit.

LXIX.

Alexandro sacrificanti pueri Macedonum nobilissimi præsto erant. Quum ex his unus cum turibulo ante regem astartet, in pueri brachium carbo ardens delapsus est. At ille, quanquam adusti corporis odor ad circumstantium nares pervenit, tamen dolorem silentio pressit, et brachium immobile tenuit. Sacrificium enim regis aut concusso turibulo impedire, aut voce infaustâ irritum facere, noluit. Rex, cui pueri patientia admodum placuit, certiùs perseverantiæ experimentum sumpsit, nam diutiùs solito sacrificavit. Quod miraculum si Darius animadvertisset, scivisset ejus gentis milites haud vinci posse, quum ipsi pueri tam singulari constantiâ præditi essent.

LXX.

Codro Athenis regnante, bellum ortum est inter Dorienses et Athenienses. Oraculum Delphis de eventu belli consuluerunt. Responsum est, "Eos fore victores, quorum rex caderet bello." Codrus, hîc audito, habitum pastorem sumpsit, et hostium castra ingressus est, gerens tergo fascēs. Hîc cum milite rixatus est, hominem cultro vulneravit, et ab eo ipse est interfectus. Dorienses, re

cognitâ, discesserunt. Sic Athenienses virtute ducis, se ultro morti offerentis, periculo liberati sunt, neque quenquam dignum putaverunt, qui post talem virum regnaret. Itaque magistratibus commissâ est respublica.

LXXI.

Bos in Sabinis nata est mirandâ magnitudine et specie. Fixa per multas ætates cornua in vestibulo Dianæ monumentum miraculi fuerunt. Cecinere vates, cujus civitatis civis eam Dianæ immolâset, ibi fore imperium. Nam adhuc inter Romanos et Sabinos erat contentio haud dispar. Hoc carmen ad antistitem fani Dianæ pervenerat. Sabinus, cujus bos erat, ut prima apta dies sacrificio visa est, eam Romam agit, deducit ad fanum Dianæ, ante aram statuit. Ibi antistes Romanus, motus victimæ magnitudine, et responsi memor, Sabinum ita alloquitur, "Quidnam tu, hospes, paras? Incestè Dianæ sacrificium facere? At priùs lavandum est. Infimâ valle præfluit Tiberis." Religione tactus hospes ad Tiberim descendit. Interea Romanus immolat Dianæ bovem. Id mirè gratum regi atque civitati fuit.

LXXII.

Causam memorat scriptor quidam Romanus, cur Papirius cognomen Prætextati habuerit. Mos olim Senatoribus Romæ fuit cum filiis prætextatis in curiam introire. Patres quodam die super re gravissimâ consultaverant: hæc in diem posterum prolata est: cautum est, ne quis enunciaret. Mater Papirii, qui cum patre in curiâ fuerat, filium percontatur, 'quidnam in senatu Patres egissent.' Puer respondet, 'tacendum esse.' Mulier fit audiendi cupidior, et vehementiùs quærit. Tum puer, urgente matre, hæc fingit: "Actum est," inquit, "utrum reipub-

licæ melius esset, ut unus vir duos uxores habeat, an ut una apud duos nupta sit." Hoc audito, domo illa trepidans egreditur, ad cæteras matronas defert, quod audierat. Postero die magno cum tumultu conveniunt ad senatum matres-familias, orant, ne quid tale fieret. Admirantibus Senatoribus, puer Papirius, in mediam Curiam progressus, rem totam enarrat. Vetuere Patres, ne qui spuer, excepto Papirio, postea in Curiam veniret; huic propter singularem prudentiam cognomen indiderunt.

LXXIII.

Arcades duo familiares iter unâ faciebant. Quum ad Megaram venissent, alter ad cauponam divertit, ad hospitem alter. Huic dormienti visus est ille alter orare, 'ut subveniret, quia sibi a caupone interitus pararetur.' Is primò, somnio perterritus, surrexit. Tum se collegit, visum pro nihilo habendum esse duxit, recubuit. At dormienti idem ille visus est. "Quoniam," inquit, "mihi vivo non subvenisti, ne mortem inultam esse patiaris. Interfectus sum, et a caupone in plastrum coniectus: supra stercus injectum est. Tu mane ad portam adsis, priusquam plastrum ex oppido exeat." Is, somnio commotus, mane ad portam fuit: quæsit ex bubulco, 'quid in plaustro esset.' Ille perterritus fugit. Mortuus erutus est. Caupo, re patefactâ, pœnas dedit.

LXXIV.

Constat, eâdem nocte Alexandrum Magnum natum esse, quâ templum Ephesiæ Dianæ deflagravit. Ubi lucere cœperat, clamitabant Magi, 'pestem ac perniciem Asiæ proximâ nocte natam.' Ejusdem Alexandri mortem Indus quidam, nomine Calanus, divinitus prædixisse fertur, qui quum in rogum ardentem adscenderet, "O præclarum discessum," inquit, "e vitâ, quum, ut Herculi contigit,

corpore cremato, in lucem animus excesserit." Quumque Alexander juberet 'dicere, quod vellet,' "Optime," inquit, "prope diem te videbo." Quod ita contigit, nam Babylone, paucis post diebus, Alexander est mortuus.

LXXV.

Scriptum in historiâ Hamilcarem Carthaginiensem, quum oppugnaret Syracusas, visum esse audire vocem, 'se postridie cœnaturum Syracusis : ' quum autem is dies illuxisset, magnam seditionem in castris ejus inter Pœnos et Siculos milites esse factam ; Syracusanos improvisò in castra irrupisse, Hamilcaremque ab iis vivum esse sublatum. Ita res somnium comprobavit.

LXXVI.

P. Decius, quum esset tribunus militum, a Samnitibusque premeretur Romanus exercitus, pericula prœliorum inibat audaciùs ; monitus est, ut cautior esset. "Visus sum," inquit, "in somnis, quum in mediis hostibus versarer, cum maximâ gloriâ occidere." Et tum quidem incolumis exercitum obsidione liberavit. Post triennium autem, quum consul esset, devovit se, et in aciem Latinorum irrupit armatus, quo ejus facto superati sunt ac deleti Latini.

LXXVII.

Milo Crotoniensis, athleta illustris, exitum habuit vitæ miserandum. Jam senior, neque adhuc artem athleticam exercens, faciebat iter fortè solus in locis Italiæ silvestribus. Ibi quercum vidit, proximam viæ, patulis rimis hiantem. Voluit experiri, an ullæ sibi reliquæ vires adessent ; in hiatum arboris digitos immisit, et quercum diducere et rescindere conatus est. Et mediam quidem partem discidit, divellitque ; tum quasi, quod tentavisset,

perfecisset, manus laxavit; cessante vi, partes diductæ rursus coierunt. Manibus ita retentis inclusisque, Milo, a feris dilaceratus, periit.

LXXVIII.

Dux quidam Pœnus epistolam super res arcanas scriptam hęc modo abscondit. Pugillares novas, nondum cerâ illitas, accepit. Literas in lignum incidit; postea tabulas, uti solitum est, cerâ collevit: easque tabulas, tanquam non scriptas, ad amicum misit. Is, cerâ derasâ, literas incolumes ligno incisas legit. Rem autem hęc longē callidiorem commentus est Histieus Milesius. Unus e servis oculos ægros diu habuerat. Hujus ex capite capillum, tanquam medendi gratiâ, derasit, et in capite levi literarum formas inussit: sic, quæ voluit, scripsit. Hominem postea domi retinuit; postquam adolevit capillus, ire ad amicum jussit, et "Quum ad eum," inquit, "veneris, dicito, me mandasse, ut caput tuum, sicut nuper egomet feci, deradat."

LXXIX.

Ad Cn. Dolabellam, Asiæ Proconsulem, deducta est mulier Smyrnæa. Mulier virum et filium eodem tempore veneno clam dato interfecerat: atque id fecisse se confitebatur. Dicebat enim habuisse se faciendi causam, quoniam idem illi maritus et filius alterum filium mulieris, e viro priore genitum, adolescentem optimum et innocentissimum, occidissent: idque ita esse factum controversia non erat. Dolabella rem ad suos retulit; nemo sententiam ferre in causâ tam ancipiti audebat. Reputabant enim veneficium impunè fieri non debere, homines autem sceleratissimos hęc punitos fuisse. Dolabella eam

rem ad Areopagitas rejecit. Areopagitæ, cognitâ causâ, accusatorem et fœminam quæ accusabatur, centesimo anno adesse jusserunt.

LXXX.

Sapientis est publica commoda privatis inimicitiis antepone. P. Cornelius Rufinus, vir manu strenuus et disciplinæ militaris peritus, sed avarus et rapax, temporibus reipublicæ difficillimis consulatum petebat. Competitores ejus erant imbelles quidam et futiles. Fabricius Luscinus, quanquam mores hominis perosus, summâ tamen ope adnissus est, ut Rufino Consulatus deferretur. Mirantibus plerisque, quod hominem avarum, et sibi inimicum, creari Consulem peteret, "Nihil est," inquit Fabricius, "quod miremini: malo a cive compilari, quam ab hoste venire."

LXXXI.

Protagoras, quum adolescens esset, onera pro mercede vehebat. Is de proximo rure Abdera in oppidum, cujus popularis fuit, ligna brevi funiculo circumdata portabat. Fortè Democritus, civitatis ejusdem civis, quum egredetur extra urbem, videt hominem facilè atque expeditè incedentem; prope accedit; juncturam lignorum scitè factam considerat, petitque ut paullum acquiescat. Quod ubi Protagoras fecit, interrogavit Democritus, 'quis id lignum ita composuisset,' et, quum ille a se compositum esse dixisset, desideravit, uti solveret, ac denuo in eundem modum collocaret. At postquam ille solvit, ac similiter composuit, Democritus, hominis non docti sollertiam demiratus, "Mi adolescens," inquit, "sunt majora, quæ mecum facere possis:" abduxitque eum statim, secumque habuit, et philosophiam docuit.

LXXXII.

Euathlus, adolescens quidam dives, ad Protagoram, discendæ eloquentiæ causâ, venit. Mercedis, quam poposcit Protagoras, dimidium statim dedit, pepigitque, ut reliquum dimidium daret, quo primo die causam apud iudices orâsset et vicisset. Multa sub magistro didicit: sed causas orare noluit; visus est id facere, ne reliquum mercedis daret. Capit consilium Protagoras, ut tum existimabat, astutum. Petit ex pacto mercedem: in Euathlum litem infert. Quum ad iudices venissent, tum Protagoras sic exorsus est: "Disce," inquit, "stulte adolescens, mercedem mihi utroque modo solvendam esse. Si litem amittas, merces mihi ex sententiâ debetur, quia ego vicerò: sin ego amittam, merces mihi ex pacto debetur, quia tu viceris." Ad ea respondit Euathlus: "Disce tu quoque, sapientissime magister, mercedem tibi utroque modo non solvendam esse. Nam si iudices pro me pronuntiaverint, nihil tibi ex sententiâ debetur, quia ego vicerò; sin contra me, nihil tibi ex pacto debebo, quia non vicerò." Iudices rem in iudicatam reliquerunt.

LXXXIII.

Histrion apud Græcos fuit celeberrimus, qui gestu et vocis claritudine et venustate cæteris præstabat. Huic nomen erat Polus: tragœdias poetarum nobilium scitè actitabat. Is filium unicè amatum morte perdidit. Electram Sophoclis acturus erat. Fabulæ hoc est argumentum. Electræ, Orestis sorori, falsus affertur nuntius, 'fratrem interiisse.' Illa reliquias, ut putat, manibus ferens, interitum plorat. Igitur Polus, lugubrem habitum Electræ indutus, ossa atque urnam a sepulchro tulit filii, et omnia, non simulatione doloris, sed veris lamentis opplevit.

LXXXIV.

Non facta modò, sed voces etiam petulantiores, Romani puniebant. Namque Appii Cæci filia, a ludis, quos spectaverat, exiens, turbâ undique confluentis populi jactata est. Hæc, quum inde egressa esset, dixisse fertur: "Quid nunc passa essem, quantoque arctiùs conflictata essem, si P. Claudius, frater meus, navali proelium classem navium cum ingenti civium numero non perdidisset? Certè quidem majore nunc copiâ populi oppressa intercidissem; sed utinam," inquit, "reviviscat frater, aliamque classem in Siciliam ducat, atque istam multitudinem perditum eat, quæ me miseram vexavit!" Ob hæc mulieris verba tam gravia ac tam incivilia mulctam ingentem ei dixerunt Censores.

LXXXV.

Legati Milesii Athenas, auxilii petendi gratiâ, venerunt; advocaverunt, qui pro se verba ad populum facerent. Demosthenes Milesiorum postulatis acriter respondit, Milesios auxilio indignos esse contendit. Res in posterum diem prolata est. Legati ad Demosthenem venerunt; oraverunt, uti contra ne diceret. Is pecuniam petiit, et quantam petierat abstulit. Postridie, quum res agi cœpta esset, Demosthenes, lanâ multâ collum cervicesque circumvolutus, ad populum prodiit, et dixit, 'se anginam faucium pati, contra Milesios loqui non posse.' Tum e populo unus exclamavit, 'fauces ejus non anginâ sed argento claudi.' Ipse Demosthenes rem celare non potuit; nam, quum Aristodemum, actorem fabularum, interrogasset, 'quantum mercedis, ut ageret, accepisset,' et Aristodemus "talentum," respondisset, "At ego plus," inquit, "accepi ut tacerem."

LXXXVI.

Arion, fidicen peritissimus, quum arte suâ divitias ingentes conquisivisset, Corinthum navigabat. Corinthi enim eo tempore rex erat Periander, vir Arioni amicissimus. Navem et navitas, ut notiores amicioresque sibi, Corinthios delegerat: at illi, navi jam in altum provectâ, prædæ pecuniæque cupidi, cepere consilium de Arione necando. Ille pecuniam et cetera sua dedit; ut sibi parcerent, oravit. Hoc tantum valere preces, ut navitæ eum suis manibus interficere nollent, imperarent ut in mare præceps desiliret. Homo territus, spe omni vitæ perditâ, id unum postea oravit, ut priusquam mortem oppeteret, vestes ornatusque suos induere, et carmen cantare liceret. Subit viros istos feros cupido audiendi; quod oraverat, impetrat. Mox de more cinctus, amictus, ornatus, stans summâ in puppe, carmen voce sublatissimâ cantavit. Hæc confecto, jecit se procul in profundum. Navitæ, haud dubitantes quin periisset, cursum, quem facere cœperant, tenuerunt. At delphinus repente inter undas adnatavit, fluitantique sese homini subdidit, et eum incolumi corpore et ornatu, Tœnarum in terram Laconicam devexit. Arion ex eo loco Corinthum petivit, talemque Periando regi, qualis a delphino vectus fuerat, sese obtulit. Rem, sicut acciderat, narravit; rex, parum credens, Arionem custodiri jussit. Tum navitas requisivit et dissimulanter interrogavit, 'ecquid audivissent in illis locis, unde venissent, super Arione.' Responderunt illi, hominem, quum inde irent, in terrâ Italiâ fuisse, laude et divitiis florere. Inter hæc eorum verba exstitit Arion, cum fidibus et indumentis, cum quibus se in mare ejecerat. Navitæ, miraculo stupefacti, facinus suum sunt confessi.

LXXXVII.

Cyrus, rex Persarum, subactâ Asiâ, bellum Scythis intulit, quibus eo tempore Tomyris regina præerat. Rex, quum in regionem Scythicam aliquantum progressus esset, fugam simulavit, et castra sua, vino et omni genere commeatuum repleta, deseruit. In hæc incidit filius reginæ, cum tertiâ copiarum parte ad insequendos hostes missus. At Cyrus, nocte reversus, Scythas incautos et temulentos ad unum occidit. Nec multi post ipsi Persæ, victoriâ exsultantes, fraude hostili decepti sunt. Nam hi quoque fugam simulaverunt, et Cyrum cum exercitu in angustias pertraxerunt, ubi ferè omnes occisi sunt. Tum Tomyris caput Cyri amputatum in utrem sanguine humano completum coniecisse fertur, et simul dixisse, "Satia te sanguine, quem semper sitisti."

LXXXVIII.

Cyro filius Cambyses successit. Is Ægyptum perdomuit; postea verò, factâ in Æthiopas expeditione, magnam exercitûs partem, arenis obrutam amisit. Non modò in homines summam crudelitatem exeruit, verùm etiam Deos contumeliis violavit: namque bovem, quem, ut Apin, Ægyptii venerabantur, gladio vulneravit. Creditum est, Cambysem impietatis hujus pœnas dedisse, et hanc ob causam insaniâ correptum fuisse. Constat quidem, eum insanum fuisse: nam quum multa alia facinora ausus esset, Smerdin, qui ei frater erat unicus, interficere jussit. Viderat in somnio hunc solio assidere, et capite oclum attingere. Postea verò apparuit, rem longè diversam hõc somnio significatam esse. Quum enim Cambyses, suo gladio vulneratus, in Syriâ interiisset, Smerdis quidam, unus e sacerdotibus Medis, qui Magi appellabantur, se

regis nuper defuncti fratrem esse simulans, imperium occupavit. Hunc quidem, quum jam septem menses regnâset, viri septem Persarum nobilissimi interfecerunt. Ex his Darius, Hystaspis filius, rex factus est.

LXXXIX.

Darius, jam firmatâ potestate, frustra dissuadentibus amicorum sapientissimis, Scythis bellum inferre statuit. Quum igitur ingentem exercitum ex Asiâ in Europam traduxisset, legatos ad reges Scytharum misit, qui eos ad deditionem hortarentur. Legati dona sine responso retulerunt, murem, ranam, avem, et sagittarum fasciculum. Dubitatum est, quid ea res significaret. Regis enim adulatores ad hunc modum interpretabantur : Scythas Dario dedere et terram, et aquam, et aërem, et arma sua. At Gobryas, vir belli peritissimus, rem his verbis meliùs explicuit : “ Nisi, Persæ, in aquam desilitis, quod ranæ facere solent ; aut in aërem, ceu aves, subvolatis ; aut in terrâ, ceu mures, vosmetipsos absconditis, sagittis nostris peribitis.” Quæ interpretatio ab eventu comprobata est. Nam Darius, magnâ exercitus parte amissâ, ad Istrum flumen, quod ponte conjunxerat, ægrè rediit.

XC.

Darius, ad flumen Istrum reversus, pontem incolumem invenit. At hic magno in periculo fuerat. Operis enim, dum ipse abesset, custodes reliquit principes, quos secum ex Ioniâ et Cœlide duxerat : his enim imperia urbium dederat ; hos fidelissimos fore sperabat, quibus, se oppresso, nulla spes salutis relinqueretur. Neque res aliter evenit. Quum enim crebri afferrent nuntii, Darium malè rem gerere, premique ab Scythis, Miltiades, unus e principibus, hortatus est pontis custodes, ‘ ne a fortunâ datam occasionem

liberandæ Græciæ dimitterent ; ponte rescisso, regem cum copiis, quas secum transportaverat, interiturum, itaque non solùm Europam fore tutam, sed etiam Græcos, qui Asiam incolerent, liberos a Persarum dominatione futuros.' At consilio Histæus Milesius obstitit, dixitque, 'non idem ipsis ac multitudini expedire ; Dario extincto, ipsos, potestate expulsos, civibus suis pœnas duros.' Hujus quum sententiam plurimi secuti essent, Miltiades, non dubitans ad regis aures consilia sua perventura esse, Athenas demigravit. Cujus ratio, etsi non valuit, tamen magnopere est laudanda, quum amior omnium libertati, quam suæ fuerit dominationi.

XCI.

Urbs Babylon, a Cyro subacta, quum a Dario defecisset, fide et consilio Zopyri cujusdam recepta est. Hic regem quodam die adiit, naso et auribus truncus, et verberibus fœdatus. Quæsivit rex indignabundus, 'quis tali injuriâ virum nobilem affecisset.' Respondit ille, 'seipsum fecisse, consilium excogitasse, quo Babylon capi posset,' et rem Dario aperuit. Deinde specie transfugæ in Babylonem intrat, vulnera monstrat, se a rege Dario laceratum esse affirmat. Babylonii autem, quum virum belli esse peritissimum invenissent, inter duces deligunt ; credunt enim eum nihil æquè, quam ultionem, cupere ; nihil de fide dubitant : denique, quum iterum atque iterum prosperè pugnâset, summam belli ei committunt. At ille, omnia jam in potestate suâ habens, exercitum et urbem Dario prodidit.

XCII.

Haud multo post quam Miltiades in patriam rediisset, Darius, hortantibus amicis, ut Græciam in suam potestatem redigeret, classem quingentarum navium com-

paravit; eique Datim et Artaphernem præfecit. Hi, captâ Eretriâ, insulæ Eubœæ urbe, ad Atticam accesserunt, et suas copias in campum Marathona deduxerunt. Athenienses nuntium Lacedæmonem miserunt, qui auxilium peteret; decem prætores creaverunt, qui exercitui præessent. In his erat Miltiades; illo hortante, prælium committere statuunt. Miserat civitas Platensium mille militum; horum adventu decem millia armatorum completa sunt. Hos Miltiades ex urbe eduxit. Persæ contra, quibus erant peditum centum, equitum decem millia, aciem instruxerunt. Athenienses, clamore sublato, impetum in hostes fecerunt, qui, quamvis tantâ audaciâ perculsi, fortiter tamen exceperunt. Mediam Græcorum aciem barbari per-ruperunt, cornu utrumque fustum est. Postremò omnes ad naves confugerunt, persequentibus Atheniensibus, qui ipsam hostium classem comburere conati sunt. In hōc opere viri plerique fortissimi ceciderunt, inter quos erat Cynegirus, Æschyli poetæ frater: is dexterâ, dein sinistrâ manu navem Persicam apprehendit; quum manus utraque securi abscissa esset, dentes infixit, itaque interfectus est. Post prælium venerunt duo millia Lacedæmoniorum, qui, quum campum spectavissent, et Athenienses laudavissent, domum rediere.

XCIII.

Pausanias, rex Lacedæmoniorum, quum res multas contra Persas egregiè gessisset, superbè agere cœpit. Apparatu regio utebatur, veste Medicâ: satellites Medi et Ægyptii sequebantur: more Persarum epulabatur: aditum petentibus non dabat: consilia cum patriæ, tum sibi inimica capiebat. Regi enim Persico pollicitus est, se Græciam universam sub potestatem ejus redacturum. Domum jussu Lacedæmoniorum reversus, ab Ephoris in vincula publica conjectus est. Hinc tamen se expedit; at mox

scelus, quod in patriam parabat, hōc modo patefactum est. Adolescentulus quidam, nomine Argilius, epistolam ab eo ad Artabazum Satrapam acceperat. Is suspicatus est, aliquid in eā de se esse scriptum, quōd nemo eorum redierat, qui super tali causā eodem missi erant. Itaque epistolæ vincula laxavit, signoque detracto cognovit, si pertulisset, sibi esse pereundum. Has ille literas Ephoris tradidit: jussu eorum in fanum Neptuni, in Tænaro promontorio positum, confugit, et in arā consedit. Hanc juxta, locum fecerunt Ephori sub terrā, ex quo posset audiri si quis quid loqueretur cum Argilio. Pausanias, ut audivit Argilium confugisse in aram, perturbatus eō venit, et causam quærit. Huic ille, quid ex literis comperisset, aperit. Tanto magis Pausanias perturbatus orare cœpit, ne rem enuntiaret, magna tacenti præmia promittit; mox, Argilio placato, ut putabat, Lacedæmonem revertitur. In itinere, quum jam prope esset, ut caperetur, e vultu cujusdam Ephori, qui eum admonere cupiebat, insidias sibi fieri intellexit. Itaque paucis ante gradibus, quam qui sequebantur, in ædem Minervæ, quæ Chalcicæcos vocatur, confugit. Hinc ne exire posset, statim valvas ædis obstruxerunt, tectumque sunt demoliti, quo facilius sub divo interiret. Mater Pausaniæ, jam grandæva, postquam de scelere filii comperit, in primis lapidem ad introitum ædis attulisse fertur. Sic Pausanias magnam belli gloriam turpi morte maculavit.

XCIV.

Cimon, Miltiadis filius, vir rei militaris peritissimus, liberalitate fuit pæne incredibili. Nam, quum compluribus locis prædia hortosque haberet, nunquam in eis, fructûs servandi gratiâ, custodes imposuit. Semper eum pedissequi cum nummis sunt secuti, ut haberet, quod indigentibus statim daret, ne differendo videretur negare.

Sæpe quum aliquem videret minùs bene indutum, suum amiculum dedit. Quotidie sic cœna ei coquebatur, ut, quos invocatos vidisset in foro, omnes devocaret. Nulli fides ejus, nulli opera defuit. Multos locupletavit, complures pauperes mortuos suo sumptu extulit. Is, in insulam Cyprum cum ducentis navibus imperator missus, quum insulæ majorem partem devicisset, morbo interiit.

XCV.

Alcibiades Atheniensis patriam suam Lacedæmoniorum dominatione liberare voluit. Sed videbat id sine rege Persarum effici non posse : ideoque eum amicum sibi cupiebat adjungi. Quod quum sensissent Lacedæmonii, Pharnabazo Satrapæ persuaserunt, ut Alcibiadem, quam sui et regis hospitem, interficeret. Is igitur in Phrygiam, ubi tunc erat Alcibiades, misit quosdam, qui virum trucidarent. Illi, quum eum ferro aggredi non auderent, noctu ligna contulerunt circa casam, in quâ quiescebat, eamque succenderunt : ut incendio conficerent, quem manu superari posse diffidebant. Ille autem, ut sonitu flammæ est excitatus, etsi gladius ei erat subductus, familiaris sui subalare telum eripuit. Namque erat cum eo quidam ex Arcadiâ hospes, qui nunquam discedere voluerat. Hunc sequi se jubet, et quod vestimentorum prope fuit, arripuit. His in ignem coniectis flammæ vim transiit. Quem ut barbari incendium effugisse viderunt, telis missis interfecerunt, caputque ejus ad Pharnabazum retulerunt. Corpus autem mulier quædam, incenso ædificio, cremavit.

XCVI.

Phæbidas Lacedæmonius, quum exercitum Olynthum duceret, iterque per Thebas faceret, arcem oppidi, quæ Cadmea vocatur, occupavit, suadentibus perpaucis Theba-

norum. Quo facto, Lacedæmonii eum ab exercitu removerunt, neque eo magis arcem Thebanis reddiderunt: sed amicis suis summam potestatem dederunt, alteriusque factionis principes partim interfecerunt, partim in exsilium ejecerunt. At duodecim exules, quorum dux erat Pelopidas, civitatem liberaverunt. Hi Athenis, quò se contulerant, cum canibus venaticis exierunt, retia ferentes, vestitu agresti; Thebas, vesperascente cœlo, pervenerunt. Magistratum autem Thebanorum statim in aures pervenerat, exsules in urbem devenisse. Id illi, vino epulisque dediti, despexerunt. Allata est etiam epistola Archiæ, qui tum maximum magistratum Thebis obtinebat, in quâ omnia de protectione exsulum perscripta erant. Quæ quum jam accubanti in convivio esset data, sub pulvinum subjiciens, "In crastinum," inquit, "differo res severas." At illi omnes, cum jam nox processisset, vinolenti ab exsulibus, duce Pelopidâ, sunt interfecti.

XCVII.

Agesilaus, rex Lacedæmoniorum, quum Epaminondas post prælium Leuctrense Spartam oppugnaret, essetque sine muris oppidum, consilio egregio patriam conservavit. Adolescentuli quidam, hostium adventu perterriti, ad Thebanos transfugere voluerunt, locum extra urbem editum ceperant. Agesilaus, perniciosissimum fore ratus, si animadversum esset, quenquam ad hostes transfugere conari, cum suis ed venit; laudavit consilium eorum, quod eum locum occupavissent; dixit, 'se quoque animadvertisse, id fieri debere.' Sic adolescentulos simulatâ laudatione recuperavit, quosdam de suis adjunxit, et locum tutum reliquit.

XCVIII.

Phryges olim, discordiâ civili vexati, oraculum de mali remedio consuluerunt. Responsum est ab oraculo; 'illis

rege opus esse ; eum pro rege acciperent, quem primum inde egressi plaustro insidentem invenissent.' Exeuntibus occurrit Gordius quidam, homo pauper, qui cum conjuge et liberis plaustro vehebatur. Hunc continuò regem salutant, et in templum Jovis deducunt. Rex novus in templo plastrum, nodo inexplicabili colligatum, Deo sacravit. Post multa sæcula Alexander, rex Macedoniæ, urbe Gordio in ditionem suam redactâ, Jovis templum intrat : vehiculum, in quo rex iste priscus vectus fuerat, aspicit. Affirmabant incolæ ; 'ejus fore Asiæ imperium, qui inexplicabile vinculum solvisset ; hanc sortem ab oraculo antiquitus editam esse.' Incessit regem sortis implendæ cupido. Circumstabat anxia Phrygum et Macedonum turba. Quippe series vinculorum ita astricta erat, ut nullo modo percipi posset, unde nexus inciperet, aut quò se conderet. Ille nequaquam diu luctatus cum latentibus nodis. "Nihil," inquit, "interest, quomodo solvantur," et gladio lora omnia rupit. Hòc modo oraculi sortem vel elusit vel explevit.

XCIX.

Alexander, Cydnum, amnem frigidissimum, temere ingressus, graviter ægrotabat. Erat inter medicos Philippus quidam, natione Acarnan, fidus admodum regi. Is promisit, 'se vim morbi potione medicatâ levaturum esse.' Nulli promissum placebat, nisi regi ipsi, qui moram pati nolebat, remedium strenuum poscebat. Inter hæc literas a Parmenione, amico fidissimo, accipit. Monebat ille, 'ne Philippo salutem committeret : hunc a Dario donis ac promissis corruptum esse.' Rex animo rem diu versat ; medico crederet, annon, dubitat. Inter has cogitationes illuxit a medico destinatus dies, et ille cum poculo, in quo medicamentum diluerat, intravit. Tum Alexander, epistolam a Parmenione missam sinistrâ manu tenens, accipit

poculum, et haurit interritus ; hōc facto, jubet Philippum epistolam legere : a vultu legentis oculos non movet. Ille, epistolâ perlectâ, plus indignationis, quam pavoris, ostendit : vultu et dictis lætum regem et bonæ spei plenum fecit. Tanta fuit vis medicaminis, ut ea, quæ monuerat Parmenio, per aliquot horas vera esse viderentur. Rex enim tanquam mortuus jacebat ; at mox animi et corporis rediit vigor. Post tertium diem in conspectum militum venit. Nec avidiùs regem ipsum, quam Philippum, intuebatur exercitus ; quisque dextram medici amplexus est, et, tanquam præsentī Deo, gratias egit.

C.

Darius ab Alexandro apud Issum, Ciliciæ oppidum, devictus, in Persidem, comitantibus paucis, confugit : matrem, uxorem, et liberos in potestate hostis reliquit. Quum rex post prælium epularetur, e proximo tabernaculo lugubris clamor repente exortus est. Namque unus e captivis amiculum, quod Darius fugiens abjecerat, reportaverat : crediderunt mulieres ipsum regem cecidisse. Alexander, muliebri dolore commotus, ipse flevisse fertur. Primò quidem Mithrenen, qui Sardes tradiderat, ut Persicæ linguæ peritum, ad consolandas eas ire jusserat : at postea veritus, ne proditoris aspectus captivarum iram et dolorem renovaret, jubet Leonatum, virum Macedonem, nuntiare, ‘vivere Darium.’ It Leonatus : vident armatum satellites, clamant, ‘missos esse, qui captas occiderent,’ et in interiora tabernaculi ruunt. Sequitur Leonatus ; tunc mater et conjux Darii ad pedes ejus provolvuntur ; orant, ‘ut permittat ipsis Darii corpus, more Persico, sepelire.’ Tum Leonatus, “Vivit adhuc Darius ; et vos non modò incolumes estis, verum etiam, ut priùs, reginæ.” Proximo die venit Alexander ; eum comitatur Hephæstion, ex amicis carissimus, qui ætate par erat regi, corporis

habitu præstabat. Reginæ, illum regem esse ratæ, suo more veneratæ sunt. Monstrantibus captivis, quis Alexander esset, Darii mater pedibus ejus advoluta est, errorem excusans. Tum Alexander, eam simul manu benignè allevans, "Non errâsti," inquit, "mater, nam et hic quoque Alexander est." Postea rex usus est summâ erga captivas reverentiâ et temperantiâ.

CI.

Alexander Hephæstioni permisit, ut in Sidone regem constitueret, quem imperio dignissimum arbitraretur. Erant Hephæstioni hospites, clari inter suos juvenes. His regnum defert: nemo vult accipere; affirmant omnes, patriis institutis vetitum esse, ne quis, nisi stirpe regiâ ortus, imperium occuparet. Rogat deinde Hephæstion, ut virum potestate hâc dignum monstrent. Statuunt juvenes, neminem potiores esse, quam Abdalonymum quendam, regio quidem generi distantî affinitate conjunctum, sed qui, inopiæ causâ, hortum suburbanum colebat. Causa ei paupertatis, sicut plerisque, probitas fuit; intentusque operi strepitum armorum, qui totam Asiam concusserat, non audiverat. Juvenes cum insignibus regiis hortum intrant, in quo Abdalonymus herbas steriles eligebat. Regem salutant, vestem induere jubent. Ille primum se rideri putat; mox, quum rem intellexisset, potestatis insignia accipit. Tunc unus e salutantibus, "Quum solio regali assidebis, cave obliviscaris hujus statûs, in quo regnum accipis." Fama totâ urbe discurrit; plerique indignantur; præcipua est divitum ira. Tum Alexander jubet eum admitti, diuque contemplatus, "Corporis," inquit, "habitus generi tuo non discrepat: sed libet scire, quâ patientiâ inopiam tuleris." Tum Abdalonymus, "Utinam," inquit, "eodem animo imperium pati possim! Hæ manus suffecere desiderio meo. Nihil

habenti nihil defuit." Neque, hōc audito, dubitavit Alexander, quin vir, paupertate contentus, optimè regnatus esset.

CII.

Ubi ad fines Scytharum Alexander pervenit, unus e legatis injustitiam ejus et nimiam dominationis cupiditatem his verbis incusasse fertur. "Quid nobis tecum est? Nunquam tuam terram attigimus. Nec servire ulli possumus, neque aliis imperare cupimus. Quanquam sis omnium mortalium maximus et fortissimus, dominum tamen alienigenam pati non volumus. Tu, qui te gloriaris ad latrones persequendos venisse, omnium gentium, quas adiisti, latro es. Lydiam cepisti, Syriam occupasti, Persidem tenes, Bactrianos in potestate habes; jam etiam ad pecora nostra manus avaras porrigis. Quid tibi prosunt divitiæ istæ, quæ te acrius esurire faciunt? Ipsa tibi satietas famems parat; quo plura habes, eo vehementius, quæ non habeas, cupis. Si Deus es, tribuere mortalibus beneficia debes, non sua adimere; sin homo es, semper te esse hominem cogita."

CIII.

Clitum, Sogdianæ regioni nuper præpositum, Alexander solemnī convivio adhibuit. Hic rex, quum multo incauisset mero, celebrare, quæ ipse gesserat, laudes Philippi, patris sui, obterere cœpit. Hæc et his similia juniores læti audiebant; ingrata senioribus erant, propter Philippum, sub quo diutius vixerant. Tum Clitus, ne ipse quidem satis sobrius, ad eos, qui infra ipsum cubabant, Euripidis retulit carmen, ita ut sonus magis quam sermo exaudiri posset a rege. Versu hoc significatum est, 'male tropæis regum duntaxat nomina inscribi; a regibus gloriam, alieno sanguine partam, intercipi.' Percontatur

rex proximos, 'quid a Clito audissent.' Silentibus illis, Clitus paulatim majore voce 'Philippi acta bellaque in Græciâ gesta' commemorat; denique non vino modò, sed etiam animi pravâ contentione proventus, "Si moriendum," inquit, "est pro te, Clitus est primus; at victoriæ præcipua ferunt præmia, qui procacissimè patris tui memoriæ illudant. Sogdianam mihi regionem attribuis, toties rebellem, et non modo indomitam, sed quæ ne subigi quidem possit. Sed quæ ad me pertinent, transeo. Philippi milites spernis. At verum est, ut opinor, quod avunculus tuus in Italiâ dixit, 'ipsum in viros, te in fœminas incidisse.' Rex dolorem pressit: tantùm jussit, ut e convivio excederet. Illum cunctantem proximi conabantur abducere. Clitus, quum abstraheretur, contumelias in regem turpiores jaciebat. Tum Alexander ex lecto repente prosiluit. Attoniti amici, ne positis quidem, sed abjectis poculis, consurgunt. Alexander, raptâ lanceâ ex manibus armigeri, Clitum adhuc eâdem linguæ intemperantiâ furem, percutere conatur; sed a Ptolemæo et Perdiccâ inhibetur. Hi regem medium amplectuntur; Lysimachus et Leonatus etiam lanceam abstulerant. Clamat ille, 'comprehendi se a proximis amicorum, quod Dario nuper accidisset;' jubetque, 'signum tubâ dari, ut ad regiam milites armati coirent.' Tum verò Ptolemæus et Perdiccas genibus advoluti erant, 'ne in tam præcipiti irâ perseveret; spatiumque animo det; omnia postero die justius exsecuturum.' Sed clausæ erant aures, obstrepente irâ; impotens igitur animi in vestibulum regiæ percurrit, et, arreptâ hastâ, constitit in aditu, quo necesse erat iis, qui simul cœnarent, egredi. Abierant cæteri, Clitus ultimus sine lumine exibat. Quem rex, 'quisnam esset,' truci voce interrogat. Respondit ille, 'Clitum esse et de convivio exire.' Hæc dicentis latus hastâ transfixit. "I nunc," inquit, "ad Philippum et Parmenionem et Attalum." Nam Clitus,

Parmenionem et Attalum, ab Alexandro interfectos, laudando, ingenium regis præcipuè irritaverat. Confecto scelere, horror interfectoris animum subit. Hastam suo admovet pectori: sed advolant vigiles et e manu extorquent. Tum regiam omnem gemitu complet. Triduum sine cibo jacuit; amici precibus reluctantem ægrè vicerunt, ut vivere vellet.

CIV.

Alexander, quum Indiam invasisset, reges multos in deditionem accepit. Sic ad Hydaspem flumen perventum est. Hujus in ulteriore ripâ Porus consederat, Indorum longè potentissimus, transitu prohibiturus hostem. Alexander jubet Ptolemæum 'cum omnibus turmis obequitare, et Indos clamore terrere, quasi flumen transnaturus foret.' Ipse cum majore exercitûs parte clam digressus, ripam ulteriorem sine pugnâ occupat. Mox prælium commissum est. Nihil tam Macedonas perculit, quam elephantorum aspectus, quibus Porus aciem suam firmaverat. Ipse rex, qui belluâ vehebatur, immani erat corporis magnitudine. Itaque Alexander, contemplatus et regem et agmen Indorum, "Tandem," inquit, "par animo meo periculum video; cum bestiis simul et cum egregiis viris res est." Pellebatur eques Indorum, quum Porus 'belluas agi' jussit. Hæ, quum tardè advenissent, magnum injecere terrorem. Jam fugæ circumspiciebant locum paullo ante victores, quum Alexander leviter armatos Thracas emisit in belluas. Diu pugnatum est: tandem elephantum vulneribus fatigati, suos impetu sternunt, et ultra aciem exiguntur. Porus, destitutus a pluribus, dum tela ex elephanto suo in circumfusus ingerit, ipse undique petitur. Novem jam vulnera acceperat: rector belluæ regem jam deficientem conspexit, et eam in fugam concitat, sequente Alexandro: hujus autem equus, multis vulneribus con-

fossus, procubuit. Interea frater Taxilis, regis Indorum, præmissus ab Alexandro, monere cœpit Porum, 'ut se victori dederet.' Tum Porus "Agnosco," inquit, "Taxilis fratrem, regnique sui proditorem;" et telum, quod restabat unum, contorsit in eum, quod per medium pectus penetravit ad tergum. Mox telis gravatus ex belluâ labi cœpit. Indus, qui elephantum regebat, descendere eum ratus, more solito elephantum 'procumbere' jussit 'in genua.' Sic Porus captus est ab hostibus. Alexander 'spoliari corpus Pori' jussit, interemtum esse credens: tum bellua dominum tuetur, spoliantes appetit, levatumque corpus ejus dorso suo imponit. Eâ statim confossâ, Porus in vehiculum imponitur. Rogavit Alexander, ut vidit allevantem oculos, non odio, sed miseratione commotus, "Quæ te amentia coegit belli fortunam experiri?" At ille, "Neminem me fortiozem censebam. Meas enim noveram vires, nondum expertus tuas." Tum Alexander, "Quid censes me de te statuere debere?" Huic Porus, "Quod tibi hic suadet dies; hodie enim expertus es, quam caduca sit felicitas." Alexander ægrum diligenter curavit: postea in amicorum numerum recepit; mox donavit ampliore regno, quam priùs tenuerat.

CV.

Alexander legatos quosdam Indos ad convivium ornatissimum vocaverat. Intererat epulis Dioxippus Atheniensis, pugil nobilis, et ob vires eximias regi pernotus et gratus. Invidi malignique increpabant, 'sequi inutilem belluam, quum ipsi prælium inirent.' Eodem in convivio Horratas Macedo exprobrare ei cœpit, et postulare, 'ut si vir esset, postero die secum ferro decerneret.' Et a Dioxippo accepta est conditio. Postero die, rex, quum etiam acriùs certamen exposcerent, quia deterrere non poterat, destinata exsequi passus est. Ingens huc militum conve-

nerat multitudo ; plerique aderant Græci, qui Dioxippo studebant. Macedo justa arma sumpserat, æreum habuit clypeum, hastam lævâ tenens, dextrâ lanceam, gladioque cinctus est. Dioxippus, oleo nitens et coronatus, lævâ amiculum puniceum, dextrâ validum nodosumque stipitem præferebat. Ea ipsa res omnium animos expectatione suspenderat ; quippe armato congredi nudum non temeritas, sed dementia videbatur. Primus Macedo lanceam emisit : hanc Dioxippus levi corporis declinatione vitavit : antequam ille hastam in dextram transferret, assiluit, et mediam eam fregit. Amisso utroque telo, Macedo gladium cœperat stringere : sed jam stringentem Dioxippus prævenit, medium amplexus est, et humi prostravit. Erepto gladio, pedem super jacentis cervicem imposuit, eumque interfecisset, nisi a rege prohibitus esset.

CVI.

Perdomitâ Asiâ, Alexander Babylonem rediit. Frustra monuerant Chaldæi, ne urbem fatalem intraret. Ibi legatos, qui ex universo ferme orbe, confluxerant, ad se admisit audivitque ; mox Hephæstionis amici, paullo ante morbo perempti, magnificentissimas exsequias celebravit. Tum commissationibus perpetuis fatigatus ægrotare cœpit ; gravescente morbo, vis omnis exhausta est ; sexto die vix loqui potuit. Milites sollicitudine et desiderio anxii ad conspectum ejus sunt admissi. Quum rex flentes aspexisset, “ Num invenietis,” inquit, “ dignum talibus viris regem ? ” Ab universo exercitu salutatus est ; vulgo dimisso, fatigata membra rejecit. ‘ Propiùs adire ’ jussis amicis (nam et vox deficere jam cœperat), annulum digito detraxit, et Perdiccæ tradidit. Quærentibus his ‘ cui relinqueret regnum,’ “ Relinquo,” inquit, “ ei, qui sit optimus. Non improvisum est hoc certamen. Magni mihi parantur ludi funebres.” Neque multo post mortuus est. Par fuit

Persarum et Macedonum dolor. Hi optimum et fortissimum regem, illi justissimum ac mitissimum dominum lugebant. Præcipuè mœrebat Darii mater, quæ capite obvoluto, preces suorum aversata, cibo pariter et luce abstinuit; quinto, postquam mori statuerat, die exstincta est. Statuerat post Darium vivere, Alexandro esse superstes erubuit.

CVII.

Alexandro vis erat animi incredibilis, summa laboris patientia; fortitudo non inter reges modò excellens, sed inter illos quoque, quorum hæc sola virtus fuit. Tam liberalis fuit, ut sæpe majora tribueret, quam a Diis petuntur. Magnâ clementiâ in victos utebatur, nam regna quamplurima aut reddidit, quibus ea bello dēpserat, aut dono dedit. Mortem, cujus metus cæteros exanimat, contemnebat. Gloriæ fuit et laudis nimis cupidus (sed hoc in juvene et in tantis rebus ignoscendum erat); in amicos benignus, in milites benevolus, donec fortunâ corruptus esset. Tum Diis se æquare, et cælestes honores vindicare, et venerari dedignantibus irasci cœpit; tum imitari devictarum gentium mores, quas ante victoriam spreverat; tum vini esse intemperans, et iræ immodicus. At hæc, quæ juvenus irritaverat, senectus mitigare potuisset. Tantus denique fuit, ut quum successor quæreretur, nemo repertus sit, qui tantam imperii molem subiret.

CVIII.

Nero, principatûs sui initio, neque liberalitatis, neque clementiæ, nec comitatis quidem exhibendæ ullam occasionem amisit. Graviora vectigalia aut abolevit aut minuit; præmia delatorum ad quartas redegit; populo viritim cccc. nummos divisit. Fertur etiam dixisse, quum quidam capite damnatus esset, et ille admoneretur, ut ex

more subscribet, "Quam vellem nescire literas!" Senatui gratias agenti respondit, "Tunc gratias agite, quum meruero." At hic paucos post annos mortalium crudelissimus ac pravissimus est factus. Præceptorem enim Senecam, fratrem Britannicum, matrem ipsam Agrippinam trucidavit. Denique, desciscentibus provinciis, a Prætorianis quoque militibus destitutus, morte voluntariâ obiit.

CIX.

Nero, quum viros plerosque nobilissimos, et amicos propinquosque suos trucidavisset, rem prope incredibilem ausus est. Nam, quasi offensus deformitate veterum ædificiorum, ipsam urbem incendit. Per sex dies, septemque noctes ignis sæviit. In monumenta ac busta plebs compulsa est. In eo incendio, præter immensum ædium privatarum numerum, domus priscorum ducum arserunt, hostilibus adhuc spoliis adornatæ, et templa Deorum ab regibus, ac deinde Punicis et Gallicis bellis, vota et dedicata. Hoc incendium e turre quâdam prospectavit, lætusque "flammæ," ut aiebat, "pulchritudine," expugnationem Ilii, scenicum habitum gerens, decantavit. At postea incendii culpam in Christianos conjecit. Hos pœnis crudelissimis affecit.

CX.

Tumultu in urbe facto, Nero in villam suburbanam confugit. Illic, omni jam spe amissâ, mortem sibi consciscere statuit. Scrobem fodi jussit, corporis sui mensuræ aptam; et aquam et ligna conferri, quibus mox cadaver curaretur. Ad singula flevit, identidem dictans, "Qualis artifex pereor?" Optimus enim cantor et citharædus et poeta sibi ipsi videbatur. Mox nuntiatum est, 'hostem a Senatu judicatum esse, et quæri, ut more majorum puni-

retur.' Quæsivit e præsentibus, 'quale id genus esset pœnæ.' Quum comperisset, 'nudi hominis cervicem inseri furcæ, corpus virgis usque ad necem cædi,' conterritus duos pugiones, quos secum extulerat, arripuit. Tentatâ utriusque acie, iterum condidit, causatus, 'nondum adesse fatalem horam.' Modò Sporum hortabatur, ut lamentari ac plangere inciperet; modò orabat, ut se aliquis ad mortem fortiter capessendam exemplo juvaret: interdum segnitiam suam increpabat. Jamque equites appropinquabant, quibus præceptum erat, ut vivum eum attraherent. Quod ut sensit, ferrum jugulo adegit, juvante Epaphrodito. Statim irrupit Centurio, et pœnulam ad vulnus apposit, quasi sanguinem restinguere vellet. Huic ille jam moribundus nihil aliud respondit, quam "Serò," et "Hæc est fides tua." In eâ voce defecit. Obiit secundo et tricesimo ætatis anno, illo ipso die, quo quondam Octaviam uxorem interemerat.

CXI.

M. Otho, qui vitam mollem et luxuriosam egerat, exitum habuit famæ suæ priori minimè congruentem. Nam, quum exercitum suum Bedriaci fusum esse audivisset, bellum civile morte suâ finire statuit. Egregium militis exemplum ducis fortitudinem confirmâsse fertur. Hic cladem, quam acceperat exercitus, nuntiaverat. Quum crederet nemo, multi ut profugum et mendacem increparent, gladio ante pedes Imperatoris incubuit. Hôc viso, exclamavit Otho, 'non ampliùs se in periculum viros tales tamque bene meritos conjecturum.' Fratrem igitur, et fratris filium, et singulos amicorum cohortatus est, ut suæ quisque saluti consuleret. Serâ demum nocte sitim gelidæ aquæ haustu sedavit. Tum arripuit duos pugiones, et exploratâ utriusque acie, alterum pulvino subdidit. Post hoc noctem quietam neque insomnem egit. Circa lucem

expergefactus uno se trajecit ictu infra lævam papillam. Ad gemitum morientis liberti irruperunt, et jam exanimum invenerunt. Obiit trigesimo et octavo ætatis anno.

CXII.

Titus, Vespasiani Imperatoris filius, amor et deliciæ generis humani appellatus est. Huic erat forma egregia, præcipuum robur, et vis memoriæ singularis. Regnante patre, laude militari floruit; nam Judæam perdomuit, et Hierosolyma, urbem et naturâ et arte munitissimam, cepit. In regno patris quædam crudeliter et petulanter fecisse fertur; at imperium adeptus præter spem omnium se clementem et sobrium et liberalem præbuit. Convivia instituit jucunda magis quam profusa. Amicos elegit, quibus etiam post eum principes usi sunt. Neminem a se sine spe ea, quæ petivisset, assequendi dimittebat. Admonentibus domesticis, 'quasi plura polliceretur, quam præstare posset,' respondit, "Non oportet, quenquam a sermone principis tristem discedere." Recordatus quondam apud cœnam, quod nihil cuiquam toto die præstitisset, memorabilem illam et meritò laudatam vocem edidit, "Amici, perdidi diem." Pontificatum adeptus, neminem postea interfecit, aiebat enim, 'peritulum se potiùs quam perditulum.' Duos patricios, imperium affectantes, tantùm monuit, 'Imperio fato dari,' promisitque, 'si quid præterea desiderarent, se tributurum.' Confestim ad alterius matrem, quæ procul berat, cursores suos misit, qui 'salvum esse filium' nuntiarent. Inter hæc morte præventus est majore hominum damno quam suo.

CXIII.

M. Tullius Cicero, quum Quæsturam in Siciliâ diligentissimè exercuisset, in Italiam rediit. "Putabam," inquit

ipse, "nihil aliud homines Romæ, quam de Quæsturâ meâ, loqui. Frumenti in summâ caritate maximum numerum miseram; negotiatoribus comis, municipibus liberalis, sociis abstinens, omnibus eram visus in omni officio diligentissimus. Excogitati quidem a Siculis erant honores inauditi. Fortè decedens e provinciâ Puteolos veneram, in quo loco plurimi ac lautissimi esse solent. Concidi pœne, quum ex me quidam quæsisisset, 'quo die urbe exissem, et numquid in eâ esset novi.' Cui quum respondissem, 'me a provinciâ decedere;,' "Etiam, mehercule," inquit, "ex Africâ." Huic ego jam stomachans, "Immo ex Siciliâ," inquam. Tum quidam, quasi omnia sciret, "Quid?" inquit, "tu nescis hunc Syracusis Quæstorem fuisse?" Destiti stomachari, et feci me unum ex iis qui ad aquas venerant.

CXIV.

C. Canius, eques Romanus, se Syracusas, otiandi (ut ipse dicere solebat) non negotiandi causâ, contulit. Hîc dictitabat, 'se hortulos aliquos velle emere, quò invitare amicos posset.' Quod quum percrebuisset, Pythius quidam, argentarius, ei dixit, "Venales quidem hortos non habeo; sed meis licet uti, ut tuis." Simul ad cœnam hominem in hortos invitavit in posterum diem. Promisit ille. Tum Pythius piscatores ad se convocavit, petivitque ab eis, ut ante hortulos suos postridie piscarentur; dixitque quid eos facere vellet. Ad cœnam tempore dicto venit Canius; videt cymbarum multitudinem; piscatores, quod ceperant, afferebant; ante pedes Pythii pisces abiciebantur. Tunc Canius, "Quæso," inquit, "quid est hoc, Pythi? Tantumne piscium, tantumne cymbarum?" Et ille, "Quid mirum?" inquit. "Hoc loco est Syracusis quidquid est piscium." Incensus Canius cupiditate hortulos vult emere; emit tanti, quanti Pythius voluit. Invitat postridie fami-

liares suos. Ipse maturè venit; ne scalmum quidem videt. Quærit ex proximo vicino, 'num feriæ quædam piscatorum essent, quòd neminem videret.' "Nullæ (quod sciam)," inquit ille; "sed hîc piscari nulli solent; itaque heri mirabar, quid accidisset." Stomachatus est Canius; sed quid faceret?

CXV.

Erat Athenis spatiosa et capax domus, sed ob talem causam infamis. Nam per silentium noctis vinculorum strepitus audiebatur; mox apparebat idolon, senex macie et squalore confectus, promissâ barbâ, horrenti capillo, qui cruribus compedes, manibus catenas, gerebat quatiebatque. Deserta est inde domus, et tota illi monstro relicta. Proscribebatur tamen, si quis, tanti mali ignarus, emere aut conducere vellet. Venit Athenas philosophus Athenodorus, rem omnem cognoscit, nihilominus domum conducit. Ubi cœpit advesperascere, poscit pugillares, stilum, lumen; suos omnes in interiora domûs dimittit; ipse ad scribendum animum, oculos, manum intendit, ne vacua mens inanes sibi metus fingeret. Primò ubique silentium; deinde concutitur ferrum, vincula moventur. Ille nec tollit oculos, nec stilum remittit. Tum crebrescit fragor, adventat, et jam ut in limine, jam ut intra limen auditur. Respicit Athenodorus, videt, agnoscitque narratam sibi effigiem. Illa stabat, innuebatque digito, similis vocanti. Philosophus rursus ceris incumbit; illa super caput scribentis catenas concutit. Respicit rursus philosophus, et videt effigiem, ut priùs, innuentem: nec moratus tollit lumen et sequitur. Ibat illa lento gradu, quasi gravis vinculis; in arêâ domûs repente dilapsa comitem deserit. Ille folia et herbas concerpit, et signum loco ponit. Postero die adit magistratus, monet, ut illum locum effodi jubeant. Quo facto, inveniuntur ossa catenis implicita; his rite sepultis domus postea formidine caruit.

CXVI.

Polycrati, Samiorum regi, mira erat et continua prosperitas; quem quum Amasis, rex Egyptiorum, qui cum eo amicitia erat conjunctus, præter solitum florere animadverteret, sollicitudine est affectus, timuitque, ne tantæ felicitati superveniret aliquando funesta quædam calamitas. Itaque misit ad eum literas, quarum hæc fere sententia fuit; ‘deos invidere nimium florentibus; satius esse mortalibus alternare vices prosperæ et adversæ fortunæ; vix inveniri posse, cui simul felix vita et vitæ felix exitus contigissent; interesse ejus, qui tam singulari felicitate uteretur, ut, quod amissum maximè doleret, projiceret pessumdaretque.’ Hanc epistolam quum legisset Polycrates, reputare secum, quod si perderet, plurima sibi desideria commoveret. Aureum annulum, in quo smaragdus inerat, pulcherrimum et pretiosissimum opus, habebat Hanc projiciendum esse statuit. Navem igitur ascendit; nautis, ut in pelagus vela darent, imperat. Quum jam procul esset à littore, annulum, spectantibus omnibus qui in nave erant, ejicit in pontum. Quo facto, in portum redit. Ut domum venit, valde mœrere damnum, quod suâ sponte passus erat. Paucis post diebus, homo quidam piscator, quum fortè piscem mirâ magnitudine cepisset, eum dono dandum esse Polycrati ratus, pergit ad regiam, rogatque ut sibi ipsum regem adire liceat. Id quum concessum esset, stans ille in conspectu regis: “Hunc ego tibi piscem, rex,” inquit, “donandum statui; talem ad macellum portare indignatus sum. Regem scilicet tam immanis bellua requirit.” Polycrates, multum lætatus, laudat hominem, et ad cœnam venire jubet. Is se tam honorificè tractari gaudens regiam ingreditur. Hora cœnæ venit. Servi piscem dissecant; annulum regis in eo inveniunt. Afferunt ad Polycratem, narrant quo modo invenissent. Ille, quum divinitus rem accidisse judicaret,

scripsit ad Amasin literas, quæque et quàm mira sibi evenissent, memorat. Amasis lectâ hâc epistola, præ-sagiebat ei luctuoissimum impendere exitium, qui adeo fortunatus esset, ut ea, quæ perderet, recuperaret. Mox, misso ad eum legato, dixit, dimittere se ejus amicitiam. Nec vero falsa præsentiebat. Nam Polycrates acerbissimâ morte periit, cruci affixus.

CXVII.

Dionysius duodequadraginta annos Syracusanorum tyrannus fuit, quum quinque et viginti annos natus dominatum occupavisset. Vir fuit summâ in victu temperantiâ, in rebus gerendis acer et industrius, maleficus tamen naturâ et injustus. Hic veritatem intuentibus miserrimus fuisse videtur. Qui quum esset bonis parentibus et honesto loco natus, et multos æquales, multos propinquos haberet, credebatur eorum nemini; sed quibusdam convenis et feris barbaris custodiam corporis committebat. Ita propter injustam dominatûs cupiditatem in carcerem quodam modo ipse se incluserat. Quinetiam, nè tonsori collum committeret, tondere filias suas docuit. Et tamen ab his ipsis, quum jam essent adultæ, ferrum removit, instituitque, ut candentibus juglandium putaminibus barbam sibi et capillum adurerent. Idem, quum in communibus suggestis consistere non auderet, concionari ex turri altâ solebat. Quum pilâ ludere vellet, tunicamque poneret, adolescentulo cuidam tradidisse gladium dicitur. Hic dixit jocans familiaris quidam, "Huic certè vitam tuam committis." Arrisit adolescentulus. Dionysius utrumque jussit interfici; alterum, quia viam demonstravisset sui interimendi; alterum, quia dictum id risu approbavisset. Atque, eo facto, sic doluit, nihil ut tulerit gravius in vitâ; sibi enim carissimum occiderat.

CXVIII.

Hic quidem tyrannus ipse indicavit, quam esset beatus. Nam, quum quidam ex ejus assentatoribus, Damocles, commemoraret in sermone copias ejus, opes, majestatem dominatûs, rerum abundantiam, magnificentium ædium regiarum, negaretque unquam quenquam beatiorem fuisse, "Visne igitur," inquit Dionysius, "O Damocle, quoniam hæc te vita delectat, ipse eandem degustare, et fortunam experiri meam?" Quum se ille cupere dixisset, collocari jussit hominem in aureo lecto. Abacos complures ornavit argento auroque cælato. Aderant unguenta, coronæ; incendebantur odores; mensæ conquisitissimis epulis exstruebantur. Fortunatus sibi Damocles videbatur. In hôc medio apparatu fulgentem gladium e lacunari setâ equinâ aptum demitti jussit Dionysius, ut impenderet beati illius cervicibus. Itaque nec pulchra ista ornamenta aspiciebat; nec manum porrigebat in mensam: denique exoravit tyrannum, ut abire liceret, quodd jam beatus nollet esse. Satisne videtur declarâsse Dionysius, nihil esse ei beatum, cui semper aliquis terror impendat?

CXIX.

In terram Belgicam navigabamus. Sub meridiem cœpit magis ac magis incrudescere tempestas. Nautis frustra cum vento luctantibus, tandem nauclerus pallens nos adiit. "Amici," inquit, "desii dominus esse navis meæ. Reliquum est ut se quisque in extrema paret. In primis autem exoneranda est navis." Italus quidam aderat, cui scrinium fuit argento et vestibus plenum. Is cupiebat aut perire cum amicis opibus suis, aut simul cum illis servari. Tum nauclerus; "Per nos," inquit, "liceret tibi cum tuis perire solum; sed æquum non est, ut nos omnes tui scrinii causâ periclitemur. Alioqui te unâ cum scrinio

dabimus in mare præcipitem." Sic Italus quoque jacturam fecit. Paulo post venti rupere funes, disjecere vela. Tum nautæ Beatam Mariam Virginem et Divos omnes appellare, vota facere. Erat unus, qui polliceretur se adiuturum Divum Jacobum, qui habitat Compostellæ, nudis pedibus et capite, corpore tantum loricâ ferreâ tecto; simul cibum mendicaturum. Unus pollicitus est Divo Christophoro cereum tantum, quanta esset ipsius Divi statua. Hæc quum identidem vociferaretur, cubito tetigit, qui proximus assistebat, et submonuit: "Vide quid pollicearis: etiamsi rerum omnium tuarum auctionem facias, solvere non poteris." Tum ille voce jam pressiore, ne videlicet exaudiret Christophorus: "Tace," inquit, "fatue; si semel contigero terram non daturus sum illi candelam sebecam." Ego autem adibam ipsum Patrem, dicens, "Pater noster, qui es in cœlis." Nemo Divorum Illo citius audit, aut liberius donat, quod petitur. Inter omnes nullus se tranquillius agebat, quam mulier quædam, cui erat infantulus in sinu. Sola nec vociferabatur, nec flebat, nec pollicebatur; tantum complexa puellum, tacite precabatur. Mox nautæ scapham aquâ exonerant, et in mare demittunt. In hanc omnes sese conjicere conantur, nautis magno tumultu reclamantibus, 'scapham non esse tantæ multitudinis capacem.' Tum omnes, quod quisque posset, arripuit, et sese fluctibus committunt. Prima omnium mulier ad littus pervenit: at qui se in scapham conjecerant, periire omnes, nam prius quam posset se a navi magnâ liberare, illius vacillatione subversa est. Ego, dum aliis consulo, pœne perieram, nam nihil natationi aptum supererat. Postremò imam mali partem arripio; eam quoniam solus eximere non poteram, socium adscisco. Huic ambo connixi nos mari commitimus. Dum jactamur, sacrificus quidam se in humeros nostros conjecit. Erat autem ingenti corpore. Exclamamus, "Quis ille tertius? Is perdet nos omnes!" Ille

contra placidè "Sitis," inquit, "bono animo ; sat spatii est ; Deus nobis aderit." Mox socius, fracto femore, malo avulsus est ; in locum ejus sacrificus successit. Nec multo post vir, qui miræ proceritatis erat, "Bono," inquit, "es animo ; sentio vadum." Ego non ausus tantum felicitatis sperare, "Longiùs," inquam, "absumus a littore, quam ut vadum sperandum sit." "Immo," inquit, "sentio pedibus terram." Mox "Tu fac, quod tibi videtur factu optimum ; ego tibi cedo malum totum, et vado me credo." Simul fluctuum decessum expectat, et procurrit. Rursus accedentibus undis, utrâque manu complexus utrumque genu, obnitebatur fluctui, occultans sese sub undis. Rursus, abeunte fluctu, procurrebat. Stabant in arenâ, qui, porrectis inter sese prælongis hastilibus, sese adversus impetum undarum fulciebant : horum ultimus hastam adnatantibus porrigebat. Hâc ope ego cum paucis aliis, inter quos erat sacrificus ille, sum servatus.

CXX.

Lucianus Samosatensis, scriptor suavissimus, multa de Demonace philosopho retulit. Ex his pauca excerpere juvat. Fuit genere Cyprius, nobilis et dives ; sed insito philosophiæ amore a puero statim commotus humana bona omnia despexit. Vir erat sobrius et honestus et veri studiosus. At nunquam visus est supra modum indignari, neque si quis reprehendendus esset ; sed peccata quum perstringeret, peccantibus ignoscebat. Putabat enim, hominis quidem esse peccare, Dei autem aut æqualis Deo hominis, peccata corrigere : neque ab ullis se removebat, nisi qui ultra spem emendationis peccare viderentur. Hunc Atheniensium cum universus populus tum principes supra modum admirabantur ; quanquam primò multorum odium libertate loquendi commoverat. Accusatus ab inimicis quibusdam, quòd nunquam Minervæ sacrum

fecisset, "Nolite," inquit, "mirari, Athenienses, si non priùs ei sacrum feci; neque enim indigere meis illam victimis putabam." Aliud erat crimen, quòd Eleusiniis non initiatus esset. Ad hoc respondit, "Si mala sint mysteria, taciturus non eram apud non initiatos, sed dehortaturus illos ab orgiis; sin bona, indicaturus præ humanitate omnibus." Igitur Athenienses, qui jam lapides in manibus paratos haberent, mites illi statim et propitii sunt facti.

Athletes quidam, derisus ab illo, quòd in floridâ veste, ut Olympionices, ambularet, caput illius lapide percusserat, ita ut effluerit sanguis. Præsentes quidem indignari, quasi unusquisque suorum pulsatus esset, et clamare, 'ad Proconsulem eundum esse:' at Demonax "Nequaquam," inquit, "viri, ad Proconsulem; sed ad medicum." Quum aliquis magum se esse diceret, et carmina habere potentissima, quibus omnium, quæ vellet, potiri posset, "Noli admirari," inquit, "nam et ego artem eandem habeo; et sivis, sequere ad panum venditricem, et vide, quid facere possim; nam uno carmine, et veneno pauxillo illam inducam, ut panem mihi det." Simul nummum ostentat.

CXXI.

Idem Demonax, quum Herodes Atticus filium suum Pollucem defunctum lugeret, juberetque currum illi jungi, et equos adstare tanquam consensuro, et cœnam parari, accedens, "A Polluce," inquit, "affero tibi epistolam." Gaudente illo, et dicente, "Quid ergo, Demonax, Pollux postulat," "Accusat," inquit, "quòd non jam ad ipsum abeas." Idem lugenti filium, et in tenebris se concludenti, accedens dixit 'magum se esse, et posse evocare filii umbram, modò sibi tres homines nominaret, qui neminem unquam luxerint.' Multum autem illo dubitante et hærente, neque enim habebat, opinor, quem nominaret,

tum Demonax, "Num tu, ridicule, arbitraris, solum te intolerabilia pati, quum tamen luctûs expertem videas neminem?" Navigaturo per hiemem dixit amicorum aliquis, "Nonne metuis, ne everso navigio, a piscibus devoreris?" "Ingratus fuerim," inquit, "si gravarer consumi a piscibus, qui ipse multos adeo pisces epulatus sim." Rhetori cuidam pessimè declamanti consuluit, ut se exerceret, et meditaretur. Hôc autem dicente, "semper apud me dico;" "Non igitur mirum est," inquit, "talìa te dicere, qui stultum adeo auditorem adhibeas." Divinatorem videns publicè acceptâ mercede divinantem, "Non video," inquit, "pro quâ re mercedem repetas. Si enim, ut qui mutare aliquid possis de fatiis, parum nimis exigis, quantumcunque exigas. Sin verò fati decreta mutari non possunt, tua quid prodest divinatio?" Sene quodam Romano, corporis obesioris, pugnam ad palum ostendente, atque interrogante, "Quomodo tibi, Demonax, pugnare tibi videor?" "Præclarè," inquit, "ligneum si hostem habueris."

CXXII.

Idem Demonax ad quæstiones difficiles admodum paratus erat. Per ludibrium enim interrogante quodam, "Si mille minas lignorum cremavero, Demonax, quot ibi minæ fumi fuerint?" "Appendè," inquit, "cineres; reliquum omne fumus est." Polybio cuidam, indocto planè homini, et vitiosè loquenti, dicenti, "Imperator me Romanâ civitate honoravit," "Utinam," inquit, "Græcum te potiùs quam Romanum fecisset." Admetus quidam, poeta pessimus, dixerat, 'a se scriptum esse epigramma unius versûs; testamento jussisse, hoc columellæ sepulchri inscribi.' Homo ipsum versum recitaverat. Tum Demonax ridens dixit: "Adeo pulchrum est, O Admete, epigramma, ut velim illud jam inscriptum esse." Interrogante quodam, cui legionum et provinciæ maximæ impe-

rium commissum fuerit, 'quomodo optime imperaret aliquis,' dixit, "Si non irascatur, si loquatur pauca, multa verò audiat." Vixit annos ferè centum, sine morbo, sine dolore, nemini molestus, amicis utilis. Tanto illum amore prosecuti sunt Athenienses, ut prodeunti in publicum assurgerent principes, silentium autem ab omnibus illi præstaretur. Si quam domum intrasset, incolæ ut Deum excipiebant. Prætereuntem panum venditricæ certatim ad se trahere, postulans unaquæque, a se panem uti caperet. Quin pueri fructus illi offerre, et patrem appellare. Seditione aliquando Athenis exortâ, in concionem prodiit. Ipse tanti viri aspectus silentium fecit. At ille, quum videret, jam illos resipuisse, verbo nullo prolato, iterum discessit. Hunc Athenienses publico funere extulerunt. Philosophi subeuntes feretro ad sepulchrum portârunt. Secuta est reliqua multitudo; nemo quidam in urbe fuit, quin ad funus istud procederet. Ipsam sedem lapideam, in quâ fessus acquiescere solebat, tanquam sacram, osculabantur cives, et floribus ornabant.

CXXIII.

Lucianus quædam de philosophis, oratoribus, et poetis longævis memoratu digna tradidit. Zeno, Stoicæ philosophiæ princeps, octo et nonaginta annos vixit. Is, quum in concionem prodiret, et lapsus offenderet, exclamavit, "Quid? me vocas, terra?" et domum reversus inediâ vitam finiit. Gorgias annos octo et centum vixit. Quum interrogaret quidam de causis tam longæ et sanæ senectutis, respondisse fertur Gorgias, se in conviviis aliorum suâ semper temperantiâ usum esse. Isocrates rhetor, quum sex et nonaginta annos natus esset, orationem nobilem, quæ panegyrica appellatur, scripsit; circa annum verò undecentesimum, audito, Athenienses a

Philippo pugnâ ad Chæroneam victos, lamentabili voce Euripidis versiculum protulit, quem ad se referebat; quumque subiecisset, 'servitutam esse Græciam,' e vitâ discessit. Sophocles, poeta tragicus, uvæ acino suffocatus est, quinque et nonaginta annos quum vixisset. Hic ab Iophonte filio sub finem vitæ accusatus dementiæ, fabulam recitavit, quæ pro sanitatis argumento esset. Judices senem quidem vehementer sunt admirati, filii autem furorem damnaverunt. Philemon, poeta comicus, quum in lectulo quiescens videret asinum ficus sibi paratas devorantem, in risum effusus est. Vocato servo, jussit, ut vinum quoque asino sorbendum adderetur. Sic, spiritu per risum intercluso, mortuus est.

CXXIV.

*Alexander, Hannibal, et Scipio, coram Minoe, apud inferos
Judice, de primæ sedis jure contendunt.*

Alex. Me par est præponi tibi, Afer, melior enim sum.

Han. Neutiquam, verum me.

Alex. Ergo Minos causam disceptet.

Min. Quinam estis?

Alex. Hic Hannibal Carthaginienſis, ego Alexander, Philippi filius.

Min. Profectò clari utrique; sed quâ de re orta vobis lis est?

Alex. De primæ sedis jure: fert enim hicce se præstantiorem me exstitisse imperatorem. Ego verò me aio cunctis belli peritiâ præstitisse.

Min. Ergo per vices uterque dicat: tu prior, Afer, causam tuam age.

Han. Eos laude dignissimos puto, quotcunque, quum initio nihil essent, tamen ad magnum potentiæ fastigium, per se opibus comparatis, processerint. Quanta ego, primò in Hispaniam cum paucis transgressus, fecerim,

expediam. Celtiberos in potestatem redegi, Gallos occidentales devici, superatisque Alpibus, campestrum Italiam subjeci; ad portas usque urbis Romæ perveni. Hæc omnia feci, cum ducibus prudentissimis comparatus, et cum militibus pugnacissimis congressus. Non Medos Armeniosque, audenti statim victoriam cedentes, debellavi. Alexander autem imperium a patre acceptum, felicitate mirâ usus, auxit. Qui, quum imbellem istum Darium devicisset, adorari volebat, et impiè inter convivia amicos trucidabat. Ego contra æquo jure imperium exercui; et hæc feci barbarus, et Græcæ disciplinæ expers, neque sub summo philosopho doctrinâ imbutus. Hæc sunt, quibus ego Alexandro me præstare fero.

Min. Hic certè pulcherrimè locutus est. Tu, Alexander, quid ad illa respondes?

Alex. Nihil oportebat homini tam impudenti. Satis enim te fama docuerit, qualis ego rex et qualis hic contra fuerit latro. Juvenis adhuc ad rerum administrationem aggressus, imperium turbatum continui, et patris percussores poenâ affeci. Deinde cum paucis militibus Asiam invasi; ad Granicum victor fui; Lydiâ et provinciis plerisque subactis, perveni ad Issum. Scis, Minos, quot mortuos uno die huc demiserim. Et hæc omnia agebam, ipse me ante alios periculis offerens, et vulnerari pulchrum esse putans. Mox ad Indos penetravi, Oceanumque imperii limitem feci, elephantos cepi, Porum subegi; Scythas etiam, viros minimè contemnendos, transgressus Tanaim, equestri pugnâ devici. Denique ego rex obii: hic patriâ extorris in Bithynia, ut fraudulentissimo ac crudelissimo homine dignum erat, est mortuus. Nam quomodo superârit hostes, mitto dicere; non fortitudine sanè, sed malitiâ, perfidiâ, et dolis. Quando quidem verò mihi luxuriam exprobravit, oblitus mihi videtur, quam stultè ipse belli occasiones inter Capuæ delicias perdiderit. Dixi; tu, Minos, judica.

Scip. Ne priùs tamen, nisi de me quoque audiveris.

Min. At quis tu, virorum optime? unde venis?

Scip. Italus sum Scipio, imperator, qui Carthaginem fregi.

Min. Quid igitur tu dices?

Scip. Alexandro quidem me sedem primam concedere; verùm Hannibalem anteire, ut qui victum illum pepuli. Quomodo non impudens igitur hicce, qui cum Alexandro contendat, cui ne ego quidem Scipio, qui eum superavi, comparari sustineo.

Min. Æquum loqueris, Scipio. Quare primam quidem locum habeat Alexander: tu illi secundus esto: postea, si videtur, Hannibal, ne ipse quidem facilè contemnendus.

CXXV.

Jacobo duodecim erant filii, quorum patri carissimus erat Josephus. At puerum fratres oderant. Non modò enim propter patris favorem invisus erat, sed etiam propter somnia, quæ narrare solebat, et quibus portendi videbatur, eum familiæ suæ esse imperatorem. Hunc quodam die miserat pater ad fratres, qui procul a domo oves pascebant. At illi, simul atque advenientem conspexissent, consilium de puero occidendo ceperunt. Denique, suadente Reubeno, vivum in foveam conjecerunt. Reubeni enim consilium fuit, ut clam ceteris ad locum rediret, et puerum salvum ad patrem dimitteret. Inter hæc præteriere mercatores quidam Arabes, qui thura in Ægyptum portabant. Placuit igitur Josephum rursus e foveâ extrahere et vendere. Digressis cæteris, rediit ad foveam Reubenus, quam quum vacuum invenisset, laniatâ veste, graviter ingemuit. Proxima cura fuit, ut scelus Jacobum celarent. Josepho erat vestis versicolor, donum patris. Hanc fratres, sanguine hædi infectam, ad Jacobum miserrunt. Ratus ille filium a ferâ laniatum esse, tanquam

mortuum luxit. Interea mercatores in Ægyptum venerant, et Josephum Potipharo cuidam vendiderant, qui præfectus speculatorum in aulâ Pharaonis fuit.

CXXVI.

At Josepho, juveni sancto et integro, Dei favor aderat. Mox Potipharus eum domini suæ præfecit. Postea quidem, ab uxore domini falsò accusatus, in carcerem conjectus est; at hic quoque se tam prudenter gessit, ut ei ipsius carceris administratio committeretur. Fortè rex iratus duos e servis vinciri jusserat; quorum alter cellis vinariis præfuit, alter fuit pistorum princeps. Josephus, quum quodam die homines tristiores esse vidisset, causam tristicie quæsivit. Responderunt illi, 'se somnia somniâsse; nullum esse, qui hæc interpretari posset.' Tum, jubente Josepho, suum uterque somnium narravit. "Conspexi," inquit custos cellarum, "vitem, in quâ tres erant rami. Hi primùm frondes, deinde flores, uvas denique maturas ferre videbantur. Uvas in poculum Pharaonis, quod in manu ferebam, expressi; dein poculum Pharaoni dedi." Tum Josephus, "Intra triduum te rex liberabit, et in pristinam dignitatem restituet. At tu, quum coram Pharaone stabis, memor esto mei, nihil enim vinculis dignum commisi." Placuit pistorum principi tam læta somnii interpretatio. Tum is "Videbar," inquit, "tria in capite canistra ferre, quibus inerant cibi, in usum Pharaonis parati. Hos dum ferebam, volucres eripere visi sunt." Respondit Josephus, "Te intra triduum rex in arbore suspendet, ubi volucres carnem tuam convellent." Post hoc tertio die rex recordatus est hominum, quos in carcerem conjecerat, et alterum in ministerium pristinum restituit, alterum verò cruci affixit. Sed custos cellarum fidei oblitus est, quam Josepho præstiterat. At, exacto

triennio, rex ipse somnio territus est ; quod quum nemo interpretari posset, narravit custos cellarum, quæ sibi et principi pistorum accidissent. Hôc audito rex Josephum e carcere arcessivit : et “ Vidi,” inquit, “ juvencos septem pinguese flumine in ripam conscendere. His in prato pascentibus, septem alii macerrimi e flumine conscenderunt, qui pingues istos comederunt, neque ipsi pinguiores facti sunt. Post hoc experrectus sum somno. At quum iterum obdormivissem, vidi uno in culmo pingues septem aristas, in altero autem septem alias tenues et Euro marcidas. Tunc idem, quod antea, factum est. Namque aristæ marcidæ pingues istas comederunt, neque ipsæ factæ sunt pinguiores.” Ad hæc Josephus, “ Deus tibi, rex, futura ostendit. Somnii utriusque eadem est interpretatio. Scias igitur, terram hanc per septem annos frumenti feracissimam fore, dein per tantumden temporis summâ cibi inopiâ laboraturam, ita ut ne memor quidem prioris abundantiae futura sit. Tibi igitur eligendus est vir prudens, qui quintam frumenti partem quotannis reponendam curet.” Rex consilium probavit, neminem ad hoc officium ipso Josepho aptiorem censuit. Hunc igitur, summis honoribus auctum, regno toti præfecit.

CXXVII.

Aliquot post annis, quum jam toto orbe ingravesceret fames, filii Jacobi, jussu patris, e regione Canaaniticâ in Ægyptum, frumentum empturi venerunt. Qui quum Josephum adiissent (is enim annonæ præfuit), vir fratres suos statim agnoscit ; illi autem, quis esset, ignorabant. Tum Josephus iram simulare, quasi speculandi causâ venissent ; illi contra se excusare, et genus suum ostendere, affirmare, se eodem patre ortos esse, unum e numero suo jampridem interiisse, unum natu minimum, domi

relictum esse. Sed Josephus, tanquam incredulus, eos custodiri jussit ; tertio verò die sic allocutus est : “ Nolo quidquam injustè facere. Vos igitur domum redite, et frumentum, quo egeatis, vobiscum referte. Sed necesse est, unum e vobis hìc vinctum relinqui, donec fratrem istum, de quo locuti estis, ad me duxeritis.” Quibus verbis perterriti homines se ipsos incusant, confitentur, ‘ se sceleris ejus jam pœnas meritò dare, quod olim in Josephum fratrem commisissent.’ At Josephus, auditis quæ inter se loquebantur, in fletum prorruit ; tandem lacrymis aegrè cohibitis, ad fratres conversus est, et quum Simeonem coram eis vinxisset, dimisit. Illi, domum regressi, rem patri enarraverunt. Nec multo post, urgente cibi inopiâ, jubet pater ut rursus in Ægyptum iter facerent. Negant illi se, nisi cum fratre Benjaminò, ituros. Reluctatur senex ; tandem, precibus suorum et necessitate temporis victus, adolescentem dimittit. Josephus homines comiter excipit, laudat quòd fratrem duxissent, et de patris valetudine sollicitè interrogat ; dein convivio adhibet. Hominibus jam discumbentibus miraculo est, quòd se secundum ætatem disponi videant, Benjaminum præcipuo honore coli. Mane primo abeunt ; frumentum, quantum ferre poterant, secum portant. At vix ex urbe digressi erant, quum accurrit Josephi dispensator. Nempe ei mandaverat Josephus, ut sacco cujusque pecuniam, quam pro frumento solverat, clam insereret, in Benjaminì sacco una cum pecuniâ poculum argenteum, quo ipse utebatur. Hic nunc, tanquam irâ accensus, homines furti accusat. Exploratis saccis, apud Benjaminum poculum reperitur. Tum mœsti omnes ad urbem regrediuntur, et Josephum adeunt. Is quum dixisset, se hominem furti noxium servituti addicturum esse, cæteros ad patrem discedere jussisset, Judas in hunc modum locutus est, “ Jussu tuo, domine, fratrem nostrum huc adduximus. At vix patri persuasimus, ut adolescentem dimitteret ; dixit enim, ex

uxore suâ duos tantùm filios natos esse ; ex his unum a ferâ laniatum interiisse ; se dolore obiturum, si quid mali alteri accidisset. Nec fieri potest, quin extemplo moriatur senex, simul atque nos sine fratre nostro redeuntēs viderit. Tu igitur, precor, adolescentem salvum dimittas ; ego apud te servire paratus sum.” Quæ quum audivisset Josephus, omnes discedere jussit, et multo cum fletu nomen suum fratribus aperuit. Dein percussos his verbis solatus est, “Bono estote animo, fratres. Nec vobis molestum sit, si quid olim in me crudelius commiseritis. Nam me Deus ipse, credo, præmisit, ut vobis auxilio egentibus subvenire possem. Et jam in orbe toto per quinque annos fames futura est. Patri igitur nostro et vobis, et gregibus armentisque vestris, in hâc terrâ victum dabo.” Mox, non sine assensu regis, jussit, ut ad patrem regrederentur, et quæ vidissent et audivissent omnia, nuntiarent ; et, quum commeatus varios, et vehicula quibus pater cum suis veheretur, parâset fratres donis plurimis oneratos dimisit.

CXXVIII.

Philistini, gens Mari Magno vicina, Israelitas crebis incursionibus lacescebant. Eo tempore vivebat Manoa quidam haud procul a Philistinorum finibus, e tribu Danensi ortus, vir omnis divini atque humani juris observantissimus. Hunc præter publicas patriæ suæ clades, privatus afficiebat dolor, quodd sterilis esset uxor, neque ulla jam spes prolis relinqueretur. At quodam die nuntius cœlo demissus uxori astare visus est. Mulier habitum viri humano augustiorem mirans obmutuit. Tunc ille, “Abi,” inquit, “nuntia marito tuo, te filium parituram esse, qui Israelitas a manibus hostium liberabit.” His prædictis statim abiit. Manoe hæc nuntiatum festinat uxor. Ei vix credibile videtur. Fretus tamen uxoris fide Deum precatur, ut iterum nuntius appareat, doceatque

parentes, quomodo quibusque artibus puerum erudiant. His precibus annuit Deus; iterum apparet nuntius, et quantum fas fuit, de puero patefacit. Tum videtur res mira; nam, sacra Manoâ faciente, vir ad cœlum inter fumum ascendit. Expleto tempore puer natus est, cui parentes nomen Samsonium imponunt. Hic, postquam adolevit ætas, vidit et amavit puellam quandam e Philistinis. At parentes, ægrè passi quòd ex impiâ et hostili gente uxorem ducere vellet, matrimonium vehementer dissuadebant. Tandem precibus vicit juvenis, ut in agros Philistinos proficiscentem comitarentur. Fortè evenit, ut Samsonio iter facienti leo obviâ iret, fame et ferocitate suâ stimulatus. Consistit fera, torvisque oculis juvenem intuetur. At ille audacter in monstrum irruit, manibusque nudis immane corpus dilaniavit. Nec multo post, quum viam eandem rediret, nova res in conspectum datur. Mirum in modum cadaver denuo vivebat. Namque apium examen intra ossa feræ finxerat favum, unde mel tanquam ex fonte stillabat. Quod quum vidisset Samsonius, mel e leone cepit, cujus partem ipse, partem parentes sui ederunt. Jamque aderat dies, quo celebranda erant repotia. Samsonius xxx. juvenes addidit sibi comites, quibus ænigma his verbis proposuit: "Quod edebat, mel edit; quod acre erat, fit dulce." Pollicitus est, si intra vii. dies ænigma solverint, se xxx. togas vestesque stragulas pro præmio daturum. Per vi. dies ex ænigmatis ambagibus se extricare nequibant; septimo die Samsonii sponsæ denuntiaverunt, se, nisi e viro rem eliceret, illam domumque paternam accensuros. Minis perterrita illa fœmineis artibus virum tentabat; tandem precibus assiduus fatigatus rem totam patefacit. Illa ad juvenes refert; hi Samsonium vespere adeunt, et ænigma ita solvunt, "Quid dulcius melle? Quid acrius leone?" Vir iratus abiit, et quum ad urbem Ascalonem devenisset, interfectis ibi civibus xxx., eorum spolia uxoris amicis doli pretium

dedit. Mirum, quantum audaciæ posthâc in lacessendis Philistinis ostendit. Ademptâ uxore, vulpes ccc. cepit, quas binas conjunxit, et quum faces caudis affixas accendisset, in segetes, vineta, et oliveta depulit. Omnia profectò flammis absumpta. Mox Philistini irati uxorem socerumque comburant. Quo facto Samsonius, affines suos ulturus, ipse Philistinos aggreditur. Illo agressu hostium magnam turbam interficit. Postea ingens exercitus in Israelitarum agros proficiscitur, incolasque Samsonium postulat. Continud hostibus vir traditur; sed vincula, tanquam stuppam, divellit. Hoc dedecus ægrè ferens, correpta asini maxillâ, mille e Philistinis homines occidit. Nec multo post Gazæ urbis portas e cardinibus sustulit, et cum postibus ad verticem colli propinqui vexit. Tandem, quod totius gentis vires non potuerunt, id femineo dolo effectum. Meretricis insano amore Samsonius ardebat. Illa blanditiis, quarum feminæ sunt peritissimæ, usa, e viro tentabat elicere, quomodo corporis animique robur surripi posset. Ter spes mulieris excitata, ter elusa. Tandem, illâ multo cum fletu obsecrante, omnia patefecit. Tum mulier, collectis Philistinorum ducibus, jubet e capite viri dormientis tonderi capillos, quos intonsos Dei jussu e natu habuerat. Statim mens manusque ei deficiunt. Captus est, et, defossis oculis, in vincula abreptus. Mox festo die e carcere ductus est, ut epulantibus Philistinis ludibrio esset. Sed nesciebant, cum crinibus priscum vigorem viro rediisse. Itaque non impunè in eum illuserunt. Ductus enim ad duas columnas, quibus innixa est ædes, quum alteram dextrâ, alteram sinistrâ amplexus esset, magnâ vi corpus inclinavit. At priùs Deum exorârât, ut injurias suas ulcisci liceret. Tum domus collapsa ruit, et Samsonius ipse Philistinorumque innumerabilis multitudo in ruinâ perierunt. Sic plures suâ in morte interemit, quam per totam vitam occiderat.

CXXIX.

Fœmina quædam, nomine Naoma, e terrâ Israelitarum, quæ tunc fame laborabat, in regionem Moabiticam cum marito et duobus filiis suis discessit. At, his merbo peremptis, in patriam redire voluit. Profecta est igitur cum nurubus, Orpâ et Ruthâ, nam filius uterque uxorem Moabiticam duxerat. In viâ autem Naoma nurus domum redire jubet, illis felices nuptias et fausta omnia precatur. Negantibus illis se redituras, idem anus vehementiùs suadet. Tunc Orpa, socrum osculata, regreditur. At Rutha "Ne me, precor," inquit, "dimittas. Ibo tecum. Eandem, quam tu, patriam, eundem Deum habebō; neque a te, nisi ipsâ morte, divellar." Quæ quum audivisset Naoma, nihil amplius locuta, comitem sibi Rutham adsiscit, et in oppidum suum Bethlehem ire pergit. Quò cum venissent, nam tempus erat messis, et hordeum jam falci maturum erat, exiit Rutha, assentiente Naomâ, spicilegium factura, et incidit in agrum Boazi cujusdam, viri divitis et cum Naomâ affinis. Quæsivit ille e messoribus suis, 'quænam ista esset puella.' Hôc audito, Rutham benignè allocutus est; monuitque ne agro isto discederet; quumque adesset vescendi tempus, jussit, ut cum suis cibum caperet. Messoribus etiam præcepit, ut spicarum manipulos consultò relinquerent, quò illa plus colligere posset. Illa igitur usque ad vesperam spicilegium fecit, et, quod collegerat, defricuit, et ad socrum retulit. Hoc quotidie faciebat Rutha usque ad finem messis. Mox dixit puellæ socrus sua, "Hodie Boazus hordeum ventilabit. Tu igitur, quum vir epulatus obdormiverit, vade in aream, et ad pedes ejus dormi; ipse indicabit tibi, quid facere debeas." Fecit puella, quod Naoma jusserat. Mediâ autem nocte vir somno expergefactus est, et attonitus rogavit, 'quænam adesset.' Respondit illa, "Ipsa adsum Rutha, ancilla

tua, et auxilium tuum imploro." Tum Boazus, "Bono sis animo, filia mea; ipse, quod rogas, faciam; sum equidem tibi propinquus, est tamen alius quidam tibi propior. Quòd si hic propinqui officio fungi nequeat, ipse tuam hereditatem redimam. At nunc segura dormi." Primo diluculo, quum sex hordei modios a viro accepisset, Rutha ad socrum rediit, et rem totam enarravit. Mane Boazus, ad portam oppidi sedens, hominem conspexit, de quo locutus erat, et illi "Sede hìc," inquit; simul decem viros e senioribus advocavit, qui rei testes essent; et "Naoma," inquit, "venumdat agrum Elimelechi, fratris nostri; hunc, si vis, emito." Respondit ille, 'se velle emere.' Tum Boazus, "At est Naomæ nurus, e gente Moabiticâ, cujus vir mortuus est. Necesse est igitur, ut quo die hunc agrum emas, hanc tu uxorem ducas, ne nomen mortui extinctum pereat. Negavit ille, se posse id facere; simul a pede calceamentum solvit, et Boazo dedit, quod secundum Israelitarum morem pignus rei esset. Tum Boazus, "Hodie ego emo omnia, quæ Elimelechi et filiorum fuerunt, et Rutham uxorem duco, ne pereat nomen fratris nostri. Vos, qui adestis, testes estote." Tunc omnes: "Testes sumus; at Deus tibi et uxori tuæ benefaciat, et domum tuam felicem reddat, et prole augeat." Postea Rutha filium peperit. Is avus erat Davidi regis.

CXXX.

Fœmina quædam, apud virum sacerdotem nupta, quum prole diu caruisset, filium jam senior peperit. Hunc, ut precibus vehementissimis a Deo impetratum, ita Deo dicandum censuit. Puerum igitur, dum adhuc admodum parvus erat, ad Tabernaculum Sacrum secum duxit. Ibi Samuelis, namque id nomen parentes indiderant, vitam degebat, et sacra obibat ministeria: mater quotannis

veniebat, ut filium suum videret et amplecteretur. Princeps sacerdotum eo tempore fuit Elius, senex pietate insignis, sed qui filios suos, homines improbos, justo imperio coercere nequibat. At jam flagitiorum pœna instabat; placuit Deo, hanc per Samuelem Elio denuntiari. Serâ igitur nocte puer bis inter somnos vocem seipsum nominantis audit; bis ad Elium, tanquam ille locutus esset, cucurrit. At quum tertiò vox illa personuisset, puer tertiò ad Elium festinâset, intellexit senex, rem divinam esse, monuit Samuelem, ut iterum accumberet, et, si vocem istam rursus audiret, responderet, ‘se adesse et audire.’ Mox ipse Deus Samuelem in hunc modum allocutus est, “Ego rem paro, auditu terribilem; namque omnia, quæ olim Elio minatus sum, extemplo perficiam; neque ullum est sacrificium, quo domûs istius scelus piari possit.” Namque et priûs Deus, vate ad Elium misso, pœnas ei gravissimas denuntiaverat. Mane senex a puero quæsit, quid priore nocte audivisset, monuitque, ne quid celaret. Mox enarratis omnibus, hoc tantum dixit, “Hæc sunt a Deo; fiant, quæcunque Illi placeant.” Nec multo post bellum inter Israelitas et Philistinos ortum est. Positis utrinque castris, prælium commissum est, in quo fusi sunt Israelitæ. Consilium cepere senes, quo rerum fortuna restitui posset. Placuit, ut arca e Tabernaculo in aciem portaretur; quam, a duobus Elii filiis vectam, quum Israelitæ conspexissent, ingens e toto exercitu sublatus clamor. Philistini subito terrore perculsi sunt; mox autem se mutuis hortationibus firma-verunt. Concurrerunt acies; at Israelitæ, quippe qui, adversante Deo, pugnarent, terga verterunt. Maxima secuta est clades: cæsorum numerus ad xxx. millia. Ipsa arca ab hostibus capta est, ferro interempti filii Elii. Ipse fractâ cervice obiit. At Samuelis, crescente indies famâ, rempublicam Israelitarum administravit.

CXXXI.

Inter Israelitas et Philistinos, regnante Saulo, crebræ erant dimicationes. Deo placuit per eos dies, ut Davidi nomen inclaresceret. Data est occasio magnæ virtutis et gloriæ, dum inter duas gentes certatur. Magno exercitu irruerant in Israelitarum fines Philistini. Contra Israelitæ, instructâ acie, se ad dimicandum parabant. Posita in colle utriusque exercitûs castra; separabat vallis. Prodigabat e castris vir iugenti corporis proceritate, galeâ et loricâ fulgens, et enormi hastâ metuendus. Ferox hic viribus et jactabundus incutere terrorem Israelitis, provocare ad pugnam, et jubere egredi e castris, si quis cum ipso se certare posse confideret. Magnâ etiam clamabat voce, "Quid? ego nonne Philistinus sum? vos autem Saulo servitis. Detur mihi aliquis, quicum ego dimicem. Imperium ibi sit, unde victoria fuerit." Quas voces quum audivissent, perculsi sunt terrore Saulus et Israelitæ. Miserat fortè Davidum pater in castra cum cibariis, quæ ad fratres suos portaret. Is tum adolescentulus erat, et oves paternas pascebat. Videt puer, dum in castris moratur, Goliatha Philistinum ex hostili acie cum solitâ verborum jactatione prodeuntem. Irâ accensus, plenusque animi ardore, interrogat, 'quali et quanto præmio eum rex affecturus sit, qui Philistinum illum occiderit.' Responsum est juveni, fore ut is filiam regis uxorem ducat, et summis honoribus augeatur. Regem adit puer, postulatque, ut sibi liceat cum Philistino dimicare. Mirabundus rex intueri juvenem, et dubitare quid respondeat. Tandem his verbis alloquitur, "At tu minimè vales pugnare cum eo, qui sis adolescentulus et belli imperitus; ille autem usque a primâ juventute bellum et prælia novit." Respondit puer, "Olim ego custodiens oves paternas leonem et ursam grassantes in gregem vidi. Nec mora; invasi: occidi. Hunc quoque

Philistinum occidam, qui in nos nostrumque Deum insultavit." Ad quem rex, "Macte virtute, puer; felix faustumque sit, quod inceptes." Hæc quum dixisset, puerum galeâ, loricâ, gladio armat. At ille negat, 'se cum his ire posse, quippe qui gerendæ armaturæ insuetus sit.' Nec quidquam, nisi pastorem baculum, fundam, et leves quinque lapillos, quos e rivulo legerat, secum gerit. His tantum instructus castris egreditur, itque obviam Philistino. Is, ubi imberbem adolescentulum vidit, se irrideri ratus, "Quid," inquit, "puerule? An me baculo lapidibusque, ceu canem, superare speras? Age, huc veni, ut feris avibusque prædam te faciam." Davidus ad hæc: "Hastâ tu fretus et clypeo mecum congressurus es. Mihi in nostro Salvatore Deo, quem tu sprevisi, spes omnis et fiducia. Jam hoc ipso die sciet universus hic populus non in ense clypeove salutem, penes Deum esse belli et pugnarum eventus." Simul procurrit, et lapidem e fundâ jaculatus, Goliatha in mediâ fronte percutit. Penetravit in frontem lapis; procumbit humi vir; occurrit puer, gladioque ejus e vaginâ correpto, jacentem obtruncat. Philistini, ut viderunt interfectum hominem, se in fugam conjecerunt. Sic fundâ et lapide armatus vicit Philistinum Davidus.

CXXXII.

Horatii Coclitis fortitudo.

Tarquinius, Româ pulsi, ad Lartem Porsennam,
A.U.C. Clusinum regem, perfugerant. Porsenna, eorum
246. precibus motus, Romam infesto exercitu venit.

Pons sublicius iter pœne hostibus dedit, ni unus vir fuisset, Horatius Cocles. Is, quum captum repentino impetu Janiculum, atque inde citatos decurrere hostes vidisset, trepidamque turbam suorum arma ordinesque relinquere,

fugientes monuit, 'ut pontem ferro, igni, quâcunque vi possent, interrompant; se impetum hostium excepturum.' Vadit inde ad primum aditum pontis; duos cum eo pudor tenuit, Sp. Lartium ac T. Herminium, ambos claros genere factisque. Cum his primam periculi procellam parumper sustinuit, deinde eos quoque ipsos, exigua pontis parte relictâ, revocantibus qui rescindebant, cedere in tutum coegit. Circumferens inde truces minaciter oculos ad proceres Etruscorum, nunc singulos provocare, nunc increpare omnes, 'servitia regum superborum, suæ libertatis immemores, alienam oppugnatum venire.' Cunctati aliquamdiu sunt, dum alius alium, ut prælium incipiant, circumspectant. Pudor deinde commovit aciem, et clamore sublato undique in unum hostem tela conjiciunt. Quæ quum in objecto cuncta scuto hæsisent, jam impetu conabantur detrudere virum. At simul fragor rupti pontis, simul clamor Romanorum, pavore subito impetum sustinuit. Tum Cocles, "Tiberine pater," inquit, "te sanctè precor, hæc arma et hunc militem propitio flumine accipias." Ita armatus in Tiberim desiluit; multisque super incidentibus telis, incolumis ad suos tranavit. Grata erga tantam virtutem civitas fuit: statua in comitio posita; agri, quantum uno die circumaravit, datum.

CXXXIII.

C. Mucii Scævolaë constantia.

Quum rex Porsenna Romam jam diu obsedisset, C. Mucius, adolescens nobilis, hostium A.U.C.
246. castra intrare, regemque occidere, constituit. At metuens, ne, si Consulum injussu iret, fortè deprehensus a custodibus Romanis, retraheretur ut transfuga, Senatum adiit. "Transire Tiberim," inquit, "Patres, et intrare, si possim, castra hostium, volo. Non prædam peto; majus,

si Dii juvant, in animo est facinus." Approbant Patres ; abdito intra vestem ferro, proficiscitur. Ubi eò venit, in confertissimâ turbâ prope regium tribunal constitit. Ibi stipendium fortè militibus dabatur, et scriba cum rege sedens pari ferè ornatu multa agebat. Mucius, timens sciscitari, uter Porsenna esset, scribam pro rege obtruncat. Quum per mediam turbam mucrone cruento viam sibi faceret, a satellitibus regiis comprehensus est, et ad tribunal retractus. Ibi, "Romanus sum," inquit, "civis : C. Mucium vocant. Hostis hostem occidere volui. Nec ad mortem minus animi est quam fuit ad cædem. Et facere et pati fortia Romanum est." Rex simul irâ infensus, periculoque conterritus, circumdari ignes jussit ; tum Mucius, "Vide," inquit, "quam vile sit corpus eis, qui magnam gloriam spectant." Simul dextram incenso ad sacrificium foculo injicit. Prope attonitus miraculo rex a sede suâ prosiluit, et amoveri juvenem ab altaribus jussit. "Abi," inquit, "fortissime ; liberum te, intactum, inviolatumque hinc dimitto." Tum Mucius, quasi remunerans meritum, "Trecenti," inquit, "in te conjuravimus principes juventutis Romanæ. Mea prima sors fuit. Cæteri, suo quisque tempore, aderunt." Mucium dimissum, qui postea Scævola a clade dextræ manûs appellatus est, legati a Porsennâ Romam secuti sunt. Adeo moverat eum periculum, quo nihil se præter errorem insidiatoris texerat, et futuri metus, ut pacis condiciones ultro ferret Romanis. Mox pax inter duas civitates facta est.

CXXXIV.

Latini apud lacum Regillum devicti.

A. U. C.
254.

Hôc anno bellum exortum est inter Romanos et Latinos. A. Postumius Dictator, T. Æbutius Magister equitum, magnis copiis peditum equitumque profecti, ad lacum Regillum in agro Tusculano

agmini hostium occurrerunt. Prælium atrocissimum fuit ; nec quisquam procerum ferme hâc aut illâc ex acie sine vulnere, præter Dictatorem Romanum, excessit. In Posthumium, primâ in acie suos adhortantem, instruentemque, Tarquinius Superbus, quanquam jam senior, equum infestus admisit ; ictusque ab latere, concursu suorum in tutum receptus est. Ad alterum cornu concurrerant Æbutius, et Octavius Mamilius. Brachium Æbutio tractum est, Mamilio pectus percussum. Æbutius, quum saucio brachio tenere telum non posset, pugnâ excessit. Latinus dux, nihil deterritus vulnere, prælium ciet ; et quia suos percussos viderit, arcessit cohortem exsulum Romanorum, cui L. Tarquiniî filius præerat. Referentibus jam pedem ab eâ parte Romanis, M. Valerius, conspicatus ferocem juvenem Tarquinium ostentantem se in primâ exsulum acie, subdit calcaria equo, et eum infesto spiculo petit. Tarquinius retro in agmen suorum infesto hosti cessit. Valerium, temerè invectum in exsulem aciem, ex transverso quidam adortus transfigit. Dictator Posthumius, postquam cecidisse talem virum animadvertit, cohorti suæ signum dat. Ea prælium init, et fessos exsules pellit. Imperator Latinus, ubi cohortem exsulum a Dictatore Romano prope circumventam vidit, ex subsidiariis manipulos aliquot in primam aciem secum rapit. Hos agmine venientes T. Herminius legatus conspicatus, Mamilium veste armisque insignem petit. Hunc uno ictu transfixum per latus occidit ; ipse inter spoliandum corpus hostis veruto percussus, et in castra relatus, statim expirat. Tum ad equites Dictator advolat, obtestans, ut, fesso jam pedite, descendant ex equis, et pugnam capessant. Dicto parvere ; desiliunt ex equis, provolant in primum, et pro antesignanis parmas objiciunt. Recipit extemplo animum pedestris acies. Tum demum impulsu Latini, percussaque inclinavit acies. Tum Dictator ædem Castori vovisse fertur ; ac pronuntiâsse militi præmia, qui primus, qui

secundus, castra hostium intrâsset. Tantusque ardor fuit, ut eodem impetu, quo fuderant hostem, Romani castra caperent. Hôc modo ad lacum Regillum pugnatum est. Dictator et Magister equitum triumphantes in Urbem rediere.

CXXXV.

Menenii Agrippæ sapientia.

A. U. C.
260.

Plebs Romana, Patrum imperium ægrè passa, Sicinio quodam auctore, in Sacrum Montem armata secessit. Ibi, sine ullo duce, vallo fossâque communitis castris, neque lacessiti, neque lacessentes sese tenuere. Pavor ingens in Urbe, metuque mutuo suspensa erant omnia. Timere relictâ a suis Plebs violentiam Patrum; timere Patres residem in Urbe Plebem. Placuit igitur ad Plebem mitti Menenium Agrippam, facundum virum, et, quòd inde oriundus erat, Plebi carum. Is, intromissus in castra, nihil aliud quam hoc narrâsse fertur: "Olim in corpore humano non, ut nunc, omnia in unum consentiebant, sed singulis in membris suum cuique consilium, suus sermo fuit. Indignatæ sunt igitur reliquæ partes, suâ curâ, suo labore et ministerio ventri omnia quæri; ventrem, in medio quietum, nihil aliud quam datis voluptatibus frui. Conspiraverunt igitur, ne manus ad os cibum ferrent, nec os acciperent datum, nec dentes conficerent. At dum ventrem fame domare volunt, ipsa unâ membra totumque corpus ad extremam tabem veniunt. Inde apparuit, ventris quoque haud segne ministerium esse, neque magis ali quam alere, reddentem in omnes partes corporis, quæ ipse acciperet." Sensit Plebs intestinam hanc corporis seditionem suæ in Patres iræ simillimam esse. Nec multo post, concordîâ factâ, in Urbem rediit.

CXXXVI.

Virginia a patre suo interfecta.

L. Virginio, Centurioni, viro exempli recti domi militiæque, filia erat Virginia, virgo formosissima, quam L. Icilio viri acri desponderat. A. U. C.
305. Hanc virginem amavit Appius Claudius, unus e Decemviris, qui tunc temporis rempublicam injusto imperio tenebant. Is, quum puellam pretio frustra tentâset, ad crudelem superbamque vim animum convertit. M. Claudio, clienti, negotium dedit, ut virginem in servitutem assereret. Ille Virginiae, in forum venienti, manus injecit, suâ servâ natam esse affirmans. Res ad Decemvirem relata est; ille, quæ vellet ipse, iniquo judicio decrevit. Conclamante patre, et sponso, et circumstantium turbâ, "I, Lictor," inquit Appius, "summove turbam, et da viam domino adprehendendum mancipium." Quum hæc plenus iræ intonuisset, multitudo se suâ sponte dimovit, et puella deserta stabat. Tum pater Virginus, ubi nihil usquam auxilii vidit, "Quæso," inquit, "Appi, ignosce patris dolori, si quid in te asperius dixi; deinde sinas me coram virgine nutricem percunctari. Si pater falsò dictus sum, æquiore animo discedam." Datâ veniâ, seducit filiam et nutricem ad tabernas proximas; ibi ab lanio cultrum arripit, "Hôc te uno, quo possum," ait, "modo in libertatem vindico." Pectus deinde puellæ transfigit, respectansque ad tribunal, "Te," inquit, "Appi, tuumque caput sanguine hôc consecro." Appius comprehendi Virginium jubet. Ille viam ferro fecit donec ad portam perrexit. Tum sponsus et propinqui exsangue puellæ corpus sublatum ostentant populo; scelus Appii, virginis infelicem formam, necessitatem patris deplorant. Ingenti orto tumultu, Appius, vitæ metuens, in domum confugit. Mox Decemviris ablata est potestas. Appius, accusatus et in carcerem conjectus, se ipsum interemit.

CXXXVII.

Capitolium a Gallis obsessum.

Clusini, a Gallis oppugnati, Romanorum auxilium imploraverunt. Missi legati tres, M. Fabii

A.U.C.
364, 365.

Ambusti filii, qui cum Gallis agerent, ne socios Populi Romani oppugnarent. Legatis, hæc in concilio Gallorum mandata edentibus, responsum est, "Pacem non aspernamur, si Gallis, agro egentibus, Clusini partem finium concedant." Romanis quærentibus, 'quid in Etruriâ facerent Galli,' illi ferociter dixerunt, 'omnia virorum fortium esse.' Ita, accensis utrinque animis, ad arma discurritur, et prælium conseritur. Ibi, jam urgentibus urbem Romanam fatis, legati contra jus gentium arma capiunt; nec id clam esse potuit, quum ante Etruscorum signa tres nobilissimi fortissimique Romanæ juventutis pugnarent. Quin etiam Q. Fabius ducem Gallorum, ferociter in ipsa Etruscorum signa incursantem, occidit, spoliaque ejus legentem Galli agnoverunt. Omissa inde in Clusinos ira; receptui canunt, minantes Romanis. Legati Romam missi sunt, questum injurias; postulatumque, ut pro violato jure gentium Fabii dederentur. Romani autem eos, quorum de pœnâ agebatur, Tribunos militum in insequentem annum creaverunt. Galli, bellum propalam minantes, ad suos redeunt.

Proximo anno ad Alliam flumen Romanus exercitus turpiter est fugatus. Maxima pars fugientium Veios petiit. Ipsa Urbs prope sine præsidio relicta. Placuit igitur, quum spes nulla esset, Urbem defendi posse, cum conjugibus liberisque juventutem militarem, Senatûsque robur, in arcem Capitoliumque concedere: flaminem, sacerdotesque vestales sacra publica ab cæde, ab incendiis procul auferre. Tum Plebs in urbes finitimas dilapsa est. At turba seniorum, qui magistratus gesserant, obstinato

ad mortem animo adventum hostium expectabat. Primo post pugnam die Galli Urbem ineunt; portas patentes, omnia deserta inveniunt. Primò ad prædam dilabuntur; deinde, fraudem hostilem timentes, in Forum et Foro propinqua loco redeunt. Ibi venerabundi intuentur in vestibulo ædium sedentes viros. Sellas eburneas, ornatum habitumque humano angustiores, majestatem oris mirantur. At unus ex his, M. Papirius, Galli barbam permulcentis caput scipione eburneo percussit, et iram movit. Ab eo initium cædis ortum: cæteri in sedibus suis trucidati sunt. Post principum cædem nulli mortalium parcitur.

Galli, paucos post dies, totâ Urbe vastatâ, impetum in arcem faciunt. Hôc frustra tentato, obsidionem parant. At quod in Urbe fuerat frumentum incendiis Urbis absumpserant. Igitur, exercitu diviso, pars per finitimos populos prædam petebat; pars arcem obsedebat, ut frumentum obsidentibus populatores agrorum præberent. Proficiscentes Gallos ab Urbe duxit fortuna Ardeam, ubi Camillus exsulabat. In barbaros Ardeates, suadente et ducente Camillo, nocte impetum faciunt, castra neglecta et intuta inveniunt. Non prælium sed cædes fuit: nudi et somno soluti trucidantur. Nec multo post Camillus Dictator creatus est.

At interim arx Romana Capitoliumque in ingenti periculo fuit. Galli viam, quâ nuntius a Veiis in Capitolium pervenerat, notaverant. Mox nocte sublustri ascendere conati sunt. Primò inermem, qui viam tentaret, præmiserunt. Tradiderunt inde arma, et sublevârunt invicem, et traxerunt alii alios, prout postularet locus. Tanto demum silentio ad summum evasere, ut non custodes solùm fallerent, sed ne canes quidem, sollicitum animal ad nocturnos strepitus, excitarent. Anseres non fefellerunt, quibus, Junoni sacris, in summâ inopiâ cibi abstinebatur. Quæ res saluti fuit. Namque clangore eorum alarumque strepitu excitus, M. Manlius, vir bello egregius, armis

arreptis, simul ad arma cæteros ciens, vadit, et dum cæteri trepidant, Gallum, qui in summo constiterat, umbone ictum detubrat. Hujus casu sternuntur proximi; trepidantes et, armis omissis, saxa manibus amplexos Manlius trucidat. Jamque alii congregati telis missilibusque saxis proturbant hostes, mox pellunt. Postero die Manlius ob virtutem laudatus est. Universi milites selibras farris et quartarios vini ad ædes ejus, quæ in arce erant, contulerunt. Rem dictu parvam inopia fecerat argumentum ingens caritatis. Unus e vigilibus, in quem omnes culpam conjiciebant, de saxo dejectus est.

Per hos dies Camillus Dictator copias comparabat, quibus haud impar hostes adoriretur. At exercitum Capitolinum jam urgebat fames, quæ neque dissimulari, neque ferri poterat. Diem de die prospectant, ecquid auxilium ab Dictatore appareret. Postremò, spe quoque jam, non solùm cibo, deficiente, se vel dedere, vel redimere constituunt. Jactabant non obscurè Galli, se haud magnâ mercede adduci posse, ut obsidionem relinquunt. Tum Senatus habitus, Tribunisque militum negotium datum est, ut paciscerentur. Inde inter Q. Sulpicium, Tribunum militum, et Brennum, regulum Gallorum, colloquio res transacta est, et mille pondo auri pretium populi gentibus mox imperaturi factum est. Rei fœdissimæ per se adjecta est indignitas. Pondera ab Gallis allata iniqua, et recusante Tribuno, additus ab insolenti Gallo ponderi gladius, auditaque intoleranda Romanis vox, "Væ victis esse." Sed Diique et homines prohibuere Romanos redemptos vivere. Nam forte quâdam, priusquam infanda merces perficeretur, Dictator intervenit; auferrique aurum de medio, Gallosque submoveri jubet. Instruit deinde aciem; Galli irâ magis quam consilio in Romanos incurrunt; mox fugantur. Justiore deinde prælio, ad octavum lapidem Gabinâ viâ, ejusdem ductu Camilli, vincuntur. Ibi cædes omnia obtinuit; castra capiuntur, et ne nuntius quidem cladis relictus.

CXXXVIII.

Apud Furculas Caudinas clades.

Samnites hōc anno Imperatorem Caium Pontium, Herennii filii, habuerunt, patre longè prudentissimo natum, primum ipsum bellatorem ducemque. Is, exercitu educto, circa Caudium castra quam occultissimè locat. Inde ad Calatiam, ubi jam Consules Romanos castraque esse audiebat, milites decem pastorum habitu mittit. Hi a Romanis capti affirmant, 'legiones Samnitium in Apuliâ esse; Luceriam omnibus copiis circumsedere; nec procul abesse, quin vi capiant.' Duæ ad Luceriam ferebant viæ; altera præter oram Superi Maris patens apertaue, altera per Furculas Caudinas brevior. Sed ita natus locus est. Saltus duo alti angustique silvosique sunt; jacet inter eos campus herbidus aquosusque, per quem medium iter est. Sed antequam venias ad eum, intrandæ primæ angustiae sunt; si ire porro pergas, per alium saltum arctiorem impeditioremque evadendum. Saltum hunc Romani arboribus saxisque septum inveniunt. Citati inde retro, quâ venerant, pergunt repetere viam. Eam quoque clausam suâ obice armisque inveniunt. Stupor omnium animos tenet. Nulla spes relinqui videtur. Samnites interim Herennium Pontium, Imperatoris patrem, per literas consulunt. Is censuit, Romanos quam primùm inviolatos dimittendos. Quæ ubi spreta est sententia, censuit, omnes ad unum interficiendos. Quæ ubi tam discordia inter se responsa data sunt, quanquam filius animum quoque patris consensuisse in affecto corpore rebatur, tamen consensu omnium victus est, ut ipsum in concilium acciret. Senex plastro invecus in castra dicitur, vocatusque in concilium ita ferme locutus est: "Priore consilio, quod optimum duco, cum potentissimo

A.U.C.
433.

populo per ingens beneficium firmabitis pacem, amicitiamque. Altero consilio in multas ætates bellum differetis, quia, duobus amissis exercitibus, vires Roma haud facilè est receptura. Tertium est nullum consilium." Neutra sententia accepta. Herennius domum e castris est avectus.

Mox Romani legatos ad C. Pontium mittunt, qui primò pacem æquam peterent, si pacem non impetrarent, uti provocarent ad pugnam. Tunc Pontius "Debellatum est," respondit, "et quoniam ne victi quidem et capti fortunam fateri scitis, inermes cum singulis vestimentis sub jugum missurus sum. Aliæ conditiones pacis æquæ victis ac victoribus erunt. Agro Samnitium decedant Romani; coloniae abducantur; suis deinde legibus Romanus et Samnis æquo fœdere vivant." Hæc quum legati renuntiassent, ingens omnium gemitus exortus est. Quum diu silentium fuisset, L. Lentulus, qui tum princeps legatorum virtute atque honoribus fuit, accipiendas condiciones censuit. Consules a Pontio colloquium petunt; pax facta est. Reditu Consulum redintegratus in castris luctus. Multa fremebat miles: "Nos belluarum modo cæci in foveam missi. Nos sine ferro, sine vulnere, sine acie victi; nobis non stringere licuit gladios, non manum cum hoste conferre; nobis nequicquam arma, nequicquam vires, nequicquam animi dati." Hæc frementibus hora fatalis ignominiae advenit. Primi Consules prope seminudi sub jugum missi; dein reliquus exercitus. Sic mœstum et deforme agmen Romani rediit. Insequenti anno Romani pacem irritam fecerunt, suadente ipso pacis auctore, Sp. Postumio; qui eam sponderant, vinctos Samnitibus tradiderunt. At hos C. Pontius, quum malam Populi Romani fidem graviter reprehendisset, inviolatos dimisit.

CXXXIX.

Carthaginienses prælio navali a C. Duilio victi.

Romani, bellum cum Carthaginiensibus gerentes, fabricandæ classi animum intenderunt. A.U.C.
492.
Ex quo magnitudinem animi, et in rebus suscipiendis audaciam, existimare licet. Nam, qui apparatum, ne dicam idoneum, sed omnino multum haberent, et de mari ne cogitassent quidem unquam, cum iis dimicare ausi sunt, qui maris imperium, a majoribus traditum, sine certamine obtinebant. Fortè in potestatem Romanorum navis Punica venerat. Hæc classem ædificantibus exemplo fuit. Primò parum prosperè res gesta est. Nam Cnæus Cornelius, classis Præfectus, cum navibus septemdecim ab Hannibale est captus. Quod quum audisset C. Duilius, qui terrestribus copiis in Siciliâ præerat, statim ad classem trajecit. Quum autem essent Romanorum naves rudi arte constructæ et ad motum inhabiles, inventa est machina, quâ milites in naves hostium facilè insilire possent. Mox Duilius cum totâ classe adversus hostes proficiscitur: Carthaginienses, ad conspectum Romanorum læti atque alacres, centum triginta navibus in altum evehuntur. Sed incauti atque imparati, tanquam ad facilem prædam, feruntur. Mox in proris navium suspensas machinas conspiciunt; hærent primò, rei novitatem admirati: tandem tamen, spretis penitus hostibus, magnâ cum audaciâ impetum faciunt. Tum Romani in tabulata navium hostilium machinas demittunt; per has milites ingrediuntur, et pugnam cient. Carthaginiensium alii trucidati sunt, alii miraculo perculsi sese dederunt. Erat enim prælium illud pedestri quam navali similis. Itaque triginta naves, quæ Romanos primæ invaserant, aut captæ aut mersæ. Dux ipse Hannibal in scaphâ evasit. Reliqua multitudo, præcedentium

navium cladem intuens, cautiùs rem^ggessit ; sed quum machinæ istæ nullo modo evitari possent, tandem omnes fugerunt. Duilius, primus ducum Romanorum, triumphum navalem egit.

CXL.

Alpes ab Hannibale superatæ.

A.U.C.
534.

Hannibal Carthaginiensis, Italiam invasurus, Alpes transire statuit. Nono die in jugum montium pervenit. Biduum in jugo stativa habita ; fessisque labore et pugnando quies data militibus ; jumenta que aliquot, quæ prolapsa in rupibus erant, sequendo vestigia agminis in castra pervenere. Fessos tædio tot malorum nivis etiam casus, occidente jam sidere Vergiliarum, terruit. Signa tamen primâ luce mota. Et jam per omnia nive oppleta segniter agmen incedebat, pigritiaque et desperatio in omnium vultu eminebat : tum Hannibal, signa prægressus, in promontorio quodam, unde longè et latè prospectus erat, consistere jubet milites, Italiamque ostentat. “Mœnia,” inquit, “jam transcenditis non Italiæ modò, sed etiam Urbis Romæ. Cætera plana, proclivia erunt. Uno aut summùm altero prælio arcem et caput Italiæ in potestate habebitis.” Procedere inde agmen cœpit. Omnis ferme via præceps, angusta, lubrica erat. Ventum deinde ad multo angustiores rupes. Naturâ locus jam ante præceps, recenti terræ lapsu in mille pedum attitudinem abruptus erat. Ibi, velut ad finem viæ, equites constabant. Miratur Hannibal, quid agmen moraretur : nuntiatur, rupem inviam esse. Digressus deinde ipse ad locum visendum. Frustra conatur agmen circumducere. Tandem, nequicquam jumentis atque hominibus fatigatis, castra in jugo posita, ægerrimè ad id ipsum loco purgato ; tantum nivis fodiendum atque egerendum fuit. Per rupem ipsam viam facere statuit. Milites circa

struem ingentem lignorum faciunt ; eamque, quum et vis venti apta faciendo igni coorta esset, succendunt, ardentiaque saxa infuso aceto putrefaciunt. Ita torridam incendio rupem ferro pandunt, viamque faciunt, quâ non jumenta solùm, sed etiam elephantum deduci possent. Quatriduum circa rupem consumptum, jumentis prope fame absumptis ; nuda enim feri cacumina sunt, et si quid est pabuli, obruunt nives. Inde ad planum descensum. Hôc modo Hannibal in Italiam pervenit.

CXLI.

Prælium Cannense.

Inter duos Consules, qui Romano exercitui præerant, et diebus alternis imperitabant, exorta A.U.C.
356. est discordia. Æmilio cunctatio, Varroni festinatio placuit. Itaque Varro, quum imperii sui dies venisset, nihil consulto collegâ, copias flumen Aufidum traducit. Sequitur Paullus, qui consilium collegæ probare non potuit, adjuvare voluit. Tum aciem instruunt. In dextro cornu Romanos equites locant, deinde pedites. Lævum cornu equites sociorum tenuerunt ; intra erant pedites, ad medium juncti legionibus Romanis. Contra Hannibal Gallos Hispanosque equites prope rivam lævo in cornu locat adversus Romanum equitum ; dextrum cornu dat Numidis equitibus, mediam aciem peditibus firmat. Sol peropportunè utrique parti obliquus erat, Romanis in meridiem, Pœnis in septemtrionem versis. Ventus (Vulturnus incolæ regionis vocant), coortus est, qui pulvere multo in ora Romanorum volvendo prospectum ademit.

Clamore sublato, procurrunt auxilia et pugnam levibus armis committunt. Deinde equites Galli Hispanique cum Romanis concurrunt. Nullum circa ad evagandum spatium relictum est. Pugnantes hinc amnis, hinc peditum

acies claudebant. Itaque, stantibus equis, vir virum amplexus detrahebat equo. Acriùs tamen quam diutiùs pugnatum est; pulsique Romani equites terga vertunt. Sub equestris finem certaminis coorta est peditum pugna. Romani, diu ac sæpe connisi, Callos Hispanosque impellunt, et incautè sequuntur; mox ab Afris, qui in utroque cornu stabant, clauduntur. Contra hos, nequicquam defuncti prælio uno, integram pugnam ineunt.

In sinistro cornu Romano prælium a Punicâ fraude cœptum est. D ferme Numidæ, præter solita arma telæque, gladios occultos sub loriceis habentes, specie transfugarum adequitant, et repente ex equis desiliunt; parmisque et jaculis ante pedes hostium projectis, in mediam aciem accepti, ductique ad ultimos, considerare a tergo jubentur. Ac, dum prælium ab omni parte conseritur, quieti manserunt; postquam omnium animos oculosque occupaverat certamen, tum arreptis scutis, quæ passim inter acervos cæsorum corporum strata erant, adversam adoriuntur Romanam aciem; tergaque ferientes, et poplites cædentes, stragem ingentem faciunt.

Parte alterâ pugnæ Consul Paullus, quanquam primo statim prælio fundâ graviter ictus, tamen et occurrit sæpe Hannibali, et aliquot locis, prælium restituit, protegentibus eum equitibus Romanis. Mox, quum jam Consul equum suum regere non posset, omnes ad pedem descendunt. Quod quum Hannibal magno cum gaudio vidisset, clamans, "hostes sibi vinctos dedi," suos hortatus est. Romani diu fortissimè pugnant; postremò, qui possunt, equos repetunt, fugiuntque. Cn. Lentulus, Tribunus militum, sedentem in saxo, cruore oppletum, Consulem vidit. "L. Æmili," inquit, "cape hunc equum: dum et tibi aliquid virium superest, comes ego te tollere possum et protegere. Ne funestam hanc pugnam morte Consulis feceris. Etiam sine hôc lacrymarum luctusque satis est." Ad ea Consul, "Cave, ne frustra miserando exiguum

tempus e manibus hostium evadendi absumas. Abi, nuntia Patribus, Urbem muniant, et priusquam hostis victor adveniat, præsiidiis firment. Me in hâc strage militum meorum patere expirare." Hæc exigentes prius turba fugientium civium, deinde hostes oppressere; Carthaginienses Consulem, ignorantes quis esset, telis obruerunt, Lentulum inter tumultum abripuit equus. Tum inde effusè fugiunt Romani.

Hannibalem victorem hortatus est Maharbal, Præfectus equitum, ut Romam statim contenderet. "Die quinto," inquit, "in Capitolis victor epulaberis." At Hannibal, 'voluntatem se laudare Maharbalis,' ait, 'ad consilium prensandum tempore opus esse.' Tum Maharbal "Non omnia nimirum eidem Dii dederunt. Vincere scis, Hannibal; victoriâ uti nescis." Mora ejus diei creditur saluti fuisse Urbi et imperio. Sed tanta erat clades, quantum Respublica vix sustinere potuit. Cecidit ingens peditum equitumque numerus. Nam nuntius, quem Hannibal Carthaginem miserat, annulos aureos in vestibulo Curiae effundi jussit: qui tantus acervus fuit, ut modium expleret. Hoc autem insigne nemo nisi eques, atque eorum ipsorum primores, gerebat.

CXLII.

Hasdrubal ad flumen Metaurum devictus.

Hasdrubal, quum, suas cum Hannibalis copias conjuncturus, in Umbriam pervenisset, literas A. U. C.
545. inde ad fratrem miserat. Has, a Tarentinis interceptas, quum C. Claudius Nero, Consul, perlegisset, audax consilium iniit. De toto exercitu sex millia peditum, mille equitum delegit. In castris suis Q. Cati-um, Legatum, reliquit: ipse in Umbriam, quantis

maximis poterat itineribus, properavit. Ad collegam Livium, qui in Umbriâ exercitum habebat, præmissi erant, qui adventum nuntiarent, percunctarenturque, 'clam an palam, interdiu an noctu, venire sese vellet, iisdem an aliis castris considerare.' Nocte clam ingredi melius visum est. Tessera per castra ab Livio data erat, ut tribunus tribunum, centurio centurionem, eques equitem, pedes peditem acciperet. Ad Senam castra Livii erant; et quingentos inde ferme passus Hasdrubal aberat. Nocte et silentio Nero castra ingressus est. Postero die concilium habitum. Multorum eò inclinant sententiæ, ut fessum viâ ac vigiliis reficeret militem Nero, et tempus pugnæ differetur. Nero contra de periculo moræ disseruit, statim pugnandum censuit. Hæc vicit sententia. Concilio dimisso, signum pugnæ proponitur. Jam hostes ante castra instructi stabant, quum Hasdrubal, id quod erat, suspicatus, receptui cecinit. Mox misit ad flumen, unde aquabantur Romani; ubi notari posset, si qui fortè adustioris coloris, ut ex recenti viâ, essent. Simul circumvehi, procul castra jubet, et speculari, num auctum aliquâ parte sit vallum; et ut attendant, semel bisne signum canat in castris. Audito, bis in consularibus castris signum cecinisse, magnopere veretur, ne Hannibal cladem haud mediocrem accepisset, ipse perditis rebus serum auxilium ferret. His anxius curis, nocte castra deseruit, sed dum, elapsis ducibus, vada Metauri fluminis frustra quærebat, spatium dedit ad sese insequendum hosti. Nero primum cum omni equitatu advenit: mox secutus est reliquus exercitus. Claudius dextro in cornu, Livius ab sinistro pugnam instruit; media acies Prætori tuenda datur. Hasdrubal, postquam pugnandum vidit, in primâ acie ante signa elephantos collocat. Lævo in cornu adversus Claudium Gallos opponit: ipse dextrum cornu adversus M. Livium sibi et Hispanis (et ibi maximè in vetere milite spem habebat) sumpsit. Ligures in medio post

elephantos positi. Inter Livium Hasdrubalemque ingens certamen erat. Ibi duces ambo ; ibi pars major peditum equitumque Romanorum ; ibi Hispani, vetus miles peritusque pugnæ Romanæ, et Ligures, durum in armis genus. Eodem versi elephantī, qui primo impetu aciem Romanam turbaverant, nunc, crescente certamine ac clamore, inter duas acies versabantur, haud dissimiliter navibus sine gubernaculo vagis. Tum Claudius cohortes aliquot, subductas e dextro cornu, post aciem circumducit, et in sinistrum hostium latus incurrit. Mox ex omnibus partibus, ab fronte, ab latere, ab tergo, cæduntur Hispani Liguresque : et ad Gallos jam cædes pervenerat. Ibi minimum certaminis fuit. Pars magna ab signis aberant, nocte dilapsi, stratique somno passim per agros : et qui aderant, labore ac vigiliis fessi, vix arma humeris gestabant. Elephantī plures ab ipsis rectoribus, quam ab hoste interfecti, quum sævire et ruere in suos cœpissent. Hasdrubal pugnantes hortando, pariterque obeundo pericula, sustinuit : ille fessos, abnuentesque tædio ac labore, nunc precando, nunc castigando accendit : ille fugientes revocavit, omissamque pugnam aliquot locis restituit ; postremò, ne exercitui tanto superesset, concitato equo, se in cohortem Romanam immisit. Ibi, ut patre Hamilcare et fratre Hannibale dignum erat, pugnans cecidit. LVI. millia hostium ; VIII. millia Romanorum sociorumque occisa. Nero eadem nocte, quæ pugnam secuta est, profectus, sexto die ad castra sua pervenit.

CXLIIL

Mors Sophonisbæ.

Sophonisba, Syphacis uxor, filia Hasdrubalis Pœni, quum a Masinissâ conjux victus esset, in hujus potestatem venit. Erat autem cum Romanis Masinissa societate junctus. Illa victorem supplicavit, ut

A.U.C.
549.

ipsam, si nullâ aliâ re posset, morte a Romanorum arbitriæ vindicaret. Forma erat insignis et florentissima ætas. Tum victor captivæ amore captus, in regiam concedit, nuptiasque in eum ipsum diem parari jubet. Factis nuptiis supervenit dux Romanus, et Sophonisbam, cum Syphace et cæteris captivis ad Scipionem mittendam esse statuit. Tandem victus est precibus Masinissæ orantis, ut rem ad Scipionem rejiceret. Ille, re cognitâ, Masinissam increpat, de Sophonisbâ Senatum Populumque Romanum judicaturum affirmat. Hæc quum audivisset Masinissa, flens et confusus, ex prætorio in tabernaculum suum concessit. Ibi arbitris remotis, quum crebro suspiritu et gemitu, quod facilè ab circumstantibus tabernaculum exaudiri posset, aliquantum temporis consumpsisset, fidum e servis vocat, sub cujus custodiâ venenum erat, regio more ad incerta fortunæ paratum, et mixtum in poculo ferre ad Sophonisbam jubet, ac simul nuntiare, "Masinissa tibi fidem præstat, ne viva in potestatem Romanorum venias. Memor patris imperatoris patriæque, et duorum regum, quibus nupta es, tibi ipsa consulito." Hunc nuntium ac simul venenum ferens minister, quum ad Sophonisbam venisset, "Accipio," inquit, "nuptiale munus; neque ingratum, si nihil majus vir uxori præstare potuit. Hoc tamen nuntia: me meliùs morituram fuisse, si non in funere meæ nupsissem." Tum acceptum poculum, nullo trepidationis signo dato, impavidè hausit.

CXLIV.

Carthaginis interitus.

Profligato bello Punico tertio, de ipsâ Carthagine in Senatu consultum est. Cato inexpiabili odio 'delendam esse Carthaginem' pronuntiabat: Scipio Nasica 'servandam, ne, metu ablato æmulæ urbis,

A. U. C.
606.

Respublica superbire inciperet.' Medium Senatus elegit, ut urbs loco moveretur. Carthaginienses, jam pacem sperantes, classem tradidere. Hæc a Romanis incensa. Tum evocatis principibus imperatum est, 'ut migrarent finibus, si salvi esse vellent.' Hoc adeo movit iras, ut extrema mallent. Pari voce 'ad arma' clamatum est; omnibus placuit bellum, non quia spes ulla jam superesset, sed quia patriam suam mallent hostium, quam suis, manibus everti. Tum in usum novæ classis tecta domusque resciderunt; in armorum officinis aurum et argentum pro ære ferroque conflatum est: in tormentorum vincula matronæ crines suos contulerunt. Mox captus a Romanis primus, et sequens, jam et tertius murus, quum tamen Byrsa, quod nomen arcis fuit, quasi altera civitas resistebat. Tum Scipio, Africani illius magni nepos, exercitui Romano præpositus est. In fatis esse videbatur, ut quam urbem concusserat avus, nepos ejus everteret. Sed plus negotii fuit cum Carthagine semirutâ, quam cum integrâ. Compulsis in unam arcem hostibus, portum quoque maris Romani obsederant. Illi alterum ibi portum ab aliâ urbis parte foderunt. Inde, quasi enata, subitò classis erupit: et semper, nocte dieque, nova aliqua moles, nova machina, nova perditorum hominum manus, quasi subita e cineribus flamma, prodibat. Postremò, quadraginta ac millia virorum, duce Hasdrubale, dederunt. At uxor ducis, comprehensis duobus liberis, e culmine domûs se in medium misit incendium, imitata reginam, quæ Carthaginem condidit. Quanta urbs deleta sit, hîc probari potest, quòd per continuos decem et septem dies vix potuit incendium exstingui.

CXLV.

Cimbri ac Teutones a C. Mario devicti.

A.U.C.
648-651. Cimbri ac Teutones, quum jam Romanos exercitus sæpe fudissent, Italiæ et Urbi ipsi imminebant. Actum erat, nisi C. Marius illi seculo contigisset. Is, Consulatu per quatuor annos gesto, Rempublicam conservavit. Neque ipse ausus cum barbaris statim congredi; militem tenuit in castris, donec invicta illa rabies, et impetus, quem pro virtute barbari habent, consenesceret. Hostes tripertito agmine per Alpes, id est, claustra Italiæ, ferebantur. Marius, mirâ velocitate usus, barbaros prævenit. Priores Teutones sub ipsis Alpium radicibus assecutus est, et in loco, quem Aquas Sextias vocant, oppressit. Vallem fluviumque hostes tenebant. Nostris nulla aquarum copia. Consultone id egerit Imperator, an errorem in consilium verterit, dubium. Certè, necessitate aucta virtus causa victoriæ fuit. Nam, flagitante aquam exercitu, "Viri," inquit, "estis: en illic habetis." Itaque tanto ardore pugnatum est, eaque cædes hostium fuit, ut victor Romanus de cruento flumine non plus aquæ biberit, quam sanguinis barbarorum. Captus ipse rex Theutobochus. Is insigne spectaculum triumphi fuit. Quippe vir proceritatis eximiæ super trophæa ipsa eminebat.

Marius, sublati funditus Teutonis, in Cimbros convertitur. Hi, Alpes hibernas transgressi, jam in Italiam descenderant. Si statim infesto agmine Urbem petiissent, grande esset discrimen. At in Venetiâ diutiùs morati sunt. Ibi molliore jam cœlo languidos Marius aggressus est. In patentissimo campo commissum est prœlium. Imperator Romanus nebulosum diem nactus erat, ut hosti inopinatus occurreret: tum ventosum quoque, ut

pulvis in oculos et ora ferretur. Non minùs cum uxoribus barbarorum, quam cum ipsis pugna fuit : quum objectis undique plaustis, atque carpentis, altæ desuper, quasi e turribus, lanceis contisque pugnarent. Perinde speciosa mors earum fuit, quam pugna. Nam, quum fusus esset exercitus suorum, suffocatis elisisque passim infantibus, aut mutuis conciderunt vulneribus, aut, vinculo e crinibus suis facto, ab arboribus jugisque plaustorum pependerit. Ad sexaginta millia barbarorum ceciderunt. Rex Beleus in acie dimicans, neque inultus, occubuit.

CXLVI.

Mors C. Julii Cæsaris.

Quum Crassus in Parthicâ expeditione cecidisset, Pompeius, apud Pharsaliam victus, in A. U. C.
708. Ægypto interfectus esset, C. Julius Cæsar solus in civitate dominus exstitit. In eum sexaginta homines conspiraverunt, quorum principes fuerunt C. Cassius, Mariusque et Decius Bruto. Multa quidem, ut fertur, imminentis periculi indicia fuerunt. Immolantem haruspex Spurinna monuit, ut Idus Martias caveret. Eâ nocte, cui dies cædis illuxit, ipse sibi in somnis visus est supra nubes volitare, et cum Jove dextram jungere. Et somniavit Calpurnia uxor, collabi fastigium domûs, maritumque in gremio suo confodi. Ob hæc, simul et ob infirmam valetudinem, diu cunctatus est, an se domi contineret. Tandem, Decimo Bruto adhortante, progressus est. Libellum, insidiarum indicem, ab obvio quodam porrectum, libellis cæteris, quos sinistrâ manu tenebat, quasi mox lecturus, commiscuit. Tum Curiam introiit, Spurinnam simul irridens, quòd sine noxâ ullâ Idus Martiæ venissent. Ille respondisse fertur, ‘venisse eas, non præterisse.’

Assidentem conspirati, specie officii circumsteterunt. Cimber Tillius, qui primas partes susceperat, quasi aliquid rogaturus, propiùs accessit. Cæsari renuenti togam ab utroque humero apprehendit. Clamantem, "Ista quidem vis est," alter vulnerat paulum infra jugulum. Cæsar Cassii brachium arripuit, et graphio trajecit: conatus prosilire alio vulnere tardatus est. Utque animadvertit, undique se strictis pugionibus peti, togâ caput obvolvitur. Atque ita tribus et viginti plagis confossus est. Unum modò ad primum ictum gemitum edidit. Vox nulla est audita; nisi verum sit, quod tradidere quidam, irruenti M. Bruto, "Et tu, Brute," dixisse. Obiit ætatis anno quinquagesimo sexto.

FINIS.

EDUCATIONAL BOOKS,

PUBLISHED BY

BELL AND DALDY,

186, FLEET STREET, LONDON.

A NEW FRENCH COURSE, BY MONS. F. E. A. GASC, M.A.
French Master at Brighton College.

FIRST FRENCH BOOK; being a New, Practical, and Easy Method of Learning the Elements of the French Language. New Edition. Fcap. 8vo. 1s. 6d.

FRENCH FABLES for Beginners, in Prose, with an Index of all the Words at the end of the work. Fcap. 8vo. 2s.

SECOND FRENCH BOOK; being a Grammar and Exercise Book, on a new and practical plan, exhibiting the chief peculiarities of the French Language, as compared with the English, and intended as a sequel to the "First French Book." Fcap. 8vo. 2s. 6d.

A KEY TO THE FIRST AND SECOND FRENCH BOOKS. Fcap. 8vo. 3s. 6d.

HISTOIRES AMUSANTES ET INSTRUCTIVES; or, Selections of Complete Stories from the best French Authors, chiefly contemporary, who have written for the Young. With English Notes. Fcap. 8vo. 2s. 6d.

PRACTICAL GUIDE TO MODERN FRENCH CONVERSATION: containing:—I. The most current and useful Phrases in Every-Day Talk; II. Everybody's Necessary Questions and Answers in Travel-Talk. Fcap. 2s. 6d.

SELECT FRENCH POETRY FOR THE YOUNG. With English Notes, and preceded by a few plain Rules of French Prosody. Fcap. 8vo. Price 2s.

MATERIALS FOR FRENCH PROSE COMPOSITION; or, Selections from the best English Prose Writers. With copious Foot-notes, and Hints for Idiomatic Renderings. New Edition. Fcap. 8vo. 4s. 6d. Key 6s.

BIBLIOTHECA CLASSICA.

A Series of Greek and Latin Authors. With English Notes. 8vo. Edited by various Scholars, under the direction of G. Long, Esq. M.A. Classical Lecturer of Brighton College; and the late Rev. A. J. Maclean, M.A. Head Master of King Edward's School, Bath.

AESCHYLUS. By F. A. PALEY, M.A. 18s.

CICERO'S ORATIONS. Edited by G. LONG, M.A. Four Vols. Vol. I. 16s.; Vol. II. 14s.; Vol. III. 16s.; Vol. IV. 18s.

DEMOSTHENES. By R. WHISTON, M.A. Head Master of Rochester Grammar School. Vol. I. 16s. Vol. II. *preparing*.

EURIPIDES. By F. A. PALEY, M.A. 3 vols. 16s. each.

HERODOTUS. By J. W. BLAKESLEY, B.D. late Fellow and Tutor of Trinity College, Cambridge. 2 vols. 32s.

HESIOD. By F. A. PALEY, M.A. 10s. 6d.

HORACE. By A. J. MACLEANE, M.A. 18s.

JUVENAL AND PERSIUS. By A. J. MACLEANE, M.A. 14s.

SOPHOCLES. By F. H. BLAYDES, M.A. Vol. I. 18s. Vol. II. *preparing*.

TERENCE. By E. ST. J. PARRY, M.A. Balliol College, Oxford. 18s.

VIRGIL. By J. CONINGTON, M.A. Professor of Latin at Oxford. Vol. I. containing the Bucolics and Georgics. 12s. Vol. II. *preparing*.

PLATO. By W. H. THOMPSON, M.A. Vol. I. *preparing*.

GRAMMAR-SCHOOL CLASSICS.

A Series of Greek and Latin Authors. Newly Edited, with English Notes for Schools. Fcap. 8vo.

J. CAESARIS COMMENTARII DE BELLO GALLICO. Second Edition. By G. LONG, M.A. 5s. 6d.

CAESAR DE BELLO GALLICO, Books 1 to 3. With English Notes for Junior Classes. By G. LONG, M.A. 2s. 6d.

M. TULLII CICERONIS CATO MAJOR, SIVE DE SENECTUTE, LAELIUS, SIVE DE AMICITIA, ET EPISTOLAE SELECTAE. By G. LONG, M.A. 4s. 6d.

QUINTI HORATHI FLACCI OPERA OMNIA. By A. J. MACLEANE, M.A. 6s. 6d.

P. OVIDII NASONIS FASTORUM LIBRI SEX. By F. A. PALEY. 5s.

C. SALLUSTII CRISPI CATILINA ET JUGURTHA. By G. LONG, M.A. 5s.

TACITI GERMANIA ET AGRICOLA. By P. FROST, M.A. 3s. 6d.

XENOPHONTIS ANABASIS, with Introduction; Geographical and other Notes, Itinerary, and Three Maps compiled from recent surveys. By J. F. MACMICHAEL, B.A. New Edition. 5s.

XENOPHONTIS CYROPAEDIA. By G. M. GORHAM, M.A. late Fellow of Trinity College, Cambridge. 6s.

Uniform with the above.

THE NEW TESTAMENT IN GREEK. With English Notes and Prefaces. By J. F. MACMICHAEL, B.A. 730 pages. 7s. 6d.

CAMBRIDGE GREEK AND LATIN TEXTS.

THIS series is intended to supply for the use of Schools and Students cheap and accurate editions of the Classics, which shall be superior in mechanical execution to the small German editions now current in this country, and more convenient in form.

The texts of the *Bibliotheca Classica* and *Grammar School Classics*, so far as they have been published, will be adopted. These editions have taken their place amongst scholars as valuable contributions to the Classical Literature of this country, and are admitted to be good examples of the judicious and practical nature of English scholarship; and as the editors have formed their texts from a careful examination of the best editions extant, it is believed that no texts better for general use can be found.

The volumes will be well printed at the Cambridge University Press, in a 16mo. size, and will be issued at short intervals.

AESCHYLUS, ex novissima recensione F. A. PALEY. 3s.

CAESAR DE BELLO GALLICO, ex recensione G. LONG, A.M. 2s.

CICERO, DE SENECTUTE ET DE AMICITIA ET EPISTOLAE
Selectae, ex recensione G. LONG, A.M. 1s. 6d.

EURIPIDES, ex recensione F. A. PALEY, A.M. 3 vols. 3s. 6d. each.

HERODOTUS, ex recensione J. W. BLAKESLEY, S.T.P. 2 vols. 7s.

HORATIUS, ex recensione A. J. MACLEANE, A.M. 2s. 6d.

LUCRETIUS, recognovit H. A. J. MUNRO, A.M. 2s. 6d.

THUCYDIDES, ex recensione J. G. DONALDSON, S.T.P. 2 vols. 7s.

VERGILIUS, ex recensione J. CONINGTON, A.M. 3s. 6d.

XENOPHONTIS ANABASIS, ex recensione J. F. MACMICHAEL, B.A.
[Shortly.]

NOVUM TESTAMENTUM GRAECUM TEXTUS STEPHANICI,
1550. Accedunt variae Lectiones editionum Bezae, Elzeviri, Lachmanni,
Tischendorfii, Tregellesii, curante F. H. SCHREVENA, A.M. 4s. 6d.

Also, on 4to. writing paper, for MSS. notes. Half bound, gilt top, 12s.

FOREIGN CLASSICS.

With English Notes for Schools. Uniform with the GRAMMAR SCHOOL CLASSICS. Fcap. 8vo.

AVENTURES DE TÉLÉMAQUE, par FÉNELON. Edited by
C. J. DELILLE. Second Edition, revised. 4s. 6d.

HISTOIRE DE CHARLES XII. par VOLTAIRE. Edited by
L. DIXEY. Second Edition, revised. 3s. 6d.

SELECT FABLES OF LA FONTAINE. Edited by F. GASO, M.A. 3s.

"None need now be afraid to introduce this eminently French author, either on account of the difficulty of translating him, or the occasional licence of thought and expression in which he indulges. The renderings of idiomatic passages are unusually good, and the purity of English perfect."—*Athenaeum*.

PICCIOLA, by X. B. SAINTINE. Edited by Dr. DUBUC. 3s. 6d.

This interesting story has been selected with the intention of providing for schools and young persons a good specimen of contemporary French literature, free from the solecisms which are frequently met with in writers of a past age.

THE WALLENSTEIN OF SCHILLER, with Notes. By DR. A. BUCHHEIM.
[Shortly.]

CLASSICAL TABLES. 8vo.

NOTABILLIA QUÆDAM; or, the principal tenses of such irregular Greek Verbs and such elementary Greek, Latin, and French Constructions as are of constant occurrence. 1s. 6d.

GREEK ACCIDENCE. By the Rev. P. FROST, M.A. 1s.

LATIN ACCIDENCE. By the Rev. P. FROST, M.A. 1s.

LATIN VERSIFICATION. 1s.

THE PRINCIPLES OF LATIN SYNTAX. 1s.

HOMERIC DIALECT: its leading Forms and Peculiarities. By J. S. BAIRD, T.C.D. 1s. 6d.

A CATALOGUE OF GREEK VERBS, IRREGULAR AND DEFECTIVE; their leading formations, tenses in use, and dialectic inflexions; with a copious Appendix, containing Paradigms for conjugation, Rules for formation of tenses, &c. &c. By J. S. BAIRD, T.C.D. New Edition, revised. 3s. 6d.

RICHMOND RULES TO FORM THE OVIDIAN DISTICH, &c. By J. TATE, M.A. New Edition, revised. 8vo. 1s. 6d.

AN ATLAS OF CLASSICAL GEOGRAPHY, containing 24 Maps; constructed by W. HUGHES, and edited by G. LONG. New Edition, with coloured outlines, and an Index of Places. 12s. 6d.

A GRAMMAR SCHOOL ATLAS OF CLASSICAL GEOGRAPHY. The Maps constructed by W. HUGHES, and edited by G. LONG. Imp. 8vo. 5s.

FIRST CLASSICAL MAPS, with Chronological Tables of Grecian and Roman History, Tables of Jewish Chronology, and a Map of Palestine. By the Rev. J. TATE, M.A. Third Edition. Imp. 8vo. 7s. 6d.

THE CHOEPHORÆ OF AESCHYLUS AND ITS SCHOLIA. Revised and interpreted by J. F. DAVIES, Esq. B.A. T.C.D. 8vo. [Shortly.]

AUXILIA GRAECA; containing Forms of Parsing and Greek Trees, the Greek Prepositions, Rules of Accentuation, Greek Idioms, &c. &c. By the Rev. H. FOWLER, M.A. 12mo. 3s. 6d.

A LATIN GRAMMAR. By T. HEWITT KEY, M.A. F.R.S. Professor of Comparative Grammar, and Head Master of the Junior School, in University College. Second Edition, revised. Post 8vo. 8s.

A SHORT LATIN GRAMMAR, FOR SCHOOLS. By T. H. KEY, M.A. F.R.S. Third Edition. Post 8vo. 3s. 6d.

A FIRST CHEQUE BOOK FOR LATIN VERSE MAKERS. By the Rev. F. GRETTON, Stamford Free Grammar School. 1s. 6d. Key, 2s. 6d.

REDDENDA; or Passages with Parallel Hints for translation into Latin Prose and Verse. By the Rev. F. E. GRETTON. Crown 8vo. 4s. 6d.

MATERIALS FOR LATIN PROSE COMPOSITION. By the Rev. P. FROST, M.A. St. John's College, Cambridge. Second Edition. 12mo. 2s. 6d. Key, 4s.

QUINTUS HORATIUS FLACCUS. Illustrated with 50 Engravings from the Antique. Fcap. 8vo. 5s. Morocco, 9s.

SELECTIONS FROM OVID. Amores, Tristia, Heroides, Metamorphoses. With English Notes, by the Rev. A. J. MACLEAN, M.A. Fcap. 8vo. 3s. 6d.

SABRINAE COROLLA IN HORTULIS REGIAE SCHOLAE SALOPIENSIS CONTEXUERUNT TRES VIRI. FLORIBUS LEGENDIS. Editio Altera. 8vo. 12s. Morocco, 21s.

LONDON: BELL AND DALDY, 186, FLEET STREET.

186, FLEET STREET,
December, 1861.

MESSRS. BELL AND DALDY'S
NEW AND STANDARD PUBLICATIONS.

New Books.

CHRISTMAS with the Poets: a Collection of English Poetry relating to the Festival of Christmas. Illustrated by Birket Foster, and with numerous initial letters and borders beautifully printed in gold and colours by Edmund Evans. *New and improved Edition.* Super-royal 8vo. Ornamental binding, 21s. Antique morocco, 31s. 6d. [Ready.]

The Life and Adventures of Robinson Crusoe. By Daniel Defoe. With 100 Illustrations by E. H. Wehnert. Uniform with "Andersen's Tales." Small 8vo. Cloth, gilt edges, 7s. 6d. [Ready.]

Nursery Carols. Illustrated with 120 Pictures. By Ludwig Richter and Oscar Pletsch. Imperial 16mo. Ornamental Binding. 3s. 6d. coloured, 5s. [Ready.]

Little Maggie and her Brother. By Mrs. G. Hooper, Author of "Recollections of Mrs. Anderson's School," "Arbell," &c. With a Frontispiece. Fcap. 8vo. 2s. 6d. [Ready.]

Cavaliers and Round Heads. By J. G. Edgar, Author of "Sea Kings and Naval Heroes." Illustrated by Amy Butts. Fcap. 8vo. 5s. [Ready.]

The Lights o' the Will of the Wisp. Translated by Lady Maxwell Wallace. Imperial 16mo. With a Frontispiece. [Shortly.]

The Children's Picture Book of Useful Knowledge. With 130 Illustrations. Uniform with the Children's Bible Picture Book. Super Royal 16mo. Gilt edges, 5s. [Shortly.]

Guessing Stories; or, the Surprising Adventures of the Man with the Extra Pair of Eyes. A Book for Young People. By a Country Parson. Imperial 16mo. Gilt edges, 3s. [Ready.]

The Book of Common Prayer. Ornamented with Head-pieces and Initial Letters specially designed for this edition. Printed in red and black at the Cambridge University Press. 24mo. Best morocco, 10s. 6d. Also in ornamental bindings, at various prices.

Also a large paper edition, crown 8vo. [Shortly.]

The Acts and Writings of the Apostles. By C. Pickering Clarke, M.A., late Curate of Teddington. Post 8vo. Vol. 1 with Map. 7s. 6d. [Ready.]

An Enquiry respecting Certain Passages and Remarkable Events recorded in the Writings of the Old Testament. By the Rev. J. F. Dawson, LL.B., Rector of Toynton. Post 8vo. [Shortly.]

The Book of Psalms; a New Translation, with Introductions and Notes, Critical and Explanatory. By the Rev. J. J. Stewart Perowne, B.D., Fellow of C. C. College Cambridge, and Examining Chaplain to the Lord Bishop of Norwich. 8vo. [In the Press.]

Bishop Butler's Sermons and Remains; with Memoir, by the Rev. E. Steere, LL.D. Fcap. 8vo. 6s. [Ready.]

* * This volume contains some additional remains, which are copyright, and render it the most complete edition extant.

Parish Sermons. By the Rev. M. F. Sadler, M.A., Vicar of Bridgwater. Author of the "Sacrament of Responsibility," and "The Second Adam and the New Birth." Advent to Trinity. Fcap. 8vo. 7s. 6d. [Ready.]

The Second Adam, and the New Birth; or, the Doctrine of Baptism as contained in Holy Scripture. By the Rev. M. F. Sadler, M.A., Vicar of Bridgwater, Author of "The Sacrament of Responsibility." Third Edition greatly enlarged. Fcap. 8vo. [Shortly.]

A Commentary on the Gospels for the Sundays and other Holy Days of the Christian Year. By the Rev. W. Denton, A.M., Worcester College, Oxford, and Incumbent of St. Bartholomew's, Cripplegate. Vol. I. Advent to Easter. 8vo. 15s. [Ready.]

The same. Vol. 2. [In the Press.]

The Schole Master. By Roger Ascham. Edited by the Rev. J. E. B. Mayor, M.A. Fcap. 8vo. [Shortly.]

A Second Edition, enlarged, of Home Life of English Ladies in the Seventeenth Century. By the Author of "Magdalen Stafford." Fcap. 8vo. 6s. [Ready.]

- The Old Folks from Home; or, a Holiday in Ireland in 1861.**
By Mrs. Gatty. Post 8vo. 7s. 6d. [Ready.]
- Gifts and Graces. A new Tale, by the Author of "The Rose and the Lotus."** Post 8vo. [In the Press.]
- Domestic Life in Palestine, in Harœems, Tents, and Christian Homes.** By M. E. Rogers. Post 8vo. 10s. 6d. [Ready.]
- Baronscliffe; or, the Deed of other Days.** By Mrs. P. M. Latham, author of "The Wayfarers." Post 8vo. [In the Press.]
- Among the Tartar Tents; or, the Lost Fathers. A Tale** By Anne Bowman, Author of "Esperanza," "The Boy Voyagers," &c. With Illustrations. Crown 8vo 5s. [Ready.]
- The Monks of Kilcrea, and other Poems. Third Edition.** Post 8vo. [Ready.]
- Spenser's Complete Works; with Life, Notes, and Glossary, by John Payne Collier, Esq., F.S.A.** 8vo. 5 vols. [Immediately.]
- Christopheros, and other Poems.** By the Ven. W. B. Mant, Archdeacon of Down. Crown 8vo. 6s. [Ready.]
- Teuton. A Poem.** By C. J. Riethmüller, Esq. Crown 8vo. 7s. 6d. [Ready.]
- Dryope, and other Poems.** By T. Ashe. Fcap. 6s. [Ready.]
- Translations from the German.** By Richard Garnett, Author of "Io in Egypt, and other poems. Fcap. 8vo." [In the press.]
- A Sixth Edition of Legends and Lyrics, by Adelaide Anne Procter.** Fcap. 5s. Antique or best plain morocco, 10s. 6d. [Ready.]
- Also a Second Edition of the Second Series.** Fcap. 5s.; morocco, 10s. 6d. [Ready.]
- A Few Notes on the Temple Organ.** By Edmund Macrory, M.A. Second Edition. Super-royal 16mo. Half-morocco, Roxburgh, 3s. 6d. [Ready.]
- Civilization considered as a Science in Relation to its Essence, its Elements, and its End.** By George Harris, F.S.A., of the Middle Temple, Barrister at Law, Author of "The Life of Lord Chancellor Hardwicke." 8vo. 12s. [Ready.]
- A History of Ecclesfield.** By the Rev. J. Eastwood. 8vo. [In the Press.]
- A Handbook for Visitors to Cambridge.** By Norris Deck. Illustrated by 8 Steel Engravings, 97 Woodcuts, and a Map. Crown 8vo. 5s. [Ready.]
- Round about Kit's Coty House: an Essay on Popular Topography.** With Illustrations. 18mo. 3s. [Ready.]

The Spirit of the Hebrew Poetry. By Isaac Taylor, Esq., Author of "The Natural History of Enthusiasm," "Ultimate Civilization," &c. 8vo. 10s. 6d. [*Ready.*]

The Early and Middle Ages of England. By C. H. Pearson, M.A., Fellow of Oriel College, Oxford, and Professor of Modern History, King's College, London. 8vo. 12s. [*Ready.*]

The Cotton, Flax, and other Chief Fibre-Yielding Plants of India; with a coloured Map of the Country, several original Illustrations of the Native Fibrous Plants, and many important Statistical Tables. By J. Forbes Watson, A.M., M.D., Reporter to the Indian Government on the Products of India. Royal 8vo. [*Immediately.*]

The Mechanics of Construction; including the Theories on the Strength of Materials, Roofs, Arches, and Suspension Bridges. With numerous Examples. By Stephen Fenwick, Esq., of the Royal Military Academy, Woolwich. 8vo. 12s. [*Ready.*]

A Handy Book of the Chemistry of Soils. By John Scoffern, M.B. Crown 8vo. [*Shortly.*]

The Choephora of Aeschylus and its Scholia. Revised and interpreted by J. F. Davies, Esq., B.A., Trinity College, Dublin. 8vo. [*In the Press.*]

The Hand-Book of the Slide-Rule, showing its Applicability to Arithmetic (including Interest and Annuities) and Mensuration (including Land Surveying.) With numerous Examples and Useful Tables. By W. H. Bayley, H. M. East India Civil Service. 12mo. 6s. [*Ready.*]

The Architectural History of Chichester Cathedral, with an Introductory Essay on the Fall of the Tower and Spire. By the Rev. R. Willis, M.A., F.R.S., &c., Jacksonian Professor in the University of Cambridge.—Of Boxgrove Priory, by the Rev. J. L. Petit, M.A., F.S.A.—And of Shoreham Collegiate Church, together with the Collective Architectural History of the foregoing buildings, as indicated by their mouldings, by Edmund Sharpe, M.A., F.R.I.B.A. Illustrated by one hundred Plates, Diagrams, Plans and Woodcuts. Super-royal 4to. 17. 10s.

Bell and Daldy's POCKET VOLUMES. A Series of Select Works of Favourite Authors, adapted for general reading, moderate in price, compact and elegant in form, and executed in a style fitting them to be permanently preserved.

Now Ready.

Southey's Life of Nelson. 2s. 6d.
George Herbert's Poems. 2s.
George Herbert's Works. 3s.
Longfellow's Poems. 2s. 6d.
Lamb's Tales from Shakspeare. 2s. 6d.
Milton's Paradise Lost. 2s. 6d.
Milton's Paradise Regained and other Poems. 2s. 6d.

Preparing.

The Robin Hood Ballads.
Sea Songs and Ballads, by Charles Dibdin, and others.
The Midshipman.—An Autobiographical Sketch of his own Early Career, by Capt. Basil Hall, R.N., F.R.S. Selected from his "Fragments of Voyages and Travels."

In cloth, top edge gilt, at 6d. per volume extra, in half morocco, Roxburgh style, at 1s. extra, in antique or best plain morocco (Hayday) at 4s. extra.

Other Works are in preparation.

The Library of English Worthies.

A Series of reprints of the best Authors carefully edited and collated with the Early Copies, and handsomely printed by Whittingham in Octavo.

GOWER'S *Confessio Amantis*, with Life by Dr. Pauli, and a Glossary. 3 vols. 2l. 2s. Antique calf, 3l. 6s. Only a limited number of Copies printed.

This important work is so scarce that it can seldom be met with even in large libraries. It is wanting in nearly every collection of English Poetry.

Bishop Butler's *Analogy of Religion*; with Analytical Index, by the Rev. Edward Steere, LL.D. 12s. Antique calf, 1l. 1s.

"The present edition has been furnished with an Index of the Texts of Scripture quoted, and an Index of Words and Things considerably fuller than any hitherto published."—*Editor's Preface.*

Bishop Jeremy Taylor's *Rule and Exercises of Holy Living and Dying*. 2 vols. 1l. 1s. Antique calf, or morocco, 2l. 2s.

Herbert's *Poems and Remains*; with S. T. Coleridge's Notes, and Life by Izaak Walton. Revised, with additional Notes, by Mr. J. Yeowell. 2 vols. 1l. 1s. Antique calf, or morocco, 2l. 2s.

Spenser's *Complete Works*; with Life, Notes, and Glossary, by John Payne Collier, Esq., F.S.A. 5 vols. [Shortly.]

Uniform with the above.

The *Physical Theory of Another Life*. By Isaac Taylor, Esq., Author of "Logic in Theology," "Ultimate Civilization, &c." *New Edition.* 10s. 6d. Antique calf, 21s.

The Aldine Edition of the British Poets.

The Publishers have been induced, by the scarcity and increasing value of this admired Series of the Poets, to prepare a New Edition, very carefully corrected, and improved by such additions as recent literary research has placed within their reach.

The general principle of Editing which has been adopted is to give the entire Poems of each author in strict conformity with the Edition which received his final revision, to prefix a Memoir, and to add such notes as may be necessary to elucidate the sense of obsolete words or explain obscure allusions. Each author will be placed in the hands of a competent editor specially acquainted with the literature and bibliography of the period.

Externally this new edition will resemble the former, but with some improvements. It will be elegantly printed by Whittingham, on toned paper manufactured expressly for it; and a highly-finished portrait of each author will be given.

The *Aldine Edition of the British Poets* has hitherto been the favourite Series with the admirers of choice books, and every effort will be made to increase its claims as a comprehensive and faithful mirror of the poetic genius of the nation.

KENSIDE'S Poetical Works, with Memoir by the Rev. A. Dyce, and additional Letters, carefully revised. 5s. Morocco, or antique calf, 10s. 6d.

Collins's Poems, with Memoir and Notes by W. Moy Thomas, Esq. 3s. 6d. Morocco, or antique calf, 8s. 6d.

Gray's Poetical Works, with Notes and Memoir by the Rev. John Mitford. 5s. Morocco, or antique calf, 10s. 6d.

Kirke White's Poems, with Memoir by Sir H. Nicolas, and additional notes. Carefully revised. 5s. Morocco, or antique calf, 10s. 6d.

Shakespeare's Poems, with Memoir by the Rev. A. Dyce. 5s. Morocco, or antique calf, 10s. 6d.

Young's Poems, with Memoir by the Rev. John Mitford, and additional Poems. 2 vols. 10s. Morocco, or antique calf, 11. 1s.

Thomson's Poems, with Memoir by Sir H. Nicolas, and additional Poems; the whole very carefully revised, and the Memoir unannotated by Peter Cunningham, Esq., F.S.A. 2 vols. [Immediately.]

Dryden's Poetical Works, with Memoir by the Rev. R. Hooper, F.S.A. Carefully revised. [In the press.]

Cowper's Poetical Works, including his Translations. Edited, with Memoir, by John Bruce, Esq., F.S.A. [Preparing.]

Parnell's Poems, with Memoir, edited by Bolton Corney, Esq., M.R.S.L. [Preparing.]

Pope's Poetical Works, with Memoir. Edited by W. J. Thoms, Esq., F.S.A. [Preparing.]

R. S. W. Singer's New Edition of Shakespeare's Dramatic Works. The Text carefully revised, with Notes. The Life of the Poet and a Critical Essay on each Play by W. W. Lloyd, Esq. 10 vols. 6s. each. Calf, 5l. 5s. Morocco, 6l. 6s. Large Paper Edition, crown 8vo., 4l. 10s. Calf, 6l. 16s. 6d. Morocco, 8l. 8s.

"Mr. Singer has produced a text, the accuracy of which cannot be surpassed in the present state of antiquarian and philological knowledge."—*Daily News.*

Uniform with the Aldine Edition of the Poets.

The Works of Gray, edited by the Rev. John Mitford. With his Correspondence with Mr. Chute and others, Journal kept at Rome, Criticism on the Sculptures, &c. *New Edition.* 5 vols. 1l. 5s.

The Temple and other Poems. By George Herbert, with Coleridge's Notes. *New Edition.* 5s. Antique calf, or morocco, 10s. 6d.

Vaughan's Sacred Poems and Pious Ejaculations, with Memoir by the Rev. H. F. Lyte. *New Edition.* 5s. Antique calf, or morocco, 10s. 6d. *Large Paper*, 7s. 6d. Antique calf, 14s. Antique morocco, 15s.
"Preserving all the piety of George Herbert, they have less of his quaint and fantastic turns, with a much larger infusion of poetic feeling and expression."—*Lyte.*

Bishop Jeremy Taylor's Rule and Exercises of Holy Living and Holy Dying. 2 vols. 2s. 6d. each. Flexible morocco, 6s. 6d. each. Antique calf, 7s. 6d. each. In one volume, 5s. Antique calf, or morocco, 10s. 6d.

Bishop Butler's Analogy of Religion; with Analytical Introduction and copious Index, by the Rev. Dr. Steere. 6s. Antique calf, 11s. 6d.

Bishop Butler's Sermons and Remains; with Memoir, by the Rev. E. Steere, LL.D. Fcap. 8vo. 6s. [Ready.

* * This volume contains some additional remains, which are copyright, and render it the most complete edition extant.

Bacon's Advancement of Learning. Edited, with short Notes, by the Rev. G. W. Kitchin, M.A., Christ Church Oxford. 6s.; antique calf, 11s. 6d.

Bacon's Essays; or, Counsels Civil and Moral, with the Wisdom of the Ancients. With References and Notes by S. W. Singer, F.S.A. 5s. Morocco, or antique calf, 10s. 6d.

Bacon's Novum Organum. Newly translated, with short Notes, by the Rev. Andrew Johnson, M.A. 6s. Antique calf, 11s. 6d.

Locke on the Conduct of the Human Understanding; edited by Bolton Corney, Esq., M. R. S. L. 3s. 6d. Antique calf, 8s. 6d.

"I cannot think any parent or instructor justified in neglecting to put this little treatise into the hands of a boy about the time when the reasoning faculties become developed."—*Hallam.*

Ultimate Civilization. By Isaac Taylor, Esq. 6s.

Logic in Theology, and other Essays. By Isaac Taylor, Esq. 6s.

The Physical Theory of Another Life. By Isaac Taylor, Esq., Author of the "Natural History of Enthusiasm," "Restoration of Belief," &c. *New Edition.* 6s. Antique calf, 11s. 6d.

R. RICHARDSON'S New Dictionary of the English Language. Combining Explanation with Etymology, and copiously illustrated by Quotations from the best authorities. *New Edition*, with a Supplement containing additional Words and further Illustrations. In Two Vols. 4to. 4l. 14s. 6d. Half bound in Russia, 5l. 15s. 6d. Russia, 6l. 12s.

The **WORDS**—with those of the same Family—are traced to their Origin.

The **EXPLANATIONS** are deduced from the Primitive Meaning through the various Usages.

The **QUOTATIONS** are arranged Chronologically, from the Earliest Period to the Present Time.

* * The Supplement separately, 4to. 12s.

AN 8vo. EDITION, without the Quotations, 15s. Half-Russia, 20s. Russia, 24s.

"It is an admirable addition to our Lexicography, supplying a great desideratum, as exhibiting the biography of each word—its birth, parentage and education, the changes that have befallen it, the company it has kept, and the connexions it has formed—by rich series of quotations, all in chronological order. This is such a Dictionary as perhaps no other language could ever boast."—*Quarterly Review*.

Dr. Richardson on the Study of Language: an Exposition of Horne Tooke's Diversions of Purley. Fcap. 8vo. 4s. 6d.

Y-ROADS and Battle Fields in Picardy: with Incidents and Gatherings by the Way between Ambletense and Ham; including Agincourt and Crécy. By G. M. Musgrave, M.A., Author of "A Pilgrimage into Dauphiné," &c. Illustrated. Super-royal 8vo. 16s.

The Boat and the Caravan. A Family Tour through Egypt and Syria. *New and cheaper Edition.* Fcap. 8vo. 5s. 6d.

Fragments of Voyages and Travels. By Captain Basil Hall, R.N., F.R.S. 1st, 2nd, and 3rd Series in 1 vol. complete. Royal 8vo. *New Edition.* 10s. 6d.

The Gem of Thorney Island; or, The Historical Associations of Westminster Abbey. By the Rev. J. Ridgway, M.A. Crown 8vo. 7s. 6d.

The Life and Times of Aonio Paleario; or, a History of the Italian Reformers in the Sixteenth Century. Illustrated by Original Letters and unedited Documents. By M. Young. 2 vols. 8vo. 1l. 12s.

Claude de Vesci; or, the Lost Inheritance. 2 vols. Fcap. 8vo. 9s.

Maud Bingley. By Frederica Graham. 2 vols. Fcap. 8vo. 12s.

The Wayfarers: or, Toil and Rest. By Mrs. Latham. Fcap. 5s.

The Manse of Mastland. Sketches: Serious and Humorous, in the Life of a Village Pastor in the Netherlands. Translated from the Dutch by Thomas Keightley, M.A. Post 8vo. 9s.

The Home Life of English Ladies in the Seventeenth Century.
By the Author of "Magdalen Stafford." *Second Edition, enlarged.* Fcap.
8vo. 6s.

The Romance and its Hero. By the Author of "Magdalen Stafford." 2 vols. Fcap. 8vo. 12s.

Magdalen Stafford. A Tale. Fcap. 8vo. 5s.

BY THE LATE MRS. WOODROOFFE.

COTTAGE Dialogues. *New Edition.* 12mo. 4s. 6d.

Shades of Character; or, the Infant Pilgrim. *7th Edition.*
2 vols. 12mo. 12s.

Michael Kemp, the Happy Farmer's Lad. *8th Edition.* 12mo. 4s.

A Sequel to Michael Kemp. *New Edition.* 12mo. 6s. 6d.

MRS. ALFRED GATTY'S POPULAR WORKS.

"We should not be doing justice to the highest class of juvenile fiction, were we to omit, as particularly worthy of attention at this season, the whole series of Mrs. Gatty's admirable books. They are quite *sui generis*, and deserve the widest possible circulation."—*Literary Churchman.*

PARABLES from Nature; with Notes on the Natural History. Illustrated by W. Holman Hunt, Otto Speckter, C. W. Cope, R. A., E. Warren, W. Millais, G. Thomas, and H. Calderon. 8vo. Ornamental cloth, 10s. 6d. Antique morocco elegant, 1l. 1s.

Parables from Nature. 16mo. with Illustrations. *Ninth Edition.*
3s. 6d. Separately: First Series, 1s. 6d.; Second Series, 2s.

Red Snow, and other Parables from Nature. Third Series, with Illustrations. 16mo. 2s.

Worlds not Realized. 16mo. *Second Edition.* 2s.

Proverbs Illustrated. 16mo. with Illustrations. *3rd Edition.* 2s.

* * * *These little works have been found useful for Sunday reading in the family circle, and to be both instructive and interesting to school children.*

Aunt Judy's Tales. Illustrated by Clara S. Lane. Fcap. 8vo.
Third Edition. 3s. 6d.

The Human Face Divine, and other Tales. With Illustrations by C. S. Lane. Fcap. 8vo. 3s. 6d.

The Fairy Godmothers and other Tales. *Third Edition.* Fcap. 8vo. with Frontispiece. 2s. 6d.

Legendary Tales. Fcap. 8vo. with Illustrations by Phiz. 5s.

The Poor Incumbent. Fcap. 8vo. Sewed, 1s. Cloth, 1s. 6d.

The Old Folks from Home; or, a Holiday in Ireland in 1861.
By Mrs. Gatty. Post 8vo 7s. 6d.

ANDERSEN'S Tales for Children. Translated by A. Wehnert. With one Hundred and Five Illustrations by E. H. Wehnert, W. Thomas, and others. Small 8vo. Cloth, gilt edges, 7s. 6d.

Sea-Kings and Naval Heroes. A Book for Boys. By J. G. Edgar. With Illustrations by C. K. Johnson and C. Keene. Fcap. 8vo. 5s.

The Boy's Book of Ballads. With Sixteen large Illustrations by Gilbert, and Ornaments by Rogers. Imperial 16mo. Cloth, gilt edges, 5s.

The Children's Picture Book of Good and Great Men. Written expressly for Young People, and Illustrated with Fifty large Engravings. Super royal 16mo. Cloth, gilt edges, 5s. With Coloured Illustrations, 9s.

The Children's Picture Book of English History. Written expressly for Young People, and Illustrated with Sixty large Engravings. Super royal 16mo. Cloth, gilt edges, 5s. With Coloured Illustrations, 9s.

The Children's Bible Picture Book. Written expressly for Young People, and Illustrated with Eighty large Engravings. *Third Edition.* Super royal 16mo. Cloth, gilt edges, 5s. With Coloured Illustrations, 9s.

The Children's Picture Book of Scripture Parables and Bible Miracles, in 1 vol. Cloth, gilt edges, 5s. Coloured, 7s. 6d.

The Children's Picture Book of Scripture Parables. By the Rev. J. Erskine Clarke. With Sixteen large Illustrations. Super royal 16mo. Cloth, red edges, 2s. 6d. Coloured, with gilt edges, 3s. 6d.

The Children's Picture Book of Bible Miracles. By the Rev. J. Erskine Clarke, M.A. With Sixteen large Illustrations. Super royal 16mo. Cloth, red edges, 2s. 6d. Coloured, with gilt edges, 3s. 6d.

The Children's Bunyan's Pilgrim's Progress. With Sixteen large Illustrations. *New Edition.* Super royal 16mo. Cloth, red edges, 2s. 6d. Coloured, with gilt edges, 3s. 6d.

The Children's Picture Book of the Life of Joseph, written in Simple Language. With Sixteen large Illustrations. Super royal 16mo. Cloth, red edges, 2s. 6d. Coloured, with gilt edges, 3s. 6d.

The Life of Christopher Columbus, in Short Words. By Sarah Crompton. Crown 8vo. 2s. 6d. Also an Edition for Schools, 1s.

The Life of Martin Luther, in Short Words. By the same Author. Crown 8vo. 1s. 6d. Stiff cover, 1s.

Redfield; or, a Visit to the Country. A Story for Children. With Illustrations by Absolon. Super royal 16mo. 2s. 6d. Coloured, 3s. 6d.

Nursery Tales. By Mrs. Motherly. With Illustrations by C. S. Lane. Imperial 16mo. 2s. 6d. Coloured, gilt edges, 3s. 6d.

Nursery Poetry. By Mrs. Motherly. With Eight Illustrations by C. S. Lane. Imperial 16mo. 2s. 6d. Coloured, gilt edges, 3s. 6d.

Poetry for Play-Hours. By Gerda Fay. With Eight large Illustrations. Imperial 16mo. 3s. 6d. Coloured, gilt edges, 4s. 6d.

Very Little Tales for Very Little Children In single Syllables of Four and Five letters. *New Edition.* Illustrated. 2 vols. 16mo. 1s. 6d. each, or in 1 vol. 3s.

Progressive Tales for Little Children. In words of *One* and *Two* Syllables. Forming the sequel to "Very Little Tales." *New Edition.* Illustrated. 2 vols. 16mo. 1s. 6d. each, or in 1 vol. 3s.

The White Lady and Undine, translated from the German by the Hon. C. L. Lyttelton. With numerous Illustrations. Fcap. 8vo. 5s. Or, separately, 2s. 6d. each.

Voices from the Greenwood. Adapted from the Original. By Lady Maxwell Wallace. With Illustrations. Imperial 16mo. 2s. 6d.

Princess Ilse: a Legend, translated from the German. By Lady Maxwell Wallace. With Illustrations. Imperial 16mo. 2s. 6d.

A Poetry Book for Children. Illustrated with Thirty-seven highly-finished Engravings, by C. W. Cope, R. A., Helmsley, Palmer, Skill, Thomas, and H. Weir. *New Edition.* Crown 8vo. 2s. 6d.

A Poetry Book for Schools, with 37 Superior Illustrations. Strongly bound. Crown 8vo. 1s.*

* *This work is largely used in National and Primary Schools.*

LARK'S Introduction to Heraldry.—Containing Rules for Blazoning and Marshalling Coats of Armour—Dictionary of Terms—Orders of Knighthood explained—Degrees of the Nobility and Gentry—Tables of Precedency; 48 Engravings, including upwards of 1,000 Examples, and the Arms of numerous Families. *Sixteenth Edition improved.* Small 8vo. 7s. 6d. Coloured, 18s.

Book of Family Crests and Mottoes, with *Four Thousand Engravings* of the Crests of the Peers, Baronets, and Gentry of England and Wales, and Scotland and Ireland. A Dictionary of Mottos, &c. *Ninth Edition, enlarged.* 2 vols. small 8vo. 1l. 1s.

"Perhaps the best recommendation to its utility and correctness (in the main) is, that it has been used as a work of reference in the Heraldic College. No wonder it sells."—*Spectator.*

Book of Mottoes, used by the Nobility, Gentry, &c. with Translations, &c. *New Edition, enlarged.* Small 8vo. cloth gilt, 2s. 6d.

A Handbook of Mottoes borne by the Nobility, Gentry, Cities, Public Companies, &c. Translated and Illustrated, with Notes and Quotations, by C. N. Elvin, M.A. Small 8vo. 6s.

Gothic Ornaments; being a Series of Examples of enriched Details and Accessories of the Architecture of Great Britain. Drawn from existing Authorities. By J. K. Colling, Architect. Royal 4to. Vol. I 3l. 13s. 6d. Vol. II. 3l. 16s. 6d.

Details of Gothic Architecture, Measured and Drawn from existing Examples. By J. K. Colling, Architect. Royal 4to. 2 vols. 5l. 5s.

The Architectural History of Chichester Cathedral, with an Introductory Essay on the Fall of the Tower and Spire. By the Rev. R. Willis, M.A., F.R.S., &c., Jacksonian Professor in the University of Cambridge.—Of Boxgrove Priory, by the Rev. J. L. Petit, M.A., F.S.A.—And of Shoreham Collegiate Church, together with the Collective Architectural History of the foregoing buildings, as indicated by their mouldings, by Edmund Sharpe, M.A., F.R.I.B.A. Illustrated by one hundred Plates, Diagrams, Plans and Woodcuts. Super-royal 4to. 1l. 10s.

Architectural Studies in France. By the Rev. J. L. Petit, M.A., F.S.A. With Illustrations from Drawings by the Author and P. H. Delamotte. Imp. 8vo. 2l. 2s.

Remarks on Church Architecture. With Illustrations. By the Rev. J. L. Petit, M.A. 2 vols. 8vo. 1l. 1s.

Lectures on Church Building: with some Practical Remarks on Bells and Clocks. By E. B. Denison, M.A. *Second Edition.* Rewritten and enlarged; with Illustrations. Crown 8vo. 7s. 6d.

Scudamore Organs, or Practical Hints respecting Organs for Village Churches and small Chancels, on improved principles. By the Rev. John Baron, M.A., Rector of Upton Scudamore, Wilts. With Designs by George Edmund Street, F.S.A. 8vo. 5s.

Memoirs of Musick. By the Hon. Roger North, Attorney-General to James II. Now first printed from the original MS., and edited, with copious Notes, by Dr. E. F. Rimbault. Fcap. 4to. half morocco, 1l. 10s.

The Bell; its Origin, History, and Uses. By Rev. A. Gatty. 3s.

Practical Remarks on Belfries and Ringers. By the Rev. H. T. Ellacombe, M.A., F.A.S., Rector of Clyst St. George, Devonshire. *Second Edition,* with an Appendix on Chiming. Illustrated. 8vo. 3s.

Proceedings of the Archæological Institute at Newcastle, in 1853. With Numerous Engravings. 2 vols. 8vo. 2l. 2s.

Canterbury in the Olden Time: from the Municipal Archives and other Sources. By John Brent, F.S.A. With Illustrations. 5s.

The Harrow Calendar. The School Lists from January 1845 to September 1859; with a History of Harrow School, &c. Fcap. 8vo. 6s.

Whirlwinds and Dust-Storms of India. With numerous Illustrations drawn from Nature, bound separately; and an Addendum on Sanitary Measures required for European Soldiers in India. By P. F. H. Baddeley, Surgeon, Bengal Army, Retired List. Large 8vo. With Illustrations, 8s. 6d.; without Illustrations, 3s.

Two Transparent Wind Cards in Horn, adapted to the Northern and Southern Hemispheres, for the use of Sailors. 2s.

Tables of Interest, enlarged and Improved; calculated at Five per Cent.; Showing at one view the Interest of any Sum, from £1 to £365: they are also carried on by hundreds to £1,000, and by thousands to £10,000, from one day to 365 days. To which are added, Tables of Interest, from one to 12 months, and from two to 13 years. Also Tables for calculating Commission on Sales of Goods or Banking Accounts, from $\frac{1}{4}$ to 5 per Cent., with several useful additions, among which are Tables for calculating Interest on large sums for 1 day, at the several rates of 4 and 5 per Cent. to £100,000,000. By Joseph King, of Liverpool. 23rd Edition. 8vo. 1l. 1s.

WEBSTER'S Complete Dictionary of the English Language. *New Edition*, revised and greatly enlarged, by CHAUNCEY A. GOODRICH, Professor in Yale College. 4to. (1624 pp.) 1l. 11s. 6d.; Calf, 2l. 2s.

Though the circulation of Dr. Webster's celebrated Dictionary, in its various forms, in the United States, in England, and in every country where the English Language is spoken, may be counted by hundreds of thousands, it is believed that there are many persons to whom the book is yet unknown, and who, if seeking for a Dictionary which should supply all reasonable wants, would be at a loss to select one from the numerous competitors in the field.

In announcing this *New Edition*, the Proprietors desire to call attention to the features which distinguish it, and to put before those who are in want of such a book, the points in which it excels all other Dictionaries, and which render it the best that has as yet been issued for the practical purposes of daily use:—

1. Accuracy of Definition. 2. Pronunciation intelligibly marked. 3. Completeness. 4. Etymology. 5. Obsolete Words. 6. Uniformity in the Mode of Spelling. 7. Quotations. 8. Cheapness.

With the determination that the superiority of the work shall be fully maintained, and that it shall keep pace with the requirements of the age and the universal increase of education, the Proprietors have added to this *New Edition*, under the editorship of Professor Goodrich,—

A Table of Synonyms. An Appendix of New Words. Table of Quotations, Words, Phrases, &c.

LEGENDS and Lyrics, by Adelaide Anne Procter. 6th Edition. Fcap. 5s. Antique or best plain morocco, 10s. 6d.

——— *Second Series. Second Edition.* Fcap. 8vo. 5s.; morocco, 10s. 6d.

The Legend of the Golden Prayers, and other Poems. By C. F. Alexander, Author of "Moral Songs," &c. Fcap. 8vo. 5s. Morocco, 10s. 6d.

Verses for Holy Seasons. By the Same Author. Edited by the Very Rev. W. F. Hook, D.D. 4th Edition. Fcap. 3s. 6d. Morocco, 8s. 6d.

Nightingale Valley : a Collection of the Choicest Lyrics and Short Poems in the English Language. Fcap. 8vo. 5s.; morocco, 10s. 6d.

Day and Night Songs and The Music Master, a Love Poem. By William Allingham. With Nine Illustrations. Fcap. 8vo. 6s. 6d.

Wild Thyme. By E. M. Mitchell. Fcap. 8vo. 5s.

Lyrics and Idylls. By Gerda Fay. Fcap. 8vo. 4s.

Pansies. By Fanny Susan Wyvill. Fcap. 8vo. 5s.

Io in Egypt, and other Poems. By R. Garnett. Fcap. 8vo. 5s.

Poems. By Thomas Ashe. Fcap. 8vo. 5s.

The Defence of Guenevere, and other Poems. By W. Morris. 5s.

Herbert's Poems and Country Parson, with Memoir by Walton. Imperial 32mo. cloth, top edge gilt, 3s. 6d.

Herbert's Poems. Imperial 32mo. cloth, top edge gilt, 2s. 6d.

Herbert's Priest to the Temple, or the Country Parson. Super-royal 32mo. cloth, red edges, 2s. Morocco, or antique calf, 5s.

David Mallet's Poems. With Notes and Illustrations by F. Dinsdale, LL.D., F.S.A. *New Edition*. Post 8vo. 10s. 6d.

Ballads and Songs of Yorkshire. Transcribed from private MSS., rare Broad-sides, and scarce Publications; with Notes and a Glossary. By C. J. D. Ingle-dew, M.A., Ph.D., F.G.H.S., author of "The History of North Allerton." Fcap. 8vo. 6s.

Passion Week. By the Editor of "Christmas Tyde." With 16 Illustrations from Albert Durer. Imperial 16mo. 7s. 6d.; morocco, 14s.

Percy's Reliques of Ancient English Poetry. 3 vols. sm. 8vo. 15s. Half-bound, 18s. Antique calf, or morocco, 1l. 11s. 6d.

Ellis's Specimens of Early English Poetry. 3 vols. sm. 8vo. 15s. Half-bound, 18s. Antique calf, or morocco, 1l. 11s. 6d.

The Book of Ancient Ballad Poetry of Great Britain, Historical, Traditional and Romantic: with Modern Imitations, Translations, Notes and Glossary, &c. Edited by J. S. Moore. *New and Improved Edition*, 8vo. Half-bound, 14s. Antique morocco, 21s.

Shakespeare's Tempest. With Illustrations by Birket Foster, Gustave Doré, Frederick Skill, Alfred Slader, and Gustave Janet. Crown 4to. Ornamental cloth, 10s. 6d. Antique morocco elegant, 1l. 1s.

The Promises of Jesus Christ. Illuminated by Albert H. Warren, *Second Edition*. Ornamental cloth, 15s. Antique morocco elegant, 21s.

THENÆ Cantabrigienses. By C. H. Cooper, F.S.A., and Thompson Cooper. Volume I. 1500—1585. 8vo. 18s. Vol. II. 1586—1609. 8vo. 18s.

This work, in illustration of the biography of notable and eminent men who have been members of the University of Cambridge, comprehends notices of:—1. Authors. 2. Cardinals, archbishops, bishops, abbots, heads of religious houses and other church dignitaries. 3. Statesmen, diplomatists, military and naval commanders. 4. Judges and eminent practitioners of the civil or common law. 5. Sufferers for religious or political opinions. 6. Persons distinguished for success in tuition. 7. Eminent physicians and medical practitioners. 8. Artists, musicians, and heralds. 9. Heads of colleges, professors, and principal officers of the university. 10. Benefactors to the university and colleges, or to the public at large.

Table Talk; being the Discourses of John Selden, Esq., or his sense of various matters of weight and high consequence, relating especially to Religion and State. 32mo. 2s. Morocco, 4s. 6d.

History of England, from the Invasion of Julius Cæsar to the End of the Reign of George II., by Hume and Smollett. With the Continuation, to the Accession of Queen Victoria, by the Rev. T. S. Hughes, B.D. late Canon of Peterborough. *New Edition*, containing Historical Illustrations, Autographs, and Portraits, copious Notes, and the Author's last Corrections and Improvements. In 18 vols. crown 8vo. 4s. each.

Vols. I. to VI. (Hume's portion), 1l. 4s.

Vols. VII. to X. (Smollett's ditto), 16s.

Vols. XI. to XVIII. (Hughes's ditto), 1l. 12s.

History of England, from the Accession of George III. to the Accession of Queen Victoria. By the Rev. T. S. Hughes, B.D. *New Edition*, almost entirely re-written. In 7 vols. 8vo. 3l. 13s. 6d.

Choice Notes from "Notes and Queries," by the Editor. Fcap. 8vo. 5s. each.

VOL. I.—HISTORY. VOL. II.—FOLK LORE.

Master Wace's Chronicle of the Conquest of England. Translated from the Norman by Sir Alexander Malet, Bart., H.B.M. Plenipotentiary, Frankfurt. With Photograph Illustrations of the Bayeux Tapestry. Medium 4to. Half-morocco, 2l. 2s.

The Prince Consort's Addresses on Different Public Occasions. Beautifully printed by Whittingham. 4to. 10s. 6d.

Engravings of Inedited or Rare Greek Coins, with Descriptions. By Lt.-Gen. C. R. Fox. Part I. EUROPE. Royal 4to. 7s. 6d.

Life and Books; or, Records of Thought and Reading. By J. F. Boyce, M.A., Author of "Illustrations to Aeschylus and Sophocles." Fcp. 5s.

Life's Problems. *Second Edition*, revised and enlarged. Fcap. 5s.

Parliamentary Short-Hand (Official System). By Thompson Cooper. Fcap. 8vo. 2s. 6d.

This is the system *universally practised by the Government Official Reporters*. It has many advantages over the system ordinarily adopted, and has hitherto been inaccessible, except in a high-priced volume.

Geology in the Garden: or, The Fossils in the Flint Pebbles. With 106 Illustrations. By the Rev. Henry Eley, M.A., Vicar of Broomfield, Essex. Fcap. 8vo. 6s.

The Pleasures of Literature. By R. Aris Willmott, Incumbent of Bear-Wood. *Fifth Edition*, enlarged. Fcap. 8vo. 5s. Morocco, 10s. 6d.

A Popular Sketch of the Origin and Progress of the English Language. By the Rev. W. W. Skeat, M.A. 12mo. 1s. 6d.

Hints to Maid Servants in Small Households, on Manners, Dress, and Duties. By Mrs. Motherly. Fcap. 8vo. 1s. 6d.

A Wife's Home Duties; containing Hints to inexperienced Housekeepers. Fcap. 8vo. 2s. 6d.

Halcyon: or Rod-Fishing in Clear Waters. By Henry Wade, Secretary to the Weardale Angling Association. With Coloured representations of the principal Flies, and other Illustrations. Cr. 8vo. 7s. 6d.

SERMONS.

PARISH SERMONS. By the Rev. M. F. Sadler, M.A.,
Vicar of Bridgwater. Author of the "Sacrament of Responsibility," and "The Second Adam and the New Birth." Advent to Trinity. Fcap. 8vo. 7s. 6d.

Twenty-four Sermons on Christian Doctrine and Practice, and on the Church, By C. J. Blomfield, D.D., late Lord Bishop of London. (*Hitherto unpublished.*) 8vo. 10s. 6d.

King's College Sermons. By the Rev. E. H. Plumptre, M.A., Divinity Professor. Fcap. 8vo. 2s. 6d.

Sermons preached in Westminster. By the Rev. C. F. Secretan, M.A., Incumbent of Holy Trinity, Vauxhall-Bridge Road. Fcap. 8vo. 6s.

Sermons. By the Rev. A. Gatty. Post 8vo. 8s.

Twenty Plain Sermons for Country Congregations and Family Reading. By the Rev. A. Gatty, Vicar of Ecclesfield. Fcap. 8vo. 5s.

Sermons to a Country Congregation—Advent to Trinity. By the Rev. Hastings Gordon, M.A. 12mo. 6s.

Gospel Truths in Parochial Sermons for the Great Festivals. By the Rev. J. Townson, M.A. Fcap. 8vo. 2s. 6d.

The Bible and its Interpreters: being the Substance of Three Sermons preached in the Parish Church, St. Ann, Wandsworth. By James Booth, LL.D., Vicar of Stone, Buckinghamshire. 8vo. 2s. 6d.

Four Sermons on the "Comfortable Words" in the Office for the Holy Communion. By Alexander Goalen, B.A. Fcap. 8vo. 2s.

The Prodigal Son. Sermons by W. R. Clark, M.A., Vicar of Taunton, S. Mary Magdalene. Fcap. 8vo. 2s. 6d.

Parochial Sermons. By the Rev. D. G. Stacy, Vicar of Hornchurch, Essex. Fcap. 8vo. 5s.

Sermons delivered at St. Saviour's Church, Bath. By the Rev. W. C. Magee, D.D. *Second Edition.* Fcap. 8vo. 5s.; *SECOND SERIES, Second Edition.* Fcap. 8vo. 6s.

Sermons on the Christian Life. By the late Rev. A. J. Maclean, M.A. 8vo. 10s. 6d. *SECOND SERIES* (on Faith and Other Subjects), 8vo. 10s. 6d. *THIRD SERIES* (on Various Subjects), 8vo. 10s. 6d.

Our Privileges, Responsibilities, and Trials. By the Rev. E. Phillips, M.A., Incumbent. Fcap. 8vo. 5s.

Plain Parochial Sermons. By the Rev. C. F. C. Pigott, B.A., late Curate of St. Michael's, Handsworth. Fcap. 8vo. 6s.

Sermons, chiefly Practical. By the Rev. T. Nunns, M.A. Edited by the Very Rev. W. F. Hook, D.D., Dean of Chichester. Fcap. 8vo. 6s.

Sermons Suggested by the Miracles of our Lord and Saviour Jesus Christ. By the Very Rev. Dean Hook. 2 vols. Fcap. 8vo. 12s.

Five Sermons Preached before the University of Oxford. By the Very Rev. W. F. Hook, D.D., Dean of Chichester. *Third Edition.* 3s.

Sermons, Preached in the Parish Church of Godalming, Surrey, by the Rev. E. J. Boyce, M.A., Vicar. *Second Edition.* Fcap. 8vo. 6s.

Life in Christ. By the Rev. J. Llewellyn Davies, M.A., Rector of Christ Church, Marylebone. Fcap. 8vo. 5s.

The Church of England; its Constitution, Mission, and Trials. By the Rt. Rev. Bishop Broughton. Edited, with a Prefatory Memoir, by the Ven. Archdeacon Harrison. 8vo. 10s. 6d.

Plain Sermons, Addressed to a Country Congregation. By the late E. Blencowe, M.A. 1st and 3rd Series, fcap. 8vo. 7s. 6d. each.

Occasional Sermons. By a Member of the Church of England. Fcap. 8vo. 2s. 6d.

Missionary Sermons preached at Hagley, Fcap. 3s. 6d.

The Sufficiency of Christ. Sermons preached during the Reading Lenten Mission of 1860. Fcap. 8vo. 2s. 6d.

Westminster Abbey Sermons for the Working Classes. Fcap. *Authorized Edition.* 1858. 2s.: 1859. 2s. 6d.

Sermons preached at St. Paul's Cathedral. *Authorized Edition.* 1859. Fcap. 8vo. 2s. 6d.

DAILY Readings for a Year, on the Life of Our Lord and Saviour Jesus Christ. By the Rev. Peter Young, M.A. *Second Edition,* improved. 2 vols. Crown 8vo. 1l. 1s. Antique calf, 1l. 16s. Morocco, Hayday, 2l. 2s.

A Commentary on the Gospels for the Sundays and other Holy Days of the Christian Year. By the Rev. W. Denton, A.M., Worcester College, Oxford, and Incumbent of St. Bartholomew's, Cripplegate. Vol. I. Advent to Easter. 8vo. 15s.

The same. Vol. 2.

[*In the Press.*]

Lights of the Morning; or, Meditations for every Day in the Year. From the German of Frederic Arndt. With a Preface by the Rev. W. C. Magee, D.D. Advent to Whitsuntide. Fcap. 8vo. 5s. 6d.

Short Sunday Evening Readings, Selected and Abridged from various Authors by the Countess of Cawdor. In large type. 8vo. 5s.

The Second Adam, and the New Birth; or, the Doctrine of Baptism as contained in Holy Scripture. By the Rev. M. F. Sadler, M.A. Vicar of Bridgewater, Author of "The Sacrament of Responsibility." *Third Edition,* greatly enlarged. Fcap. 8vo. [Shortly.]

The Wisdom of the Son of David: an Exposition of the First Nine Chapters of the Book of Proverbs. Fcap. 8vo. 5s.

A Companion to the Authorized Version of the New Testament: being Explanatory Notes, together with Explanatory Observations and an Introduction. By the Rev. H. B. Hall, B.C.L., Vicar of Russagh, and Perpetual Curate of Rathaspick. *Second and cheaper Edition*, revised and enlarged. Fcap. 8vo. 3s. 6d.

A History of the Church of England from the Accession of James II. to the Rise of the Bangorian Controversy in 1717. By the Rev. T. Debarry, M.A. 8vo. 14s.

Scripture Revelations concerning the Results of Adam's Disobedience. Fcap. 8vo. 7s. 6d.

A Treatise on Metaphysics in Connexion with Revealed Religion. By the Rev. J. H. MacMahon. 8vo. 14s.

Aids to Pastoral Visitation, selected and arranged by the Rev. H. B. Browning, M.A., Curate of St. George, Stamford. 8vo. 5s.

The Voluntary System: Can it Supply the Place of the Established Church? With Recent Facts and Statistics from America. By W. C. Magee, D.D., Rector of Enniskillen. *Third Edition.* Fcap. 8vo. 2s.

The Sweet Psalmist of Israel; or, the Life of David, King of Israel; illustrated by his own Psalms, newly versified in various metres. By the Rev. William Shepherd, B.D. Fcap. 8vo. 5s.

A Popular Paraphrase of St. Paul's Epistle to the Romans, with Notes. By the Rev. A. C. Bromehead, M.A. Crown 8vo. 3s. 6d.

Remarks on Certain Offices of the Church of England, popularly termed the Occasional Services. By the Rev. W. J. Dampier. 12mo. 5s.

The Sympathy of Christ. Six Readings for the Sundays in Lent, or for the Days of the Holy Week. By the Rev. W. J. Dampier, M.A., Vicar of Coggeshall. *Second Edition.* 18mo. 2s. 6d.

On Party Spirit in the English Church. By the Rev. S. Robins. 12mo. 2s. 6d.

Papers on Preaching and Public Speaking. By a Wykehamist. Fcap. 8vo. 5s.

This volume is an enlargement and extension, with corrections, of the Papers which appeared in the "Guardian" in 1858-9.

The Speaker at Home. Chapters on Public Speaking and Reading aloud, by the Rev. J. J. Halcombe, M.A., and on the Physiology of Speech, by W. H. Stone, M.A., M.B. *Second Edition.* Fcap. 8vo. 3s. 6d.

The English Churchman's Signal; The Church of England "Expects every man will do his Duty." By the Writer of "A Plain Word to the Wise in Heart." Fcap. 8vo. 2s. 6d.

A Plain Word to the Wise in Heart on our Duties at Church, and on our Prayer Book. *Fourth Edition.* 1s. 6d.

Readings on the Morning and Evening Prayer and the Litany.

By Miss Blunt. *Second Edition, enlarged.* Fcap. 8vo. 3s. 6d.

Confirmation. By Julia S. Blunt, Author of "Readings on the Morning and Evening Prayer," &c. Fcap. 8vo. 3s. 6d.

Life after Confirmation. By the same Author. 18mo. 1s.

Welchman on the Thirty-nine Articles of the Church of England, with Scriptural Proofs, &c. 18mo. 2s. or interleaved for Students, 3s.

Bishop Jewel's Apology for the Church of England, with his famous Epistle on the Council of Trent, and a Memoir. 32mo. 2s.

The Book of Psalms (Prayer Book Version). With Short Headings and Explanatory Notes. By the Rev. Ernest Hawkins, B.D., Prebendary of St. Paul's. *Second and cheaper Edition, revised and enlarged.* Fcap. 8vo., cloth limp, red edges, 2s. 6d.

* * A School Edition, in cloth, at 18s. per dozen copies.

Family Prayers :—containing Psalms, Lessons, and Prayers, for every Morning and Evening in the Week. By the Rev. Ernest Hawkins, B.D., Prebendary of St. Paul's. *Eighth Edition.* Fcap. 8vo. 1s.; sewed, 9d.

Household Prayers on Scriptural Subjects, for Four Weeks. With Forms for various occasions. By a Member of the Church of England. *Second Edition, enlarged.* 8vo. 4s. 6d.

Forms of Prayer adapted to each Day of the Week. For use in Families or Households. By the Rev. John Jebb, D.D., Prebendary of Hereford and Rector of Peterstow. 8vo. 2s. Cloth, 2s. 6d.

Walton's Lives of Donne, Wotton, Hooker, Herbert, and Sanderson. A New Edition, to which is now added a Memoir of Mr. Isaac Walton, by William Dowling, Esq. of the Inner Temple, Barrister-at-Law. With Illustrative Notes, numerous Portraits, and other Engravings, Index, &c. Crown 8vo. 10s. 6d. Calf Antique, 15s. Morocco, 18s.

The Life of Martin Luther. By H. Worsley, M.A., Rector of Easton, Suffolk. 2 vols. 8vo. 1l. 4s.

Church Reading : according to the method advised by Thomas Sheridan. By the Rev. J. J. Halcombe, M.A. 8vo. 3s. 6d.

The Kafir, the Hottentot, and the Frontier Farmer. Passages of Missionary Life from the Journals of the Ven. Archdeacon Merriman. Illustrated. Fcap. 8vo. 3s. 6d.

Lectures on the Tinnevely Missions. By the Rev. Dr. Caldwell, of Edeyenkoody. Reprinted, with additions, from the "Colonial Church Chronicle." Crown 8vo. 2s. 6d.

The "Cruise of the Beacon." A Narrative of a Visit to the Islands in Bass's Straits. By the Right Rev. the Bishop of Tasmania. With Illustrations. Crown 8vo. 5s.

* * Messrs. Bell and Daldy are agents for all the other Publications of the Society for Promoting the Gospel.

The Church Hymnal, (with or without Psalms.) 12mo. Large Type, 1s. 6d. 18mo. 1s. 32mo. for Parochial Schools, 6d.

This book is now in use in every English Diocese, and is the *Authorized Book* in some of the Colonial Dioceses.

The Sacrament of Responsibility; or, Testimony of the Scripture to the teaching of the Church on Holy Baptism, with especial reference to the Cases of Infants, and Answers to Objections. *Sixth Edition.* 6d.

Giles Witherne; or, The Reward of Disobedience. A Village Tale for the Young. By Raven Witherne. *Fourth, and enlarged Edition.* 6d.

The Disorderly Family; or, the Village of R * * * *. A Tale for Young Persons. In Two Parts. By a Father. 6d.; Cloth, gilt edges, 1s.

BY THE REV. J. ERSKINE CLARKE, of Derby.

HEART Music, for the Hearth-Ring; the Street-Walk; the Country Stroll; the Work-Hours; the Rest-Day; the Trouble-Time. *New Edition.* 1s. paper; 1s. 6d. cloth limp.

The Giant's Arrows. A Book for the Children of Working People. 16mo. 6d.; cloth, 1s.

Children at Church. Twelve Simple Sermons. 2 vols. 1s. each; 1s. 6d. cloth, gilt; or together in 1 vol. cloth gilt, 2s. 6d.

Little Lectures for Little Folk. 16mo. 1s.

Plain Papers on the Social Economy of the People. 6d. each; or in 1 vol., cloth, 2s. 6d.

No. 1. Recreations of the People.—No. 2. Penny Banks.—No. 3. Labourers' Clubs and Working Men's Refreshment Rooms.—No. 4. Children of the People.

The Devotional Library.

Edited by the Very Rev. W. F. Hook, D.D., Dean of Chichester.

A Series of Works, original or selected from well-known Church of England Divines, published at the lowest price, and suitable, from their practical character and cheapness, for Parochial distribution.

S**HORT Meditations for Every Day in the Year.** 2 vols. (1260 pages.) 32mc. Cloth, 5s.; calf, gilt edges, 9s. Calf antique, 12s.

In Separate Parts.

ADVENT to LENT, cloth, 1s.; limp calf, gilt edges, 2s. 6d.; LENT, cloth, 9d.; calf, 2s. 3d. EASTER, cloth, 9d.; calf, 2s. 3d. TRINITY, Part I. 1s.; calf, 2s. 6d. TRINITY, Part II. 1s.; calf, 2s. 6d.

* * Large Paper Edition, 4 vols. fcap. 8vo. large type. 14s. Morocco, 30s.

The Christian taught by the Church's Services. (490 pages), royal 32mo. Cloth, 2s. 6d.; calf, gilt edges, 4s. 6d. Calf antique, 6s.

In Separate Parts.

ADVENT TO TRINITY, cloth, 1s.; limp calf, gilt edges, 2s. 6d. **TRINITY**, cloth, 8d.; calf, 2s. 2d. **MINOR FESTIVALS**, 8d.; calf, 2s. 2d.

**** Large Paper Edition**, Fcap. 8vo. large type. 6s. 6d. Calf antique, or morocco, 11s. 6d.

Devotions for Domestic Use. 32mo. cloth, 2s.; calf, gilt edges, 4s. Calf antique, 5s. 6d. Containing:—

The Common Prayer Book the best Companion in the Family as well as in the Temple. 3d.

Litanies for Domestic Use, 2d.

Family Prayers; or, Morning and Evening Services for every Day in the Week. By the Bishop of Salisbury; cloth, 6d.; calf, 2s.

Bishop Hall's Sacred Aphorisms. Selected and arranged with the Texts to which they refer. By the Rev. R. B. Exton, M.A.; cloth, 9d.

****** These are arranged together as being suitable for Domestic Use; but they may be had separately at the prices affixed.

Aids to a Holy Life. First Series. 32mo. Cloth, 1s. 6d.; calf, gilt edges, 3s. 6d. Calf antique, 5s. Containing:—

Prayers for the Young. By Dr. Hook, $\frac{1}{2}$ d.

Pastoral Address to a Young Communicant. By Dr. Hook, $\frac{1}{2}$ d.

Helps to Self-Examination. By W. F. Hook, D.D., $\frac{1}{2}$ d.

Directions for Spending One Day Well. By Archbishop Synge, $\frac{1}{2}$ d.

Rules for the Conduct of Human Life. By Archbishop Synge. 1d.

The Sum of Christianity, wherein a short and plain Account is given of the Christian Faith; Christian's Duty; Christian Prayer; Christian Sacrament. By C. Ellis, 1d.

Ejaculatory Prayer; or, the Duty of Offering up Short Prayers to God on all Occasions. By R. Cook. 2d.

Prayers for a Week. From J. Sorocold, 2d.

Companion to the Altar; being Prayers, Thanksgivings, and Meditations. Edited by Dr. Hook. Cloth, 6d.

****** Any of the above may be had for distribution at the prices affixed; they are arranged together as being suitable for Young Persons and for Private Devotion.

Aids to a Holy Life. Second Series. 32mo. Cloth, 2s.; calf, gilt edges, 4s. Calf antique, 5s. 6d. Containing:—

Holy Thoughts and Prayers, arranged for Daily Use on each Day in the Week, 3d.

The Retired Christian exercised on Divine Thoughts and Heavenly Meditations. By Bishop Ken. 3d.

Penitential Reflections for the Holy Season of Lent, and other Days of Fasting and Abstinence during the Year. 6d.

The Crucified Jesus; a Devotional Commentary on the XXII and XXIII Chapters of St. Luke. By A. Horneck, D.D. 3d.

Short Reflections for every Morning and Evening during the Week. By N. Spinckes, 2d.

The Sick Man Visited; or, Meditations and Prayers for the Sick Room. By N. Spinckes, 3d.

****** These are arranged together as being suitable for Private Meditation and Prayer: they may be had separately at the prices affixed.

Helps to Daily Devotion. 32mo. Cloth, 8d. Containing:—

The Sum of Christianity, 1d.
 Directions for spending One Day Well, $\frac{1}{2}$ d.
 Helps to Self-Examination, $\frac{1}{2}$ d.
 Short Reflections for Morning and Evening, 2d.
 Prayers for a Week, 2d.

The History of our Lord and Saviour Jesus Christ; in Three Parts, with suitable Meditations and Prayers. By W. Reading, M.A. 32mo. Cloth, 2s.; calf, gilt edges, 4s. Calf antique, 5s. 6d.

Hall's Sacred Aphorisms. Selected and arranged with the Texts to which they refer, by the Rev. R. B. Exton, M.A. 32mo. cloth, 9d.; limp calf, gilt edges, 2s. 3d.

Devout Musings on the Book of Psalms. 2 vols. 32mo. Cloth, 5s.; calf, gilt edges, 9s.; calf antique, 12s. Or, in four parts, price 1s. each; limp calf, gilt edges, 2s. 6d.

The Church Sunday School Hymn Book. 32mo. cloth, 8d.; calf, gilt edges, 2s. 6d.
 ** A Large Paper Edition for Prizes, &c. 1s. 6d.; calf, gilt edges, 3s. 6d.

HORT Meditations for Every Day in the Year. Edited by the Very Rev. W. F. Hook, D.D. *New Edition.* 4 vols. fcap. 8vo., large type, 14s.; morocco, 30s.

The Christian taught by the Church's Services. Edited by the Very Rev. W. F. Hook, D.D. *New Edition,* fcap. 8vo. large type, 6s. 6d. Antique calf, or morocco, 11s. 6d.

Holy Thoughts and Prayers, arranged for Daily Use on each Day of the Week, according to the stated Hours of Prayer. *Fifth Edition,* with additions. 16mo. Cloth, red edges, 2s.; calf, gilt edges, 3s.

A Companion to the Altar. Being Prayers, Thanksgivings, and Meditations, and the Office of the Holy Communion. Edited by the Very Rev. W. F. Hook, D.D. *Second Edition.* Handsomely printed in red and black. 32mo. Cloth, red edges, 2s. Morocco, 3s. 6d.

The Church Sunday School Hymn Book. Edited by W. F. Hook, D.D. *Large paper.* Cloth, 1s. 6d.; calf, gilt edges, 3s. 6d.

** For cheap editions of the above Five Books, see List of the Devotional Library.

EDUCATIONAL BOOKS.

Bibliotheca Classica.

A Series of Greek and Latin Authors. With English Notes. 8vo. Edited by various Scholars, under the direction of G. Long, Esq., M.A., Classical Lecturer of Brighton College: and the late Rev. A. J. Macleane, M.A., Head Master of King Edward's School, Bath.

ÆSCHYLUS. By F. A. Paley, M.A. 18s.

Cicero's Orations. Edited by G. Long, M.A. 4 vols.
Vol. I. 16s.; Vol. II. 14s.; Vol. III. 16s.; Vol. IV. 18s.

Demosthenes. By R. Whiston, M.A., Head Master of Rochester Grammar School. Vol. I. 16s. Vol. II. *preparing*.

Euripides. By F. A. Paley, M.A. 3 vols. 16s. each.

Herodotus. By J. W. Blakesley, B.D., late Fellow and Tutor of Trinity College, Cambridge. 2 vols. 32s.

Hesiod. By F. A. Paley, M.A. 10s. 6d.

Horace. By A. J. Macleane, M.A. 18s.

Juvenal and Persius. By A. J. Macleane, M.A. 14s.

Sophocles. By F. H. Blaydes, M.A. Vol. I. 18s. Vol. II. *preparing*.

Terence. By E. St. J. Parry, M.A., Balliol College, Oxford. 18s.

Virgil. By J. Conington, M.A., Professor of Latin at Oxford.
Vol. I. containing the *Bucolics* and *Georgics*. 12s. Vol. II. *preparing*.

Plato. By W. H. Thompson, M.A. Vol. I. [*Preparing*].

Grammar-School Classics.

A Series of Greek and Latin Authors. Newly Edited, with English Notes for Schools. Fcap. 8vo.

CAESARIS *Commentarii de Bello Gallico.* *Second Edition* By G. Long, M.A. 5s. 6d.

Caesar de Bello Gallico, Books 1 to 3. With English Notes for Junior Classes. By G. Long, M.A. 2s. 6d.

M. Tullii Ciceronis Cato Major, Sive de Senectute, Laelius, Sive de Amicitia, et Epistolae Selectae. By G. Long, M.A. 4s. 6d.

Quinti Horatii Flacci Opera Omnia. By A. J. Macleane, 6s. 6d.

- P. Ovidii Nasonis Fastorum Libri Sex. By F. A. Paley. 5s.
 C. Sallustii Crispi Catilina et Jugurtha. By G. Long, M.A. 5s.
 Taciti Germania et Agricola. By P. Frost, M.A. 3s. 6d.
 Xenophontis Anabasis, with Introduction; Geographical and other Notes, Itinerary, and Three Maps compiled from recent surveys. By J. F. Macmichael, B.A. *New Edition.* 5s.
 Xenophontis Cyropaedia. By G. M. Gorham, M.A., late Fellow of Trinity College, Cambridge. 6s.
Uniform with the above.
 The New Testament in Greek. With English Notes and Prefaces by J. F. Macmichael, B.A. 730 pages. 7s. 6d.

Cambridge Greek and Latin Texts.

THIS series is intended to supply for the use of Schools and Students cheap and accurate editions of the Classics, which shall be superior in mechanical execution to the small German editions now current in this country, and more convenient in form.

The texts of the *Bibliotheca Classica* and *Grammar School Classics*, so far as they have been published, will be adopted. These editions have taken their place amongst scholars as valuable contributions to the Classical Literature of this country, and are admitted to be good examples of the judicious and practical nature of English scholarship; and as the editors have formed their texts from a careful examination of the best editions extant, it is believed that no texts better for general use can be found.

The volumes will be well printed at the Cambridge University Press, in a 16mo. size, and will be issued at short intervals.

ÆSCHYLUS, ex novissima recensione F. A. Paley. 3s.

Cæsar de Bello Gallico, ex recensione G. Long, A.M. 2s.

Cicero, de Senectute et de Amicitia et Epistolæ Selectæ, ex recensione G. Long, A.M. 1s. 6d.

Euripides, ex recensione F. A. Paley, A. M. 3 vols. 3s. 6d. each.

Herodotus, ex recensione J. W. Blakesley, S.T.B. 2 vols. 7s.

Horatius, ex recensione A. J. Maclean, A.M. 2s. 6d.

Lucretius, recognovit H. A. J. Munro, A.M. 2s. 6d.

Thucydides, ex recensione J. G. Donaldson, S.T.P. 2 vols. 7s.

Vergilius, ex recensione J. Conington, A.M. 3s. 6d.

Xenophontis Anabasis, ex recensione J. F. Macmichael, B.A.

[*Shortly.*]

Novum Testamentum Graecum Textus Stephanici, 1550. Accedunt variae Lectiones editionum Bezae, Elzeviri, Lachmanni, Tischendorfii, Tregellesii, curante J. H. Scrivener, A.M. 4s. 6d.

Also, on 4to. writing paper, for MSS. notes. Half bound, gilt top, 12s.

Foreign Classics.

With English Notes for Schools. Uniform with the GRAMMAR SCHOOL CLASSICS. Fcap. 8vo.

VENTURES de Télémaque, par Fénelon. Edited by C. J. Delille. *Second Edition, revised.* 4s. 6d.

Histoire de Charles XII. par Voltaire. Edited by L. Direy. *Second Edition, revised.* 3s. 6d.

Select Fables of La Fontaine. *Second Edition, revised.* Edited by F. Gasc, M.A. 3s.

"None need now be afraid to introduce this eminently French author, either on account of the difficulty of translating him, or the occasional licence of thought and expression in which he indulges. The renderings of idiomatic passages are unusually good, and the purity of English perfect."—*Athenæum*.

Picciola, by X. B. Saintine. Edited by Dr. Dubuc. 3s. 6d.

This interesting story has been selected with the intention of providing for schools and young persons a good specimen of contemporary French literature, free from the solecisms which are frequently met with in writers of a past age.

The Wallenstein of Schiller, with Notes by Dr. A. Buchheim.

[In the press.]

Classical Tables. 8vo.

OTABILIA Quædam : or, the principal tenses of such Irregular Greek Verbs and such elementary Greek, Latin, and French Constructions as are of constant occurrence. 1s. 6d.

Greek Accidence. By the Rev. P. Frost, M.A. 1s.

Latin Accidence. By the Rev. P. Frost, M.A. 1s.

Latin Versification. 1s.

The Principles of Latin Syntax. 1s.

Homeric Dialect : its leading Forms and Peculiarities. By J. S. Baird, T.C.D. 1s. 6d.

A Catalogue of Greek Verbs, Irregular and Defective; their leading formations, tenses in use, and dialectic inflexions; with a copious Appendix, containing Paradigms for conjugation, Rules for formation of tenses, &c. &c. By J. S. Baird, T.C.D. *New Edition, revised.* 3s. 6d.

Richmond Rules to form the Ovidian Distich, &c. By J. Tate, M.A. *New Edition, revised.* 1s. 6d.

N Atlas of Classical Geography, containing 24 Maps; constructed by W. Hughes, and edited by G. Long. *New Edition*, with coloured outlines, and an Index of Places. 12s. 6d.

A Grammar School Atlas of Classical Geography. The Maps constructed by W. Hughes, and edited by G. Long. Imp. 8vo. 5s.

First Classical Maps, with Chronological Tables of Grecian and Roman History, Tables of Jewish Chronology, and a Map of Palestine. By the Rev. J. Tate, M.A. *Third Edition.* Imp. 8vo. 7s. 6d.

The Choephora of Æschylus and its Scholia. Revised and interpreted by J. F. Davies, Esq., B.A., Trinity College, Dublin. 8vo. *[In the Press.]*

A Latin Grammar. By T. Hewitt Key, M.A., F.R.S., Professor of Comparative Grammar, and Head Master of the Junior School, in University College. *Second Edition, revised.* Post 8vo. 8s.

A Short Latin Grammar, for Schools. By T. H. Key, M.A., F.R.S. *Third Edition.* Post 8vo. 3s. 6d.

Latin Accidence. Consisting of the Forms, and intended to prepare boys for Key's Short Latin Grammar. Post 8vo. 2s.

Rules for the Genders of Latin Nouns, and the Perfects and Supines of Verbs; with hints on Construing, &c. By H. Haines, M.A. 1s. 6d.

Materials for Latin Prose Composition. By the Rev. P. Frost, M.A., St. John's College, Cambridge. *Second Edition.* 12mo. 2s. 6d. Key, 4s.

The Works of Virgil, closely rendered into English Rhythm, and illustrated from British Poets of the 16th, 17th, and 18th Centuries. By the Rev. R. C. Singleton, M.A. 2 vols. post 8vo. 18s.

Quintus Horatius Flaccus. Illustrated with 50 Engravings from the Antique. Fcap. 8vo. 5s. Morocco, 9s.

Selections from Ovid: Amores, Tristia, Heroides, Metamorphoses. With English Notes, by the Rev. A. J. Maclean, M.A. Fcap. 8vo. 3s. 6d.

Sabrinæ Corolla in hortulis Regiæ Scholæ Salopiensis contextuerunt tres viri floribus legendis. *Editio Altera.* 8vo. 12s. Morocco, 21s.

A First Cheque Book for Latin Verse Makers. By the Rev. F. Gretton, Stamford Free Grammar School. 1s. 6d. Key, 2s. 6d.

This little volume contains about 60 sets of verses, graduated in difficulty:—the exercise is to be torn out by the Master, and the paper is to be handed up by the boy when he has written the Latin Version underneath.

Reddenda; or Passages with Parallel Hints for translation into Latin Prose and Verse. By the Rev. F. E. Gretton. Crown 8vo. 4s. 6d.

Auxilia Graeca: containing Forms of Parsing and Greek Trees, the Greek Prepositions, Rules of Accentuation, Greek Idioms, &c. &c. By the Rev. H. Fowler, M.A. 12mo. 3s. 6d.

Rudimentary Art Instruction for Artisans and others, and for Schools. FREEHAND OUTLINE. Part I. OUTLINE FROM OUTLINE, or from the Flat. 3s. Part II. OUTLINE FROM OBJECTS, or from the Round. 4s. By John Bell, Sculptor. Oblong 4to.

A Graduated Series of Exercises in Elementary Algebra, with an Appendix containing Papers of Miscellaneous Examples. Designed for the Use of Schools. By the Rev. G. F. Wright, M.A., Mathematical Master at Wellington College. Crown 8vo. 3s. 6d.

The Elements of Euclid. Books I.—VI. XI. 1—21; XII. 1, 2; a new text, based on that of Simson, with Exercises. Edited by H. J. Hose, late Mathematical Master of Westminster School. Fcap 4s. 6d.

A Graduated Series of Exercises on the Elements of Euclid : Books I.—VI.; XI. 1—21; XII. 1, 2. Selected and arranged by Henry J. Hose, M.A. 12mo. 1s.

The Enunciations and Figures belonging to the Propositions in the First Six and part of the Eleventh Books of Euclid's Elements, (usually read in the Universities,) prepared for Students in Geometry. By the Rev. J. Brasse, D.D. *New Edition.* Fcap. 8vo. 1s. On cards, in case, 5s. 6d.; without the Figures, 6d.

A Table of Anti-Logarithms ; containing to seven places of decimals, natural numbers, answering to all Logarithms from '00001 to '99999; and an improved table of Gauss' Logarithms, by which may be found the Logarithm of the sum or difference of two quantities. With an Appendix, containing a Table of Annuities for three Joint Lives at 3 per cent. Carlisle. By H. E. Filipowski. *Third Edition.* 8vo. 15s.

Handbook of the Slide Rule : showing its applicability to Arithmetic, including Interest and Annuities; Mensuration, including Land Surveying. With numerous Examples and useful Tables. By W. H. Bayley, H. M. East India Civil Service. 12mo. 6s.

The Mechanics of Construction ; including the Theories on the Strength of Materials, Roofs, Arches, and Suspension Bridges. With numerous Examples. By Stephen Fenwick, Esq., of the Royal Military Academy, Woolwich. 8vo. 12s.

A NEW FRENCH COURSE, BY MONS. F. E. A. GASC, M.A.

French Muster at Brighton College.

FIRST French Book ; being a New, Practical, and Easy Method of Learning the Elements of the French Language. *New Edition.* Fcap. 8vo. 1s. 6d.

Second French Book ; being a Grammar and Exercise Book, on a new and practical plan, exhibiting the chief peculiarities of the French Language, as compared with the English, and intended as a sequel to the "First French Book." Fcap. 8vo. 2s. 6d.

Materials for French Prose Composition ; or, Selections from the best English Prose Writers. With copious Foot Notes, and Hints for Idiomatic Renderings. *New Edition.* Fcap. 8vo. 4s. 6d. Key, 6s.

Histoires Amusantes et Instructives ; or, Selections of Complete Stories from the best French Authors, chiefly contemporary, who have written for the Young. With English Notes. Fcap. 8vo. 2s. 6d.

French Fables, for Beginners, in Prose, with an Index of all the words at the end of the work. Fcap. 8vo. 2s.

Practical Guide to Modern French Conversation : containing :— I. The most current and useful Phrases in Every-Day Talk ; II. Everybody's Necessary Questions and Answers in Travel-Talk. Fcap. 2s. 6d.

THE French Drama ; being a Selection of the best Tragedies and Comedies of Molière, Racine, P. Corneille, T. Corneille, and Voltaire. With Arguments in English at the head of each scene, and Notes, Critical and Explanatory, by A. Gombert. 18mo. Sold separately at 1s. each. Half-bound, 1s. 6d. each.

COMEDIES BY MOLIERE.

Le Misanthrope.
L'Avare.
Le Bourgeois Gentilhomme.
Le Tartuffe.
Le Malade Imaginaire.
Les Femmes Savantes.
Les Fourberies de Scapin.

Les Précieuses Ridicules.
L'Ecole des Femmes.
L'Ecole des Maris.
Le Médecin Malgré Lui.
M. de Pourceaugnac.
Amphitryon.

TRAGEDIES, &c. BY RACINE.

La Thébaïde, ou les Frères
Ennemis.
Alexandre le Grand.
Andromaque.
Les Plaideurs, (Com.)
Britannicus.
Bérénice.

Bajazet.
Mithridate.
Iphigénie.
Phèdre.
Esther.
Athalie.

TRAGEDIES, &c. BY P. CORNEILLE.

Le Cid.
Horace.
Cinna.
Polyeucte.

Pompée.

BY T. CORNEILLE.
Ariane.

PLAYS BY VOLTAIRE.

Brutus.
Zaire.
Alzire.
Orestes.

Le Fanatisme.
Mérope.
La Mort de César.
Semiramis

Le Nouveau Trésor : or, French Student's Companion : designed to facilitate the Translation of English into French at Sight. *Ninth Edition*, with Additions. By M. E*** S****. 12mo. 3s. 6d.

A Test-Book for Students : Examination Papers for Students preparing for the Universities or for Appointments in the Army and Civil Service, and arranged for General Use in Schools. By the Rev. Thomas Stantial, M.A., Head Master of the Grammar School, Bridgewater. Part I.—History and Geography. 2s. 6d. Part II.—Language and Literature. 2s. 6d. Part III.—Mathematical Science. 2s. 6d. Part IV.—Physical Science. 1s. 6d. Or in 1 vol., Crown 8vo., 7s. 6d.

Tables of Comparative Chronology, illustrating the division of Universal History into Ancient, Mediæval, and Modern History; and containing a System of Combinations, distinguished by a particular type, to assist the Memory in retaining Dates. By W. E. Bickmore and the Rev. C. Bickmore, M.A. *Third Edition*. 4to. 5s.

A Course of Historical and Chronological Instruction. By W. E. Bickmore. 2 Parts. 12mo. 3s. 6d. each.

A Practical Synopsis of English History : or, A General Summary of Dates and Events for the use of Schools, and Candidates for Public Examinations. By Arthur Bowes. *Third Edition*, enlarged. 8vo. 2s.

The Student's Text-Book of English and General History, from B. C. 100 to the present time. With Genealogical Tables, and a Sketch of the English Constitution. By D. Beale. *Fifth Edition*. Post 8vo. Sewed, 2s. Cloth, 2s. 6d.

"This is very much in advance of most works we have seen devoted to similar purposes. We can award very high praise to a volume which may prove invaluable to teachers and taught."—*Athenæum*.

The Elements of the English Language, for Schools and Colleges. By Ernest Adams, Ph. D. University College School. Post 8vo. 4s.

The Geographical Text-Book ; a Practical Geography, calculated to facilitate the study of that useful science, by a constant reference to the Blank Maps. By M. E. . . . S. . . . 12mo. 2s.

II. The Blank Maps done up separately. 4to. 2s. coloured.

Under Government : an Official Key to the Civil Service, and Guide for Candidates seeking Appointments under the Crown. By J. C. Parkinson, of the Accountant and Comptroller-General's Department, Inland Revenue, Somerset House. *Second Edition, revised*. Cr. 8vo. 3s. 6d.

Government Examinations ; being a Companion to "Under Government," and a Guide to the Civil Service Examinations. By J. C. Parkinson. Crown 8vo. 2s. 6d.

The Manual of Book-keeping ; by an Experienced Clerk. 12mo. *Eighth Edition*. 4s.

Double Entry Elucidated. By B. W. Foster. 4to. 8s. 6d.

Goldsmith's (J.) Copy Books : five sorts, large, text, round, small, and mixed. Post 4to. on fine paper. 6s. per dozen.

The Young Ladies' School Record : or, Register of Studies and conduct. 12mo. 6d.

A Short Explanation of the Epistles and Gospels of the Christian Year, with Questions for Schools. Royal 32mo. 2s. 6d. ; calf, 4s. 6d.

Manual of Astronomy : a Popular Treatise on Descriptive, Physical, and Practical Astronomy. By John Drew, F.R.A.S. *Second Edition*. Fcap. 8vo. 5s.

The First Book of Botany. Being a Plain and Brief Introduction to that Science for Schools and Young Persons. By Mrs. Loudon. Illustrated with 36 Wood Engravings. *Second Edition*. 18mo. 1s.

A Handy Book of the Chemistry of Soils. By John Scoffern M. B. Crown 8vo.

English Poetry for Classical Schools ; or, Florilegium Poeticum Anglicanum. 12mo. 1s. 6d.

Hints and Helps for Youths leaving School. By the Rev. J. S. Gilderdale, M.A. Fcap. 8vo. 5s. Calf, 8s. 6d.

BELL AND DALDY'S ILLUSTRATED SCHOOL BOOKS.

Royal 16mo.

SCHOOL Primer. 6d.

School Reader. 1s.

[*Shortly.*]

Poetry Book for Schools. 1s.

COURSE OF INSTRUCTION FOR THE YOUNG, BY HORACE GRANT.

EXERCISES for the Improvement of the Senses ; for Young Children. 18mo. 1s. 6d.

Geography for Young Children. *New Edition.* 18mo. 2s.Arithmetic for Young Children. *New Edition.* 18mo. 1s. 6d.Arithmetic. Second Stage. *New Edition.* 18mo. 3s.

PERIODICALS.

NOTES and Queries : a Medium of Intercommunication for Literary Men, Artists, Antiquaries, Genealogists, &c.

Published every Saturday. 4to 4d., stamped, 5d.

Vols. I. to XI. Second Series now ready, 10s. 6d. each.

* * General Index to the First Series, 5s.

The Monthly Medley for Happy Homes. A New Miscellany for Children. Conducted by the Rev. J. Erskine Clarke. Price 1d. Volume for 1860, 1s. 6d.

The Parish Magazine. Edited by J. Erskine Clarke, M.A., Derby. Monthly, price 1d. Volumes for 1859 and 1860, 1s. 6d. and 2s. each.

The Mission Field : a Monthly Record of the Proceedings of the Society for the Propagation of the Gospel. Vols. II. to V. post 8vo. 3s. each. (Vol. I. is out of print.) Continued in Numbers, 2d. each.

The Gospel Missionary. Published for the Society for the Propagation of the Gospel in Foreign Parts, Monthly at $\frac{1}{2}$ d. Vols. II. to X in cloth, 1s. each. Vol. I. is out of print.

Missions to the Heathen ; being Records of the Progress of the Efforts made by the Society for the Propagation of the Gospel in Foreign Parts for the Conversion of the Heathen. Published occasionally in a cheap form for distribution, at prices varying from 1d. to 1s. 6d. each. Nos. 1 to 42 are already published.

Church in the Colonies, consisting chiefly of Journals by the Colonial Bishops of their Progress and Special Visitations. Published occasionally at prices varying from 2d. to 1s. 6d. each. Nos. 1 to 37 are already published.

CLARKE'S COPY-BOOKS. Price 3d. Extra

Size, on Fine Paper, 6d.

The FIRST COPY-BOOK contains *elementary turns*, with a broad mark like a T, which divides a well-formed turn into two equal parts. This exercise enables the learner to judge of *form, distance, and proportion*.

The SECOND contains *large-hand letters*, and the means by which such letters may be properly combined; the joinings in writing being probably as difficult to learn as the form of each character. This book also gives the whole alphabet, not in separate letters, but rather as one *word*; and, at the end of the alphabet, the difficult letters are repeated so as to render the writing of the pupil more thorough and *uniform*.

The THIRD contains *large-hand words*, commencing with *unflourished capitals*; and the words being short, the capitals in question receive the attention they demand. As Large, and Extra Large-text, to which the fingers of the learner are not equal, have been dispensed with in this series, the popular objection of having *too many Copy-books* for the pupil to drudge through, is now fairly met. When letters are very large, the scholar cannot compass them without stopping to change the position of his hand, which *destroys the freedom* which such writing is intended to promote.

The FOURTH contains the essentials of a useful kind of *small-hand*. There are first, as in large-hand, five easy letters of the alphabet, forming four copies, which of course are repeated. Then follows the remainder of the alphabet, with the difficult characters alluded to. The letters in this hand, especially the *a, c, d, g, o, and q*, are so formed that when the learner will have to correspond, his writing will not appear stiff. The copies in this book are not mere *Large-hand reduced*.

The FIFTH contains *small-hand copies*, with instructions as to the manner in which the pupil should hold his pen, so that when he leaves school he may not merely have some facility in copying, but really possess the information on the subject of writing which he may need at any future time.

The SIXTH contains the foundation for a style of *small-hand*, adapted to females, *moderately pointed*.

The SEVENTH contains copies for females; and the holding of the pen is, of course, the subject to which they specially relate.

This Series is specially adapted for those who are preparing for a commercial life. It is generally found when a boy leaves school that his writing is of such a character that it is some months before it is available for book-keeping or accounts. The special object of this Series of Copy-Books is to form his writing in such a style that he may be put to the work of a counting-house at once. By following this course from the first the writing is kept free and legible, whilst it avoids unnecessary flourishing.

Specimens of hand-writing after a short course may be seen on application to the Publishers.

BELL AND DALDY'S

POCKET **V**OLUMES.

A SERIES OF SELECT WORKS OF
FAVOURITE AUTHORS.

THE intention of the Publishers is to produce a Series of Volumes adapted for general reading, moderate in price, compact and elegant in form, and executed in a style fitting them to be permanently preserved.

They do not profess to compete with the so-called cheap volumes. They believe that a cheapness which is attained by the use of inferior type and paper, and absence of editorial care, and which results in volumes that no one cares to keep, is a false cheapness. They desire rather to produce books superior in quality, and relatively as cheap.

Each volume will be carefully revised by a competent editor, and printed at the Chiswick Press, on fine paper, with new type, and ornaments and initial letters specially designed for the series.

The *Pocket Volumes* will include all classes of Literature, both copyright and non-copyright;—Biography, History, Voyages, Travels, Poetry, sacred and secular, Books of Adventure and Fiction. They will include Translations of Foreign Books, and also such American Literature as may be considered worthy of adoption.

The Publishers desire to respect the moral claims of authors who cannot secure legal copyright in this country, and to remunerate equitably those whose works they may reprint.

The books will be issued at short intervals, in paper covers, at various prices, from 1s. to 3s. 6d., and in cloth, top edge gilt, at 6d. per volume extra, in half morocco, Roxburgh style, at 1s. extra, in antique or best plain morocco (Hayday), at 4s. extra.

Now Ready.

SOUTHEY'S LIFE OF NELSON. 2s. 6d.

GEORGE HERBERT'S POEMS. 2s.

GEORGE HERBERT'S WORKS. 3s.

LONGFELLOW'S POEMS. 2s. 6d.

LAMB'S TALES FROM SHAKSPEARE. 2s. 6d.

MILTON'S PARADISE LOST. 2s. 6d.

MILTON'S PARADISE REGAINED AND OTHER POEMS. 2s. 6d.

THE ROBIN HOOD BALLADS.

SEA SONGS AND BALLADS. By Charles Dibdin, and others.

THE MIDSHIPMAN. By Capt. Basil Hall, R.N.

Other Works are in preparation.

